

Slutrapport

Ekonomiskt stöd till utvärdering av lokalt brottsförebyggande arbete

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har utvärderats med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå).

Brå publicerar ett urval av slutrapporterna på myndighetens webbplats för att sprida kunskap om goda exempel och hjälpa andra aktörer i deras brottsförebyggande arbete. Det här är en sådan rapport.

För sakuppgifter och slutsatser i dessa rapporter står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/ekostod

Utvärderad med stöd från:

LUNDS
UNIVERSITET

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Implementeringen av SafeGrowth på Drottninghög

Slutrapport från följeforsknings-
projektet 2021-2022

Elisabeth Högdahl och Charlotta Thodelius

Sammanfattning

SafeGrowth är en metod för stadsdelsutveckling som inte tidigare implementerats i en europeisk kontext, varför implementeringen av metoden på Drottninghög i Helsingborg på många sätt är unik. För att följa implementeringen på Drottninghög söktes medel till följeforskning under åren 2021-2022 och i rapporten summeras de resultat som framkommit.

Syftet med följeforskningen var att analysera dels metoden i sig, dels implementeringsprocessen, vilket gör att rapporten centreras kring två teman: metodens innehåll och dess implementering.

För att kunna studera och utvärdera både metoden och implementeringsprocessen har en bred materialinsamling genomförts och en kombination av metoder applicerats i form av dokumentstudier, re-analys av utvärderingar, observations- och deltagande observationsstudier samt intervjuer.

I resultatet framkommer att SafeGrowth-metodens uppbyggnad är tämligen teoritung, den upplevs som komplex och svårtillgänglig. När metoden tillämpas i praktiken uppstår även teoretiska förskjutningar och begreppsglidningar. Det blir ett större fokus på trygghet, gemenskap och kollektiv förmåga i praktiken och det brottsförebyggande perspektivet tappas bort i processen. Utbildningen i SafeGrowth-metoden har trots detta flera fördelar, främst i relation till metodens pedagogik och arbetsprocess. Deltagarna lära sig att arbeta problemlösande, att validera sina kunskaper och åsikter i relation till andra samt att ta ansvaret för samskapandeprocesser.

Innehållsförteckning

1. Bakgrund	1
1.1 Syfte och frågeställningar	2
1.2 Rapportens disposition.....	2
2. Studiens kontext	3
2.1 SafeGrowth: filosofi och metod.....	3
2.2 Modell för implementeringen av SafeGrowth-metoden på Drottninghög	4
2.3 Invånare som deltog i projektet SafeGrowth - köns- och åldersfördelning.....	5
2.4 Området Drottninghög	7
2.5 Stadsutveckling och medskapande på Drottninghög	9
3. Teori och tidigare forskning	12
3.1 CPTED och situationell brottsprevention	12
3.1.1 CPTED	12
3.1.2 Situationell brottsprevention	14
3.1.3 Platsen och situationens betydelse för brott, otrygghet och rädsla för brott.....	16
3.2 Plats, människa och medskapande	17
3.2.1 Plats och människa	17
3.2.2 Plats och representation.....	19
3.3 Stadsplanering och medskapande.....	20
3.3.1 Att vara med och förändra sin plats.....	21
3.3.2 Medskapande är en maktfråga.....	22
3.4 Processen i SafeGrowth – problembaserat lärande	23
4. Genomförandet av följeforskningen	25
4.1 Analys av dokument och re-analys av utvärderingar	25
4.2 Observationer och deltagande observationer	26
4.3 Intervjuer och samtal.....	27
4.4 Etik och förhållningssätt.....	28
5. Resultat	30
5.1 Innehållet i metodens kursmaterial och dess tillämpning i teams-rapporterna	30
5.1.1 Teoretiskt stöd och praktiska implikationer	30
5.2 Pedagogiskt innehåll: Utlärning av SafeGrowthmetoden i FAS 2	33
5.2.1 Den inledande berättelsen om metoden SafeGrowth	34
5.2.2. Utlärandet av SafeGrowths filosofi och metod	34
5.2.3 Introduktionen av CPTED.....	36
5.2.4 Presentation av problembilden	36
5.2.5 Utlärandet av praktiska verktyg.....	37

5.2.6 Skapa team och process.....	37
5.2.7 CPTED generation två, ytterligare fyra principer	38
5.3 Beskrivning av processen med den fortsatta implementeringen hösten 2021.....	39
5.3.1 Teamens process hösten 2021	39
5.3.2 Uppföljning, utvärdering och planering inför våren.....	46
5.3.3 Vårens aktiviteter – H22 City Expo	47
5.3.4 Inledande möten hösten 2022 – var befinner sig projektet och dess framtid?.....	51
5.4 Hur togs metoden emot av invånare och teamledare?	51
5.4.1 Anledningar till att engagera sig i SafeGrowth	51
5.4.2 Utbildning i och tillämpning av SafeGrowth-metoden	53
5.4.3 Upplevelse av metodens syfte- och måluppfyllelse	56
6. Analys.....	58
6.1 Tillämpning av SafeGrowth-metoden	58
6.2 Processen i SafeGrowth	60
6.3 Utmaningar med implementeringsprocessen under hösten 2021	61
6.4 SafeGrowth och H22	63
6.5 Paradoxen i SafeGrowth-metoden.....	63
6.6 SafeGrowth i relation till Helsingborg	64
7. Diskussion och slutsatser	66
7.1 SafeGrowth-metodens uppbyggnad gällande innehåll och pedagogik.....	66
7.2 Det lokala och behovet av anpassningar	68
7.3 Urval av område och deltagare	69
7.4 SafeGrowth-metoden i relation till andra liknande metoder	70
7.5 Slutsatser	71
Referenser.....	73
Bilagor	79

1. Bakgrund

I följande rapport summeras den följeforskning som bedrivits i relation till implementeringen av metoden SafeGrowth i Helsingborg. SafeGrowth beskrivs som en metod utvecklad för stadsdelsutveckling, brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete, där principen ”To-For-With-By” (Till-För-Tillsammans-Av) är styrande. Denna princip avser att arbete med att skapa hållbara, säkra och trygga stadsmiljöer genomförs, inte bara tillsammans med stadens invånare, utan även drivs av invånarna själva. Utgångspunkten för SafeGrowths brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete är CPTED-principerna (*Crime Prevention through Environmental Design*), det vill säga principer som belyser att det brottsförebyggande arbetet ska ske genom design/miljöförändringar samt genom att skapa en känsla av gemenskap och ägandeskap i det fysiska rummet. Det är således en metod som åtgärdsmissigt både hanterar den fysiska och den sociala miljön.

SafeGrowth-metoden är inte tidigare implementerad i en europeisk kontext, vilket gör att Helsingborg är den första staden i Europa som prövar konceptet. Mer specifikt prövas metoden på ett pilotområde, Drottninghög, som är klassat som ett så kallat riskområde i Helsingborg. Tanken är dock att efter avslutat pilotprojekt stegvis implementera metoden på fler områden i Helsingborg. Motivet till att pröva metoden är för det första att Helsingborgs stad vill sätta ett större fokus på ”mjuka värden” och engagemang, där staden vill öka medskapandet och ge invånarna större möjlighet att påverka utvecklingen. För det andra vill Helsingborgs stad och dess tjänstepersoner hitta ett nytt arbetssätt kring trygghets- och stadsutvecklingsfrågor som kan implementeras långsiktigt. Det övergripande målet är att hitta en metod där stadens invånare själva kan definiera sina problem/utmaningar, och också kan finna lösningar på dessa.

Implementeringen av SafeGrowth inleddes med en utbildning för tjänstepersoner 2020 och implementeringen i området påbörjades under våren/för-sommaren 2021. Följeforskningen av implementeringen påbörjades under hösten 2021. Följeforskningen har finansierats av Brottsförebyggande rådet (Brå) och Helsingborgs stad.

Forskningen har i första hand genomförts av Elisabeth Högdahl, fil. dr. i etnologi, Institutionen för service management och tjänstvetenskap, Lunds universitet och Charlotta Thodelius, fil. dr. i arkitektur, Akademin för polisiärt arbete, Högskolan i Borås. Kristofer Nilsson, polislärare och fil. mag. i kriminologi, Akademin för polisiärt arbete, Högskolan i Borås, har fungerat som stöd i forskningsprocessen genom att delta i intervjuer, arbetet med genomläsning av dokument och rapportutkast samt kommenterat rapportutkast. Även Iman Abbas och Maria Wiklund, säkerhetsstrateger inom Helsingborgs Stad, har fungerat som ett stöd i forskningsprocessen genom regelbundna avstämningar under projektet och genom att fungera som ”gatekeepers” i samband med intervjukontakter och platsbesök. Iman Abbas och Maria Wiklund har även, tillsammans med samhällsstrateg Emma Johansson, författat kapitel 2.3 där de beskriver urval av invånare till projektet, samt reflekterar kring urval och utgångspunkter.

Fokus för följeforskningens har varit att följa processerna i implementeringen av SafeGrowth på Drottninghög för att studera metodens för- och nackdelar. Forskningen har undersökt hur väl metoden uppfyller Helsingborgs stads syfte med implementeringen, nämligen att öka tryggheten och öka det lokala medbestämmandet, samt att få invånare att själva ta ägandeskap över sitt område och sin vardag genom ett visst mått av självstyre (*local governance*). Detta innebär i praktiken innebär det att det huvudsakligen är metoden i sig och implementeringsprocesserna som utvärderas och inte de effekter som kan uppstå.

Medborgarengagemang och gemenskap är långsiktiga processer, vilka också kan ta längre tid att bygga upp än det utvärderande projektet pågår. Detta gör också att det inte kan förväntas resultat vad gäller mätbar upplevd trygghet och minskad kriminalitet inom projektiden för följeforskningen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med följeforskningen kan beskrivas som tudelad, då vi i arbetet analyserar både metoden i sig och implementeringsprocessen utifrån det arbete som gjorts i området Drottninghög under åren 2021–2022. Följeforskningens utgår därför från två centrala teman (metod och implementering) och vilar på följande fyra frågeställningar:

1. Hur är metoden SafeGrowth uppbyggd när det gäller innehåll och pedagogik?
2. Vilken relevans har metoden i den lokala kontexten och i relation till den lokala problematiken? Vilken anpassning behövs göras om metoden ska användas?
3. Vad sker under implementeringen? Vilka är det som engagerar sig, hur styrs arbetet och blir metoden möjlig att arbeta med utifrån de lokala behov som finns?
4. Hur kan den specifika metoden SafeGrowth relateras till andra metoder av liknande slag?

1.2 Rapportens disposition

Rapporten består av sex kapitel, där det första avsnittet introducerar bakgrund, syfte och frågeställningar samt rapportens disposition (kapitel 1).

Därefter följer kapitel två som kort beskriver studiens kontext genom att redogöra för hur metoden SafeGrowth beskrivs och definieras i de dokument som gjorts tillgängliga samt en kort beskrivning av området Drottninghög. Avsnittet syftar till att ge en förståelse för det sammanhang som metoden implementerats i och vilka lokala avvikelser från metoden som har ansetts vara nödvändiga för att möjliggöra implementeringen i en svensk kontext. Här finns också information och reflektion från Helsingborgs stad angående de urval av deltagare som gjorts i projektet.

I kapitel tre sker en kort genomgång av teori och tidigare forskning kring SafeGrowths nyckelkomponenter (CPTED och situationell prevention, plats och medskapande, samt problembaserat lärande). Kapitlet syftar till att skriva fram metoden i ett mer akademiskt sammanhang för att kunna se vilket vetenskapligt stöd den har och tydliggöra metodens vetenskapliga ramverk.

Kapitel fyra presenteras utvärderingens genomförande, i form av en presentation av studiens design, materialinsamling och analysmetoder samt vilka etiska övervägande som har gjorts i följeforskningen. Metodgenomgången syftar även till att tydliggöra själva genomförandet av följeforskningen likaväl som för- och nackdelar kring de val som gjorts i processen.

Metodgenomgången följs av resultatredovisning (kapitel 5). Resultatredovisningen börjar med en presentation av SafeGrowth-metodens innehåll, följt av utbildningen i metoden och arbetet i teamen. Avslutningsvis presenteras hur deltagarna uppfattat processen och hur des tagit emot metoden.

Resultatredovisningen följs av ett kortare analyskapitel, där studiens huvudresultat summeras och relateras till studiens teoretiska ramverk.

Rapportens sjunde och avslutande kapitel innehåller en diskussion utifrån resultat och det är även där följeforskningens slutsatser presenteras utifrån studiens syfte och frågeställningar.

2. Studiens kontext

I det här kapitlet sker först en kort genomgång av metoden SafeGrowth utifrån de dokument som finns tillgängliga kring metodens filosofi och uppbyggnad, det sker även en beskrivning av de avvikelser som gjorts från metoden som för att möjliggöra implementeringen i en svensk kontext. Därefter följer en kort beskrivning av området Drottninghög, för att ge en bakgrund till det lokala sammanhang där metoden implementerats.

2.1 SafeGrowth: filosofi och metod

SafeGrowth beskrivs som en ny teori för stadsdelsutveckling¹, där SafeGrowth-metoden eller filosofin syftar till att stärka relationen mellan stadens styrande och lokalbefolkningen. Det handlar då om att stärka lokala bostadsområden, hjälpa dem bli mer motståndskraftiga mot brott samt öka boendes engagemang och förmåga att påverka områdets framtid.

Konceptet SafeGrowth utvecklades 2007 av Gregory Saville och metoden presenterades för första gången i Quebec, Kanada. Sedan starten har SafeGrowth implementerats i enskilda bostadsområden i Nordamerika, Nya Zeeland samt Australien. Projektet i Helsingborg genomfördes tillsammans med Mateja Mihinjac, som är SafeGrowths representant i Europa². Det var Mihinjac som var delaktig i implementeringen under hösten 2020.

Utgångspunkten i SafeGrowth är att arbeta med det lilla, lokala grannskapet för att bekämpa brott och främja tryggheten – där de boende får lära sig att arbeta med brottsförebyggande metoder. Genom att följa en årlig plan kan invånarna därefter arbeta aktivt med att kontrollera och förebygga brott och rädsla för brott i området. SafeGrowth, beskriver sig som ett CPTED-projekt, men till skillnad från andra CPTED-projekt, som drivs av professionella aktörer, drivs SafeGrowth av boende i området, grannskapsföreningar och lokala aktörer. Metoden bygger på nerifrån och upp-styrning snarare än för uppifrån-och-ner styrning. Detta beskrivs som en TO-FOR-WITH-BY princip inom SafeGrowth och ska göra arbetet långsiktigt, bidra till en ökad gemenskap i området samt utöka den lokala demokratin.

Att implementera SafeGrowth-metoden och kunna praktisera SafeGrowth-filosofin, inkluderar ett utbildningsprogram som sker i olika faser där både boende, tjänstepersoner och professionella ingår. Utbildningen använder därför existerande formella nätverk (exempelvis kommun och polis) som knyts samman med lokala representanter (exempelvis invånare och lokala föreningar). I den utbildning som ges används det kursmaterial som tagits fram av SafeGrowth, vilket består av dels ett teoretiskt anslag som kombinerar ett urval av platskriminologiska ingångar, dels förebyggande strategier i form av CPTED och situationell brottsprevention. Utbildningen består även av en genomgång av den PBL-baserade processen för att implementera metoden och olika checklistor för det praktiska arbetet inom teamen. Arbetet i teamen följer en strikt systematik utifrån i fem steg, vilka framgår i bild 1:

Bild 1: De fem stegen i SafeGrowth-processen.

¹ Avsnitt 2.1 bygger på det material som finns på SafeGrowths hemsida samt interna dokument från Helsingborgs stad gällande implementeringsprocessen.

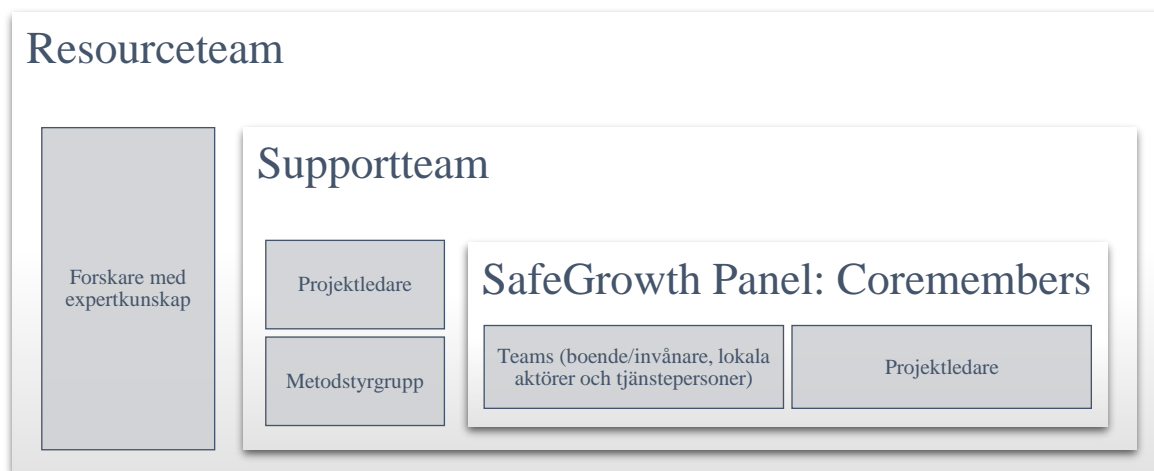
² Gregory Saville har en yrkesutbildning som polis, samt en masterexamen i kriminologi. Mateja Mihinjac är doktorand i kriminologi vid Griffith University.

Strukturen för SafeGrowth-modellen (bild 2) består av tre olika funktioner: SafeGrowth Panel: coremembers, supportteam (gruppen består av projektledare och en metodstyrgrupp) samt ett resourceteam (bestående av forskare eller experter på metoden, som ger stöttning, utbildning samt kan bidra med teknisk support för arbetet på platsen).

Resource- och supportteamens funktion är att stötta den lokalt organiserade SafeGrowth panelen³ och dess nyckelmedlemmar (teamen). Kärnan i processen består av så kallade team som arbetar med en specifik plats eller fråga på lokal nivå. Teamen består av i huvudsak av boende/invånare, lokala aktörer, tjänstepersoner och en projekt-/teamledare som alla har utbildats i metoden.

Bild 2: SafeGrowths struktur vid implementering av metoden.

SafeGrowth-metoden är, som tidigare sagts, implementerad i flera olika städer i Nordamerika, Nya Zeeland samt Australien, men det saknas utvärderingar av metoden gjorda av utomstående forskare eller granskare. De rapporter som finns, som förvisso pekar på en viss positiv effekt är gjorda antingen av SafeGrowths egna teammedlemmar eller så kallade ambassadörer för SafeGrowth. Detta gör att det i praktiken är svårt att vet vilka förväntningar det går att ha på metodens brottsförebyggande och trygghetsfrämjande effekter på lokal, nationell och internationell nivå.

2.2 Modell för implementeringen av SafeGrowth-metoden på Drottninghög

Implementeringen av SafeGrowth på Drottninghög följer till viss del grundstrukturen som utbildarna inom metoden tidigare använt, men med vissa avvikelser gällande fasindelning, utbildningsform och ett tillägg med feriepraktik.

Att upplägget förändrades något berodde på den då rådande pandemin och de dåvarande restriktioner som innebar att fysiska möten och träffar uteblev, vilket försvårade arbetet med invånarengagemang redan vid start. Staden bestämde i enighet med utbildningsledarna att dela upp implementeringen i två mer strukturerade faser, där fas 1 var en utbildningsinsats endast för tjänstepersoner inom staden (istället för en kombination av aktörer) vilken genomfördes hösten 2020. Detta ledde till att fas 1 även gav en möjlighet att få en djupare förståelse för metoden bland tjänstepersonerna, innan man engagerade invånare i metoden. Fas 2 som innefattade en rekrytering och utbildning av teammedlemmar genomfördes hösten 2021. Fas 2 även föregicks med en feriepraktik för under sommaren 2021.

³ SafeGrowth panelen, som presenteras i den ursprungliga modellen, verkar påminna om det som i Helsingborg har kallats för superteam, det vill säga att teman formerar någon slags områdespanel tillsammans med teamledarna för att fortsätta arbetet.

Fas 1 av implementeringen bestod av en intern webb-baserad utbildning av stadens medarbetare. Utbildningen bestod av tre undervisningstillfällen under oktober månad 2020, följt av sju veckors praktiskt arbete samt ett projektarbete. Utbildningen avslutades med ytterligare ett undervisningstillfälle där projektarbetena redovisades. Utbildningens innehåll bestod i korthet av både teoretiska moment (CPTED generation 1 och 2) och praktiska moment (platsbesök, invånardialog samt att bekanta sig med vissa tekniska applikationer, bland annat Fulcrum⁴ samt att genomföra ett projektarbete).

Under projektarbetet, som genomfördes i tre grupper, identifierades ett problemområde där sedan projektmedlemmarna arbetade utifrån SafeGrowth-metodens fem steg. Syftet var att dels bekanta sig med arbetsmetoden, dels identifiera förutsättningar, möjligheter och svårigheter som kan uppstå i arbetet, som en förberedelse för fas 2 under hösten 2021.

Feriepraktiken, som genomfördes under sommaren 2021 involverade 16 ungdomar, varav 12 hade anknytning till Drottninghög. Under praktiken genomgick de en två dagars utbildning i SafeGrowth-metoden för att sedan arbeta med sitt huvuduppdrag. Huvuduppdraget bestod av att, med stöd i Fulcrum, genomföra trygghetsmätningar i området. Trygghetsmätningarna som ungdomarna samlade in utgjorde sedan ett möjligt underlag för det arbete som genomfördes i fas 2 under hösten 2021, i form av teamens problemidentifiering, analys samt framtagande av strategier och förslag på åtgärder.

Under sommaren 2021 rekryterades även deltagare till de kommande teamen. Tanken var att varje team skulle bestå av en till två koordinatörer/teamledare (från fas 1), tre till fyra invånare, en näringsidkare och en polis. De personer som genomgick utbildningen under fas 1 och som inte intog en ledarroll i teamen, ingick i supportteamet och skulle ha en stöttande roll till teamens arbete.

Under veckorna 34 till 43 implementerades fas 2, vilken inleddes med två dagars utbildning kring SafeGrowth, följt av sju veckors projektarbete enligt SafeGrowth-metoden. Avslutningsvis redovisade teamen sina projektarbeten, vilket följdes av en utvärdering och planering av det fortsatta arbetet under 2022 med åtgärdsförslag för att motverka brott och öka tryggheten på Drottninghög.

De förändringar som skett gällande implementeringens olika faser går i stor del att härleda till pandemin. I den ursprungliga projektplanen var utgångspunkten SafeGrowth-metoden skulle implementeras i två faser, men att fas 1 skulle genomföras hösten 2020 och sedan direkt följas av Fas 2 som skulle implementeras i början av 2021. Att fas 2 försköts tidsmässigt i relation till den ursprungliga projektplaneringen grundade sig i att det ansågs fördelaktigt för invånarna att ha fysiska möten och inte en web-baserad utbildning som fas 1 genomfört.

2.3 Invånare som deltog i projektet SafeGrowth - köns- och åldersfördelning

SafeGrowth metoden syftar till att arbeta brottsförebyggande och trygghetsskapande i ett bostadsområde tillsammans med personer som bor och vistas i området. För att skapa förutsättningar till hållbara strategier och åtgärder är det för metoden har det varit viktigt från Helsingborgs stads sida att personerna som ingår i arbetet i så stor utsträckning som möjligt representerar de boende i området utifrån ålder, kön samt etnisk bakgrund. Drottninghög är ett barnfamiljsområde där även många äldre bor. I samband med rekryteringen av deltagare fördes ett resonemang med utbildningsledarna Greg Saville och Mateja Mihinjac kring vilken minimiålder som är lämplig att inkludera, och som är mottaglig för den information och kunskaper som ingår i utbildningen. Resonemanget resulterade i bedömningen att 16 var en bra ålder att inkludera.

---

⁴ Fulcrum är en app där det går att samla in GIS-baserat data vid till exempel fältarbete, trygghetsmätningar och samt vid risk- och sårbarhetsanalyser.

Utifrån detta inleddes ett samarbete med arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborgs stad för att erbjuda ovan nämnda sommarpraktik till ungdomar med fokus på SafeGrowth-metoden. Denna ungdomssatsning genomfördes sommaren 2021 och var viktig för att säkerställa ett barn- och ungdomsperspektiv, eftersom Fas 2 av implementeringen som skedde under hösten tog plats under arbetstid och därmed under skoltid. Efter sommarpraktiken valde tre ungdomar att fortsätta vara aktiva i SafeGrowth-satsningen. Av teammedlemmarna var det sex män i åldrarna: 17, 51, 51, 61, 69 samt 83 år. Av kvinnorna var åldersspannet bland de nio deltagarna: 16, 34, 39, 47, 50, 51, 55, 56 samt 82 år.

Även då flera delar ur jämställdhetsperspektivet täcks in såsom kön, etnicitet och ålder så bör det förtydligas att SafeGrowth-metoden bidrar till att trygghetsfrågan i stor utsträckning fokuserar på tryggheten i det offentliga rummet, vilket kan osynliggöra andra arenor för otrygghet som till exempel . hemmet där kvinnor i större utsträckning utsätts för våld och brott. Det sätter också ramarna för vilka former av trygghetsskapande insatser som blir möjliga. Trygghet är en subjektiv känsla och det är många faktorer som påverkar människors känsla av trygghet, där ålder och kön är två viktiga faktorer. När man i samhället talar om grupper som skapar otrygghet talar man exempelvis ofta om unga män i grupp. Inom SafeGrowth-metoden lyfter man komplexiteten av att arbeta med den upplevda tryggheten och där man lägger en stor vikt av att invånarna för ett resonemang tillsammans kring vilka de otrygga platserna är men även vilka grupperingar eller personer som skapar otrygghet för att både identifiera samt adressera problematiken tillsammans.

Syftet med att engagera en varierad grupp är att kunna inkludera rösterna från områdets olika målgrupper, detta för att säkerställa att problemområdet som väljs ut inte adresserar otrygghet som exempelvis enbart berör pensionärerna eller småbarnsföräldrarna. Metodiken bygger på samverkan där gruppen tillsammans i strukturerad form arbetar platsspecifikt med otrygga eller problematiska platser och tillsammans tar fram en strategi för att hantera platsen. En del av arbetet baseras på trygghetsmätningar som genomförs i grupp och där metoden krävställer att kvinnor, barn och äldre deltar i respektive trygghetsmätning eftersom dessa målgrupper tenderar att uppleva en plats i det offentliga rummet mer otrygg än män. Genom att säkerställa en jämn fördelning av ålder och kön i trygghetsmätningens referensgrupp ökar sannolikheten till ett nyanserat och balanserat svar i trygghetsmätningen eftersom det är gruppens kollektiva svar som används och inte enskilda svar från platsen.

En jämn könsfördelning eller åldersrepresentation innebär inte att en målgrupp inte dominerar i sammanhanget och att vissa röster inte hörs mer än andras i gruppen. Att göra sin röst hörd kan vara utmanande på grund av olika förutsättningar där ålder, kön, etnisk bakgrund samt språkkunskaper är några exempel. Ett sätt att förebygga detta sker genom emotional intelligence-utbildningen som ges till teamledarna inledningsvis under SafeGrowth-utbildningen för att kunna arbeta med komplexa grupper och bland annat säkerställa att alla kommer till tals och att ingens röst samt ingens historia är viktigare än någon annans. Detta resulterar att mottagarna för åtgärderna inte kan skilja på resultatet baserat på kön eftersom åtgärderna föreslås i konsensus bland deltagarna som är representativa i ålder och kön.

2.4 Området Drottninghög

Området Drottninghög i Helsingborg började planeras i början av 1960-talet och genomgick sin huvudsakliga bostadsutveckling åren 1966–1969, då det också byggdes centrum med butiker och en fritidsgård⁵. Området är byggt i modernistisk stil, som i sin tur hänger ihop med den funktionalistiska byggnadstradition som förknippas med arkitekter som Adolf Loos och Le Corbusier. I denna byggnadstradition utvecklades ett intresse för att bygga utifrån rationalistiska principer med teknologiska lösningar, standardisering och effektivisering i fokus (jfr Hall 1996; Ristilammi 1994; Thufvesson 2007). I Sverige kom modernismens byggnadsideal framför allt att förknippas med miljonprogramsprojektet, där syftet var att bygga ett mycket stort antal bostäder under en relativ kort period (1965–1975). Under miljonprogramsprojektet skapades allt större standardisering i det att skivhusen sattes samman med hjälp av prefabricerade huselement, som också krävde stora byggytor och plan mark (jfr Björk & Reppen 2000:22ff). De nybyggda lägenheterna för försedda med badkar, toalett, finparkett och balkong, och det byggdes också en stor mängd småhus (jfr Björk & Reppen 2000:22; Forsell 2013:73; Ristilammi 1994: 11). Syftet var att minska bostadsbristen men också att radikalt förbättra boendestandarden.

I efterhand har miljonprogramsprojektet fått utstå hård kritik. De moderna förortsområdena sades då ofta i sig skapa otrygghet, kriminalitet och alienation – främst beroende på en ”människofientlig arkitektur”. Förortens miljonprogramsområden har därmed blivit flitigt använda i politiska sammanhang och debatter, där vissa platser också blivit tydligt stigmatiserade genom vad som ibland kallats ”svart poesi” (jfr Ristilammi 1994:12). Drottninghög har, i likhet med många andra miljonprogramsområden, förknippats med denna ”svarta poesi”, och det har skett demografiska förändringar som medfört att området med tiden även kommit att förknippas med socioekonomiska problem, social utsatthet och kriminalitet (se även Roelofs & Salonen 2019).

Drottninghög beskrivs som ett riskområde, vilket är ett polisiärt begrepp för att fånga in en specifik områdesproblematik. Polismyndigheten har identifierat 61 stycken områden i landet som benämns som utsatta. Definitionen lyder att ”Ett utsatt område är ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället.” (Polismyndigheten 2021:7). De utsatta områdena har i sin tur delats in i tre olika kategorier; *de särskilt utsatta områdena*, *riskområden* samt *utsatta områden*. Polismyndigheten har identifierat Drottninghög som ett riskområde, mellannivån, där särskilda insatser behövs för att öka tryggheten och motverka social utsatthet (se Backlund 2018). Detta innebär att området uppfyller samtliga kriterier för ett utsatt område men når inte riktigt upp till de kriterier som kännetecknar ett särskilt utsatt område. Läget är dock så alarmerande att det finns en överhängande risk att området riskerar att bli särskilt utsatt om inte adekvata åtgärder sätts in. (Polismyndigheten. 2021). Riskområden, som Drottninghög, har vanligen inslag av problem med narkotikahandel som bedrivs öppet, ett utåtagerande missnöje mot samhället samt förekomst av offentliga våldshandlingar som riskerar att skada tredje man. I samtal med områdespolisen i Drottninghög framgick det att den öppna narkotikahandeln utgjorde en stor del av problembilden för området.

---

⁵ <https://helsingborg.se/bo-bygga-och-miljo/bostader/bostadsomraden-och-samhallen/drottninghog-fredriksdaldalhem/> samt <https://stadslexikon.helsingborg.se/drottninghg/> [2022-10-19]

Bild 3: Drottninghög, översigtsbild och ambitionen att utveckla området.
Foto: Elisabeth Högdahl.

Den här typen av områden, oavsett om det handlar om miljonprogram eller utsatta områden är även ofta föremål för olika typer av projekt och satsningar. Drottninghög har varit föremål för ett flertal projekt där Helsingborgs stad sökt utveckla området och minska utsattheten. Det mest genomgripande projektet är utvecklingsprojektet DrottningH som drivs åren 2011–2035 av Helsingborgs stad tillsammans med det kommunala fastighetsbolaget Helsingborgs-hem. Även privata aktörer som privata fastighetsägare och Ikea har varit med i projektet. Målet är att skapa en blandad bebyggelse på ett sätt som kan främja en mer blandad invånargrupp och skapa möjligheter till boendekarriärer inom området

Bild 4. Drottninghög, samarbete med privata aktörer i utvecklingsarbete. Foto: Elisabeth Högdahl.

Bild 5: Lekplatsen Prinsessor och drakar, Drottninghög. Foto: Elisabeth Högdahl.

2.5 Stadsutveckling och medskapande på Drottninghög

Det som pågår på Drottninghög kan kopplas samman med stadens gemensamma vision, *Helsingborg 2035*, som sjösattes i slutet av 2012⁶. I visionsprogrammet anges Helsingborgs slogan som ”staden för dig som vill något”, och nyckelorden i visionen är Helsingborg som en ”skapande, pulserande, gemensam, global och balanserad stad”. Både slogan och vision kan ha en betydelse för detta projekt eftersom de visar på vad Helsingborg vill bli i framtiden och vilka förutsättningar staden anser sig behöva (jfr Högdahl & Petersen 2019). Den aktiva och medskapande invånaren kan ses som en sådan förutsättning och detta ligger också linje med direktiv som utgår från exempelvis Boverket och Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) där medskapande förs fram som en viktig möjlighet att stärka demokrati och social hållbarhet⁷.

I Helsingborg har det påtalats att kommunal verksamhet ofta handlar om att göra saker *för* Helsingborgs invånare, istället för att utvecklingen bör ske *med hjälp av* invånarna eller till och med *tillsammans med* de människor som bor och verkar i samtidens och framtidens stad (Högdahl 2022). I Helsingborg har flera platsutvecklingsprojekt försökt involvera invånarna på olika sätt. Ett exempel är projektet Söder i förändring, som pågick i början av 2000-talet, där stadsdelen Söder skulle lyftas genom ett långsiktigt arbete med fysisk förändring och hållbarhet i fokus (Processen Söder i förändring – så här gick det till.

⁶ <https://helsingborg.se/kommun-och-politik/helsingborg-2035/>

⁷ <https://www.boverket.se/sv/PBLkunskapsbanken/planering/detaljplan/detaljplanprocessen/standardforfarande/samrad/> samt <https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/medborgardialogdelaktighet/medborgardialog.372.html>

Slutrapport, november 2006, Högdahl 2007). Andra exempel på detta i Helsingborg är arbetet med att utveckla områdena Gåsebäck och Planteringen⁸.

Bild 6: Bild från Drottninghög. Foto: Elisabeth Högdahl.

I projektet DrottningH används medskapande och samskapande som en möjlighet att utveckla området. Exempelvis har det kommunala bostadsföretaget Helsingborgshem fikat hos samtliga sina hyresgäster samtidigt som de pratat om hyresgästernas boendemiljö, staden har en lokal i området och stadsdelsbiblioteket har mycket social verksamhet och bistår också när människor ska starta egna projekt⁹. Det har initierats många olika projekt i området med fokus på medskapande, exempelvis ett gemensamt växthus och Helsingborgs stad har involverat boende som brobyggare till andra som bor i området¹⁰. Det har också skapats projekt där barn fått lära sig mer om stadsbyggnad och utifrån det komma med egna förslag till hur området skulle kunna utvecklas, och unga invånare gjorde under en period egna stadsvandringar för politiker och allmänhet (Högdahl 2022). Implementeringen av metoden SafeGrowth utgör alltså ytterligare ett försök att öka invånarnas möjligheter att vara delaktiga i den utveckling som sker i området.

Att arbeta med medskapande handlar inte bara om att involvera invånarna, utan om att arbeta annorlunda inom den kommunala organisationen. För att göra detta arbetar Helsingborgs stad med att införa tillitsbaserad styrning, ett förhållningssätt som utarbetats av Tillitsdelegationen på initiativ av Sveriges regering 2016–2020 för ett nytt sätt att styra verksamheter inom stat och kommun.

⁸ <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/tryggare-platser/planeringen/>;
<https://hplus.helsingborg.se/etapper/gaseback/>

⁹ <https://www.helsingborgshem.se/byggprojekt/stadsdelsutveckling-pa-drottninghog> samt
<https://www.bibliotekfh.se/sv/library-page/id%C3%A9-a-drottningh%C3%B6g>

¹⁰ <https://drottabladet.se/>

I en tillitsbaserad styrning ska grundläggande utgångspunkter vara tillit till de man arbetar med, medborgarfokus, att uppmuntra alla att ta ansvar för helheten och skapa handlingsutrymme, att ge stöd och utveckla kunskap, samt premiera öppenhet¹¹. Helsingborgs tolkning av detta har blivit att betona vikten av att ta vara på engagemang och ge ökat handlingsutrymme för tjänstepersonerna och att ta ansvar för att skapa tillitsfulla och aktiva dialoger med invånarna¹².

Sammantaget utgör medskapandet i Helsingborg generellt, och på Drottninghög specifikt, ett relativt komplext fält med många olika aktörer. Projektet Safegrowth måste därför sättas in i detta sammanhang, vilket bidrar till att det i denna utvärdering inte är möjligt att utläsa den direkta kopplingen mellan implementeringen av SafeGrowth och en eventuell ökad trygghet och/eller minskad brottsförekomst.

---

¹¹ <https://tillitsdelegationen.se/>

¹² <https://helsingborg.se/kommun-och-politik/sa-styrs-helsingborg/tillitsbaserad-styrning/>

3. Teori och tidigare forskning

I relation den bakgrundsbeskrivning som gjorts kring metoden SafeGrowth och Helsingborgs version av SafeGrowth, kommer vi här att fördjupa oss kring tre teoretiska spår som verkar vara avhängiga i metoden. Inledningsvis beskrivs CPTED och situationell brottsprevention (metodens teoretiska ramverk), därefter teoretiska ingångar till platsens betydelse och medskapandeprocesser (metodens ambitioner att arbeta med) och till sist summeras teoretiska perspektiv på problembaserat lärande (pedagogiken i metoden).

3.1 CPTED och situationell brottsprevention

Både CPTED och situationell brottsprevention (SCP eller SP) som brottsförebyggande koncept grundar sig i tanken på att platsen och situationen har betydelse för brottsförekomst, otrygghet och rädsla för brott. Det är dock inte samma sak, utan det finns flera avgörande skillnader dessa emellan både när det gäller i vilket skede det förebyggande arbetet sätts in (före eller efter problem uppstått) samt när det kommer till praktiska brottsförebyggande eller trygghetsfrämjande åtgärder, (jfr.Thodelius & Ceccato 2022:48ff.).

Den första modellen, CPTED, handlar om att göra förändringar i den fysiska miljön/på platsen med stöd av design (utformning), vilket ofta innefattar stora ingrepp i miljön. Därför brukar CPTED främst användas som en designstrategi i relation till om- och nybyggnationer, för att förhindra att brotts- och otrygghet ska uppstå. Den andra modellen, situationell prevention, handlar om att utforma åtgärder som riktar sig mot de situationella villkor som leder till brott eller otrygghet, *efter* att ett brottsproblem uppstått på platsen. Det de olika modellerna har gemensamt är dock att de vilar på teorier kring platsens och situationens betydelse för brott, otrygghet och rädsla för brott.

3.1.1 CPTED

Jane Jacobs arbete kring hur staden kan skapa mångfald och trygghet med stöd av en god stadsplanering och byggnadsdesign (1961) inspirerade de tidigaste föregångarna inom CPTED. Bland annat inspirerade hon Ray Jeffrey, som myntade begreppet CPTED år 1971. Jeffrey använde begreppet CPTED för att förtydliga och lyfta fram hur brott var förknippade med stadsmiljöns utformning och hur dessa skulle kunna förebyggas med hjälp av en väl genomtänkt planering och arkitektonisk utformning. I Jeffreys arbete rekommenderades att miljöförändringar genomfördes för att minska brottsförekomsten. Miljöförändringarna skulle rikta sig mot minste en av följande tre brottsmekanismer: (1) Möjligheten att begå brott, (2) bidra till att öka risken med att begå ett brott samt (3) att förändringar av den fysiska miljön, skulle påverka de bakgrundsfaktorer som gör individer brottsbenägna. Jeffreys inspirerade i sin tur arkitekten Oscar Newman, som 1972 publicerade boken ”*Defensible Spaces- Crime Prevention through Urban Design*”, som hade ett rent fokus på den byggda miljön och utformningsfrågor. I boken lyfter Newman fram aspekter som tillsammans skapar ett “försvarbart rum”, där följande tre aspekter är mest framträdande:

1. *Territorialitet*: att utformningen och miljön skapar en ägandekänsla i området, där boende/besökare ska vilja agera/ingripa mot brott och använda områdets funktioner.
2. *Naturlig övervakning*: utformningen stöttar en naturlig övervakning som fungerar brottsförebyggande och/eller trygghetsskapande
3. *Image, eller framtoning* Hur området signalerar ordning och sociala värderingar.

CPTED ligger även till grund för CPTUD -P (*Crime Prevention through Urban Design and Planning*). Här är det inte bara en specifik plats eller ett lokalt område som ska förändras utan hela stadsmiljön. Syftet med CPTUD-P är att staden som helhet ska ge förutsättningar till en brottsfri och trygg tillvaro för medborgarna.

Arbetet med CPTUD-P utgår från genomtänkta projekterings- och planeringsaspekter, med ett tydligt samverkansperspektiv. Perspektivet betonar att prevention måste inkludera en mångfald av kompetenser, offentliga och privata aktörer samt medborgare, för att skapa en större för betydelsen av långsiktighet i åtgärder och förvaltning (Andresen 2019, kap. 8).

Inom CPTED-fältet brukar det även pratas om olika generationer av CPTED, där fler element integreras i modellen över tid. Newmans arbete brottsförebyggande koncept kallas idag för den *första generationens CPTED*, vilken karaktäriseras av att ha ett starkt fokus på arkitekturens och arkitektens roll i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Begreppet miljö (*environment*) i termer av att bara röra det fysisk planerade, utformade eller byggnader har dock blivit ifrågasatt, Crowe (2003:35) beskriver att miljö inte bara är fysisk, utan även social, och att design (D i CPTED) ska definieras som en teknik för fysisk och social styrning.

Den sociala dimensionen får ett starkare fokus och är mer tydligt uttalat i det som kallas för *andra generationen av CPTED*. I andra generationens CPTED analyseras hur ett områdes demografiska och socio-ekonomiska profil påverkar och påverkas av platsens dynamik i termer av platsens användare, användning och funktion – och hur dessa faktorer påverkar brottsförekomst, otrygghet och rädsla för brott (Cozens m.fl. 2005; Cozens & Love 2015)¹³. I den här generationen läggs det även vikt vid områdets gemensamma kultur (*community culture*), sammanhang (*connectivity*), social sammanhållning (*social cohesion*) och en bred mix av funktioner i den byggda miljön, såsom skapa grannskap där boende kan socialisera, få tid för rekreation samt närhet till service (*threshold capacity*) och undvika en koncentration av kriminogena miljöer (såsom hög koncentration av barer, restauranger med alkoholservice eller oanvända platser som attraherar häng).

Dagens *tredje generation av CPTED*, har även den platsen och den fysiska utformningen i fokus, men inkluderar även alla tre aspekter av hållbarhet – social, ekologisk och ekonomisk - i arbetet och har även integrerat nya tekniska utvecklingar i det brottsförebyggande arbetet (Ceccato 2016a). I den tredje generationens CPTED har det skett en förflyttning från att planera utifrån sårbarhet och risk, till ett användarperspektiv och aktivitetsstödande design, vilket gör att analys och praktik även måste inkludera samtida perspektiv på social- och beteendevetenskaplig forskning, rättsliga perspektiv och lokalsamhällets organisering (Reynalds & Mihinjac 2019).

Tillämpningen av CPTED i det brottsförebyggande arbetet, kan ha sin utgångspunkt i någon av de tre ovanstående generationerna eller en kombination av en eller två generationer. Detta leder till att CPTED som brottsförebyggande och trygghetsfrämjande koncept inte är något entydigt, utan varierar mellan olika projekt. CPTED, har även ofta beskrivits som a-teoretiskt och mer praktikorienterat jämfört med andra brottsförebyggande modeller (Thodelius 2018), vilket har lett till att dagens forskning allt mer distinkt börjar utveckla två olika CPTED-ansatser.

---

¹³ CPTED generation 2, baseras på tre grunder: Jacobs diskussion kring ”ögon på gatan” (1961), Angels diskussioner kring medborgarnas roll i det brottsförebyggande arbete (1968) samt Jeffery (1971) och Newmans (1972) kring design och fysisk utformning. Utvecklingen i generation 2, med fokus på de sociala och kulturella aspekterna i bostadsområdet har bl.a. drivits av Poyner (1983), Saville & Cleveland (1996; 2005), Crowe (2000), Plaster Carter (2002) samt Cozens (2008).

Den första ansatsen är en mer teoretisk och analytisk utveckling av CPTED, där individens situationerade interaktion med miljön sätts i fokus (jfr. Armitage & Ekblom, 2019). Den andra handlar om att anlägga ett mer integrativt perspektiv där CPTED tydligare ska integreras med situationell prevention, med en tydlig teoretisk koppling till rutinaktiviteter och rationella val (jfr. Reynolds & Mihinjac 2019).

I Sverige introducerades konceptet CPTED i mitten av 1980-talet, men det var först i slutet av 1990-talet som intresset för CPTED startade i Sverige, bland annat genom att Boverket publicerade en rapport kallad *Brott, bebyggelse och planering* (1998), vilken senare följdes av manualen *BoTrygg05* (2005) som togs fram av Polismyndigheten i Stockholm (2005) och under senare år har flera rapporter, artiklar och böcker inom ämnet publicerats nationellt (se Landzelius & Thodelius 2017; Thodelius 2018 för en översikt).

Boverket har även arbetat aktivt med att sammanställa den kunskap som finns kring CPTED, genom att bland annat sammanställa rapporten *Brottsförebyggande och trygghetsskapande perspektiv och åtgärder i samhällsbyggnadsprocessen* (2019)¹⁴. Därtill finns det även flera exempel på CPTED-projekteringar som implementerats i stadsmiljön. Bland annat är Hammarby Sjöstad i Stockholm inspirerat av CPTED-principerna, precis som citykärnan Handen i Haninge (Boverket 2022, Ceccato 2016). Vid besök på Drottninghög, går det även att se att området i sig, i samband med Helsingborgshems renovering använt sig av flera olika CPTED-strategier, bland annat gällande balkongplaceringar, infasningar vid entréer samt omlokalisering av tvättstugor.

3.1.2 Situationell brottsprevention

I motsats till CPTED, som har ett starkt fokus på designåtgärder i samband med projektering/ planering, nybyggnation och/eller renoveringar, så riktar den situationella preventionen sina åtgärder mot identifierade problem i befintliga områden, genom att försvåra brottstillfällena på olika sätt (Clarke 2009:265). De vanligaste åtgärderna inom situationell prevention relaterar till den så kallade brotstriangeln och är en utveckling av rutinaktivitetsperspektivet (Clarke & Eck 2005; Cohen & Felson 1979).

I rutinaktivitetsperspektivet definieras den brottsliga gärningens minimikrav till att tre element sammanfaller: en motiverad gärningsperson, ett lämpligt objekt/offre samt avsaknaden av kapabla väktare. I brotstriangeln är det väktarbegreppet som är centralt, genom att definiera tre väktarroller eller kontrollfunktioner som riktas mot gärningspersonen, offret/objektet samt platsen (Clarke & Eck 2005). Den första kontrollfunktionen, *övervakare/hanterare (handlers)*, beskrivs som åtgärder riktade mot den motiverade gärningspersonen. Den andra, *beskyddare (guardians)*, beskrivs som åtgärder som avser att skydda lämpliga eller sårbara brottsoffer/brottsobjekt. Den tredje kontrollfunktionen är *förvaltare/platsansvarig (manager)* och beskrivs som åtgärder som riktas mot platsen.

Utifrån Clarke och Ecks resonemang om brotstriangeln blir det tydligt att de situationella åtgärderna (eller det kapabla väktarskapet) ska påverka brottets situationsdynamik genom att antingen minska brottstillfällena, försvåra genomförandet av brott eller att öka risken för upptäckt. Att förhindra, och/eller försvåra brottsgenomförandet är även utgångspunkten i Cornishs och Clarkes arbete (2003), där de definierat 25 brottsförebyggande tekniker.

---

¹⁴ <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsforebyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/forskningsoversikt/>

Dessa tekniker utgår från fem övergripande kategorier av situationella åtgärder som reducerar brott på en generell nivå, nämligen:

- (1) åtgärder som ökar ansträngning att begå brott,
- (2) åtgärder som ökar risken med att begå brott,
- (3) åtgärder som minskar belöningen med att begå brott,
- (4) åtgärder som minskar provokationer som leder till brott,
- (5) åtgärder som tar bort ursäkter för att begå brott.

En fråga som ofta lyfts i relation till situationell prevention är risken för olika typer av överflyttningseffekter, det vill säga att brotten ”flyttar” på sig. I kritiken mot situationell prevention är det i sex olika typer av överflyttningar som diskuteras: den första är tidsmässig överflyttning (*temporal displacement*), det vill säga att brott sker på en annan tid istället. Den andra typen är taktisk överflyttning (*tactical displacement*), där gärningspersonen adapterar sitt sätt att begå brott. Den tredje typen är objektsöverflyttning (*target displacement*) när gärningspersoner byter objekt, till exempel istället för att göra inbrott i port A görs det i port B inom samma område. Den fjärde överflyttningseffekten rör spatial överflyttning, då gärningspersoner istället söker sig till andra, nya områden för att begå brott (*spatial displacement*).

Den femte typen, handlar om att gärningspersonen väljer att begå andra typer av brott. Till exempel istället för snatterier begår hen fickstöld (*type of crime displacement*). Den sjätte typen som identifierats rör en överflyttning eller förskjutning gällande gärningspersoner (*perpetrator displacement*), där tidigare gärningspersoner ersätts med nya. I vissa fall uppstår det vissa överflyttningseffekt efter att situationella åtgärder implementerats, men att dessa uppstår är ofta till följd av att antingen att orsaksanalysen inte är gjord på ett korrekt sätt, att åtgärden inte är specifikt utformad eller att utvärderingen av åtgärden görs för tidigt (Thodelius & Ceccato 2022). I de flesta fall verkar implementeringen av situationell prevention istället ha en positiv spridningseffekt (*diffusion of benefits*), det vill säga att åtgärdernas positiva effekt sprider sig till angränsande områden (Gurette & Bowers 2009).

En nyare inriktning inom den i den situationella brottspreventionen är den så kallade ORCA-modellen, där platsen och platsförvaltarens roll förtydligas, men där även element från CPTED och situationell prevention integreras (Weisburd m.fl. 2016:48–49). ORCA-modellen kombinerar element från både rutinaktivitetsperspektivet och social desorganisationsteori för att identifiera fyra faktorer som är av betydelse för att reducera brott, otrygghet och rädsla. Den första faktorn är *organisering av rum och rumslighet*, den andra faktorn rör *reglering av beteende*, eller rättare sagt platsens kollektiva förmåga och grad av informell kontroll. Den tredje faktorn, *rör kontroll av tillträde* till och *anskaffning av resurser*, anges som den sista faktorn, där det sker en inventering av vilka resurser som krävs för att hålla platsen trygg och säker.

I det brottsförebyggande eller trygghetsfrämjande arbetet med ORCA-modellen så fokuseras åtgärderna kring en eller flera av de tio orsaksmekanismerna som hör samman med de övergripande faktorerna, nämligen undermålig fysisk design, svag informell kontroll, otillräckligt väktarskap, låg anmälningsbenägenhet/rapportering av brott, upprepad viktigmisering, frånvaro av hanterare, flertalet förövare, flertalet brottsoffer/brottsobjekt, förekomsten av heta produkter samt undermålig platsförvaltning (Eck & Madesen 2018).

3.1.3 Platsen och situationens betydelse för brott, otrygghet och rädsla för brott

I det teoretiska ramverk som SafeGrowth-metoden använder för att introducera CPTED som praktik, utgår från att integrera flera olika teoretiska perspektiv, där två av dessa kan ses som mer centrala (rutinaktivitetsperspektivet och brottsmönsterteorin) och två mer sekundära (social desorganisationsteori och broken window-hypotesen). Dessa teorier, adresserar på något olika sätt platsen och situationens betydelse för brott, otrygghet och rädsla för brott, men ger inte riktigt samma ingångar till ett förebyggande arbete.

Inom den situationella brottspreventionen analyseras ofta frågan om möjlighetsstrukturer (*opportunity structures*) för brott. Det vill säga vilka möjligheter eller tillfällen för brott finns i vårt vardagsliv, vilket i stor utsträckning knyter an till Cohen och Felsons studie av rutinaktiviteters betydelse för brottsförekomst och brottsmönster (Cohen & Felson 1979). Cohen och Felsons teori, är en så kallad makroteori från grunden, det vill säga att den har studerat hur rutinförändringar på samhällsnivå påverkar brottsförekomsten (Cohen & Felson 1979:589), men har över tid även kommit att tillämpas för att studera rutiner på specifika platser, främst med stöd av den utvecklade brotstriangeln (Clarke & Eck 2005).

Platsens betydelse är även central i brottsmönsterteorin, där brottens fördelning i tid och rum studeras i relation till personers aktiviteter (Brantingham & Brantingham 1984). Brottsförekomst är inte slumpmässiga enligt teorin, utan tvärtom. Brottsförekomst är antingen planerad eller tillfällesutlösta, där brottsmönsterteorin bland annat beskriver hur valet brottsplatsen hänger samman med att gärningspersoner läser sin miljö i relation till de fysiska och sociala signalerna i omgivningen (Brantingham & Brantingham 1984).

I sökandet av en lämplig brottsplats läser gärningspersonen av fysiska, kulturella, spatiala, legala och mentala signaler, vilka hjälper gärningspersonen att lokalisera och/eller identifiera ett lämpligt mål. Det kan till exempel handla om att läsa signaler kring hur ett område ser ut: är det välskött, hur är fönster placerade, finns det någon som kan ingripa eller är det ett område med låg formell och informell kontroll? Är det en plats där det är lätt att vara anonym, vilka outtalade regler verkar gälla på platsen och så vidare. Tolkningen av signalerna är dels inlärd, dels interaktionsbundna, eftersom det handlar om att läsa av omgivningens vilja att agera och ingripa mot normbrytande beteende.

Sökprocessen är även kopplad till personens så kallade medvetandeområde eller aktivitetsfält, det vill säga det område som används för att utföra personens rutinaktiviteter. Brottsförekomst uppstår där gärningspersonernas och offrets/objektets spatiala aktivitetsfält möts. Aktivitetsfält, enligt Brantingham och Brantingham (1993; 1995), består av vardagliga platser, t.ex. skolan, hemmet, shoppingcenter med mera, platser som används för regelbundna aktiviteter. Aktivitetsfältet kan lite förenklat sägas vara knutpunkter där specifika noder (specifika platser) och personliga stigar möts.

I linje med brottsmönsterteorin, som beskriver hur de fysiska eller spatiala signalerna på en plats kan signalera att platsen är en lämplig brottsplats, lyfter Wilson och Kelling fram liknande karaktäristika i miljön som central för att förklara otrygghet (1982). Otrygga platser, är ofta platser med bristande ordning och underhåll, vilket är ingången i broken window-teorin (Wilson & Kelling 1982). Inom den teorin beskrivs hur det sker en nedåtgående spiral: att oordning och avsaknad av underhåll attraherar fler mindre brott av mindre allvarlig karaktär (som vandalism och skadegörelse), vilket i sin tur attraherar mer brottslighet.

Det är inte heller bara platsen i sig som är viktig för att förstå brottskoncentrationer eller otrygghetskoncentrationer, utan även grannskapskontexten. Social desorganisationsteori (Shaw & McKay 1942) och begreppet kollektiv förmåga (*collective efficacy*) är två teoretiska ingångar för att analysera grannskapets påverkan på brottskoncentrationer (se bl.a. Gerell & Kronkvist 2017). Social

desorganisationsteori utvecklades från början under 1920-talet för att förklara vilka strukturella förhållanden som påverkade bostadsområdets grad av informell och formell social kontroll, där vissa förhållanden ansågs resultera i en försvagad social kontroll och därmed en högre brottslighet. Dessa förhållanden var; fattigdom, etnisk heterogenitet och frekvent in- och utflyttning. Instabiliteten i ett område till följd av in/utflyttningar verkar vara en central faktor, den leder inte bara till en försvagad social kontroll utan även till en brist på tillit mellan de boende, vilket ger en låg grad av kollektiv förmåga (Bannister, O'Sullivan & Bates 2019; Braga & Clarke 2014).

Ett områdes kollektiva förmåga kan definieras som en kombination av: (i) graden av sammanhållning eller förtroende i ett grannskap samt (ii) graden av förväntningar på att personer i området ingriper vid till exempel brott (Sampson m.fl. 1997). I områden med en hög grad av kollektiv förmåga finns det en stark social sammanhållning mellan de boende och verksamhetsägare, där personer som bor eller arbetar i området vet, eller i alla fall förväntar sig, att någon kommer att ingripa om något sker samt är i de flesta fall beredda att själva ingripa vid ordningsstörningar eller brott. Graden av kollektiv förmåga anses vara en av de viktigaste förklaringsfaktorerna till varför brott uppstår inom social desorganisationsteori, där graden av kollektiv förmåga påverkar bland annat graden av ordningsstörningar, förekomsten av brott (framför allt antalet våldsbrott) samt otryggheten i område (Sampson & Radenbrauch 1999).

I relation till dessa teoretiska perspektiv är det även viktigt att lyfta fram att grundtanken är att människor som begår brott är rationella och därför kan avskräckas från att begå brott, främst poängteras det att det är en bunden eller subjektiv rationalitet (Clarke & Cornish 2016; Felson 1986:119). Grundidén om den bundna rationalitetens betydelse har blivit ifrågasatt inom forskning, där det framkommer att det kan vara mer lämpligt att prata om rationalitet i relation till instrumentella brott, såsom stöldbrott, jämfört med expressiva brott, såsom våldsbrott (O'Grady 2011). Trots denna invändning, påvisar utvärderingar att situationell brottsprevention är effektiv, både mot instrumentella och expressiva brott, och att den bundna rationaliteten har en betydelse i beslutsfattande vid brott (Eck & Clarke 2019).

3.2 Plats, människa och medskapande

Vid en genomgång av ovanstående teorier med fokus på brottsprevention, framträder vissa gemensamma element oavsett vilket metod vi talar om. Dessa handlar i mångt och mycket om *relationer*, huvudsakligen mellan människor, men också mellan människor och platserna där brotten äger rum eller där otrygghet skapas. Det är relationer som ska balanseras upp på olika sätt för att platsen ska bli fri från aktiviteter som upplevs som störande, obehagliga eller till och med farliga. I samtliga metoder finns intresse för hur människor ska kunna bli delaktiga i det brottspreventiva arbetet och utvecklingen av trygghet, och detta beror på att det är de människor som själva är verksamma på de olika platserna som i grunden har den största kännedomen om hur platserna fungerar och hur de problem som finns. Den kunskapen är svår att nå via statistiska kartläggningar av brott, eller genom att betrakta platsen "uppifrån" eller "utifrån". Människors kunskap om sina platser kan också skapa nya lösningar som också blir hållbara på lång sikt, eftersom lösningarna utgår från den vardag där också problemen skapas. Därför finns det element av medborgarinvolvering och co-creation/medskapande i flera av dessa teorier. För att förstå hur människor ska kunna involveras i både brottspreventivt arbete och trygghetsutveckling i olika områden, måste vi förstå både människors relationer till platserna där de bor och verkar, och hur en medborgarinvolvering kan utformas.

3.2.1 Plats och människa

Platser beskrivs ofta som fysiska och avgränsade rum, men utifrån ett brukarperspektiv ter sig platsen som en betydligt mer komplex konstruktion, vilket också framgick i genomgången i förra kapitlet. En plats kan beskrivas som något mycket konkret och materiellt, men också som något mer oprecist, något immateriellt som skapas av människors rörelser, användanden, föreställningar och personliga

erfarenheter. Den franske filosofen Michel de Certeau benämner dessa två aspekter av en plats som *place* och *space*, där begreppet *place* speglar en huvudsakligen materiell ordning, det som är placerat eller lokaliserat. Det kan handla om byggnader, gatunät eller något annat materiellt som är lokaliserat till platsen (de Certeau 1984:117). Begreppet *space* speglar istället en form av rumslighet på platsen och visar hur platsens immateriella aspekter fungerar, där sådant som rörelse, berättelser och minnen i lika hög prägla platsen, och här hamnar människans relation till sina platser i fokus (ibid). Platsen sätts i rörelse när den praktiseras, när människor relaterar till den på olika sätt genom sina vardagliga handlingar. Flera av de brottspreventiva metoder som beskrivits relaterar också till både dessa aspekter.

Enligt de Certeau är en plats beroende av både det materiella och immateriella, men det är genom det immateriella, genom praktiken, som platsen kommer till liv. Den amerikanska kulturgeografen Doreen Massey har beskrivit städers skiftande karaktär beroende på tidpunkt och rörelsemönster, men också de artefakter som placeras på platser som ges olika värden och betydelser (Massey 2005; Massey, Allen & Pile 1999). En stadsgata tar sig mycket annorlunda beroende på tidpunkt och vilka som för tillfället befinner sig på platsen, och vad de gör. I Masseys förståelse av plats är det själva *danandet* som egentligen skapar platsen, när den avgränsas, benämns och bebyggs och vidare fylls med aktiviteter som också får olika betydelse och mening. I detta komplicerade sammanhang skapas handlingar av både önskat och oönskat slag, och dessa kommer också att uppfattas på olika sätt beroende på vem som talar och tycker om platsen. Därför finns det sällan helt entydiga föreställningar om vad som är tryggt och otrött hos invånarna, och de kan bygga sina uppfattningar på olika faktorer.

Relationen plats – människa är ett växelspel som också får betydelse för hur vi formar både individuell och kollektiv identitet, där själva begreppet identitet handlar om hur vi förstår oss själva och placerar in oss själva i världen i relation till det som finns runt omkring oss (Högdahl 2003, Agnidakis 2013). Vi knyter våra minnen till platser, och dessa minnen väcks också till liv när vi besöker platser som på olika sätt haft och har betydelse för oss. Michel de Certeau kallar detta för hemsökelse, att det också skapar en känsla av hemmahörande (de Certeau 1984). de Certeau hävdade att hemsökta platser är de enda platser vi människor egentligen kan leva på, att de platser vi skapar relationer till på olika sätt blir också en oundviktig del av vår livsberättelse och vår identitet (Högdahl 2003).

Etnologen Karla Werner har visat hur människor gärna söker efter platser som kan spegla dem själva, och att människor ofta flyttar för att stärka sitt identitetsbygge på olika sätt (Werner 1991). En viktig aspekt av platsens identitet är de berättelser som skapas kring platserna och livet där. Berättelserna, och hur vi kommunicerar ut dem, är en påtaglig del av platsens ”space” och kan röra sig över olika tidsrymder och återknyta till olika, fysiska rum. Varje individ och varje plats bär på en mängd berättelser, och de återskapas, återberättas och förändras i det att människor kommunicerar dem på olika sätt i olika sammanhang (jfr Trigg 2012).

En plats kan då, mer än att ses som ett resultat av olika planeringsstrategier och materiella uttryck, ses som det som filosofen Hannah Arendt kallar för en ”väv av relationer”, en kollektiv skapelse som varje enskild individ sedan också kommer att påverka genom sitt eget, unika bidrag (Arendt 1986:222). Detta blir också grundläggande för det som kan kallas platsidentitet (se exempelvis Högdahl 2007). En platsidentitet är sällan entydig, utan kan beskrivas som något som uppstår mellan alla människors individuella föreställningar och berättelser. Detta blir också en del av den sociala dimension som kan få betydelse i ett trygghetsarbete, och som också tillför komplexitet i det brottsförebyggande arbetet. Det visar på vikten av medborgarnas perspektiv på sina platser, som tagits upp av exempelvis CPTED, andra och tredje generationen, samt ORCA-modellen.

3.2.2 Plats och representation

I relation till detta kan också platsens *image* lyftas, som är en förenklad, generaliserad och ofta stereotyp bild eller föreställning om platsen. Om platsens identitet handlar om ett inifrånperspektiv på hur platsen är, så är istället platsimage ett utåtpåverk, något som invånarna kanske ibland inte alls känner igen sig i, men som de tvingas att förhålla sig till (Högdahl 2007). Det uppstår berättelser som på ett mer påtagligt sätt kommer att representera platsen, en så kallad *master narrative*. Det är ett slags metaberättelse, en dominerande berättelse eller en kollektiv föreställning, ”which refers to the discourses, texts and artifacts that shape how we conceptualize and imagine a historical moment or a body of knowledge” (Brown & Au, Wayne 2005:362).

En master narrative i detta sammanhang är en vedertagen berättelse om hur platsen är beskaffad och hur de människor är som bor och verkar på platsen. De är ofta starkt förenklade, och skapas inte alltid av de människor som bor på en plats. Detta kan få betydelse för stadens sociala struktur, och visar på en problematik som kan påverka både tillit och trygghet som går utöver det lokala sammanhanget. Människor och platser kategoriseras och förses med olika betydelser, där platser ibland framställs i positiv dager och ibland på ett negativt sätt. Kategoriseringar ingår i sociala system, där människor hamnar på skilda positioner i samhället (jfr Eriksson Zetterqvist & Styre 2007:31, Espersson & Högdahl 2011:27). Att bli definierad som en specifik ”kategori” innebär alltså att man kopplas samman med sådant som (kulturellt) beteende, en specifik plats i samhällsordningen och förväntningar på specifika ageranden.

Det skapas föreställningar om vilka som är ”innanför” och ”utanför”, om vilka som är önskade och oönskade. Det skapas ett ”vi” och ett ”de andra” som tjänstgör för att legitimera olika sociala hierarkier. Detta sker i såväl nationella som globala perspektiv, det senare ofta i form av olika, koloniala föreställningar och förhållningssätt (jfr t ex Bauman 1998, Said 1978). Kategoriseringarna av både plats och människor ingår alltså i komplexa system som ingår i socialt skiktade samhällsbyggen, där skiktningen också legitimeras via de olika, tillskrivna, egenskaperna (jfr Edling & Liljeros 2015:11f). Detta kommuniceras ut via olika berättelser som ofta uppfattas som sanningar och blir till vedertagna diskurser om hur platserna *är* (jfr Högdahl 2003, Högdahl 2007).

En konsekvens av detta är att vissa bostadsområden anses mer attraktiva medan andra områden förses med olika former av stigma. De stigmatiserade platserna får representera det oattraktiva, det oönskade och det osäkra. Vissa platser blir extra synliga i denna diskussion, och flera studier har belyst hur detta påverkar de människor som bor och verkar på platserna (se exempelvis: Ericsson, Molina & Ristilammi 2002). Dessa negativt laddade diskurser drabbar ofta miljonprogrammets områden. Berättelserna om den ”dåliga förorten” hamnar i bjärt kontrast till berättelsen om innerstadens välstånd och attraktivitet, och de blir en del av en pågående berättelseproduktion där olika former av stigmat mer eller mindre påtvingas invånarna och påverkar deras relationer till omgivningen.

Drottninghög är en plats som till viss del drabbats av detta, där det anses mindre attraktivt att bo än i många andra delar av staden. Detta påverkar bostadsköer och bostadspriser och skapar interna hierarkier i en stad. Vissa stigmatiserade platser förses med vad som kan kallas ett ”riksstigma”, de har fått ett dåligt rykte som går långt utanför staden där den är belägen. Exempel på sådana platser i Sverige är Rosengård i Malmö, Hammarkullen i Göteborg och Tensta i Stockholm. Det är ibland oklart vad som styr dessa negativa berättelser, men den kan vara svår att ändra eftersom den ingår i ett nätverk av berättelser som återberättas, upprepas och förstärks (Högdahl & Petersen 2018).

Berättelseproduktionen kan också skapa risker för det brottspreventiva arbetet, exempelvis att de blir till utgångspunkt för definitioner och åtgärder av både praktisk, politisk och polisiär karaktär. Detta är också en kritik som lyfts i relation till de tidigare nämnda definitioner av utsatta områden som skapats under de senaste åren. Därmed lyfts också frågan om definitioner och tolkningsföreträde, och vems uppfattningar om en plats som ska bli vägledande när ett trygghetsarbete ska påbörjas. Därför är det också viktigt att gå bakom de mest vedertagna berättelserna i ett trygghetsarbete och se vilka olika sorters berättelser en plats innehåller, och hur människor kan förhålla sig till dessa på olika sätt, eftersom det gäller att skapa en form av medskapande som inte förstärker kategoriseringsproblematiken och platsernas positioneringar.

3.3 Stadsplanering och medskapande

Ovanstående diskussion visar på hur komplexa platser är, och detta innebär också att det är ett komplext arbete att förändra dem. Ett förändringsarbete för att öka tryggheten på en plats kan, som tidigare diskuterats, skapas utifrån flera olika brottspreventiva tekniker och förhållningssätt. Detta måste alltid ske i relation till den specifika platsen, dess karaktär och komplexitet, och därför måste trygghetsarbetet relateras till den stadsplanering och platsutveckling som sker för övrigt. *Platsutveckling* är centralt för städerna, och det sker hela tiden i stort som i smått. Det närliggande begreppet *platsmarknadsföring* visar på att utvecklingen av en plats också får betydelse för hur städer vill profilera sig och skapa varumärken, och där platser blir en del av olika marknadsföringsstrategier som ska bidra till att ”sätta staden på kartan” (Eskilsson & Högdahl 2007).

Syftet med marknadsföringen kan vara att locka turister och besökare, men blir ofta också ett verktyg för att attrahera målgrupper som anses viktiga för staden på lång sikt, exempelvis företag och andra verksamheter, samt nya invånare som man föreställer sig ska bidra till stadens utveckling (Kotler et al 1993, Thufvesson 2009). I detta arbetar man ofta aktivt för att förändra platsernas image, man bygger upp berättelser som grundar sig på sådant som man tror ska attrahera och göra platserna konkurrenskraftiga. Detta gör också att strategier för imagebygge och varumärkesutveckling blir en ganska viktig del av platsutvecklingen, platserna kommersialiseras, och detta får olika etiska, ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella konsekvenser (Ek & Hultman, 2007; Kavartzis, Giovanardi & Lichrou 2018).

Stadsplanering, i detta sammanhang med fokus på brottsprevention och trygghetsarbete, utgör ett strategiskt arbete som bygger på modeller och metoder och arbetet drivs av kvalificerade tjänstepersoner från stadens olika förvaltningar, av experter av olika slag. Samtidigt tänker sällan människor strategiskt i denna bemärkelse i sitt vardagsliv, de utgår från sin situerade verklighet och gör det som passar bäst i stunden. Det finns alltså en dynamik mellan de övergripande strategierna och det som försiggår i människors olika vardagsverkligheter och vardagsaktiviteter. Michel de Certeau har på ett tänkvärdt sätt problematiserat denna dynamik, där han beskriver strategi som ”institutionaliserad”, att det finns en ”bas” från vilken man kan operera.

Myndighetsutövning, stadsplanering och lagtexter kan vara exempel på strategier och de brottspreventiva metoder som nämnts ovan kan också ses som strategier, där en modell legitimeras på olika sätt och används för att påverka det som uppfattas som oönskat på en plats (jfr de Certeau 1984). Mot detta ställer de Certeau taktiken, som utifrån hans synsätt blir det som uppstår när människor använder dessa förutsättningar, eller försöker använda dessa förutsättningar på ett fördelaktigt sätt i sin egen vardag. Det handlar om att ta tillfället i flykten, att vid rätt tidpunkt i en situation kunna utnyttja ett tillfälle till egen fördel (de Certeau 1984:37). Det kan handla om något så enkelt som att korsa en gräsmatta istället för att gå runt om på den anlagda gångbanan och gestaltar sig ofta som rätt okontroversiella val för att förenkla och anpassa vardagen.

De önskade beteenden som de brottspreventiva strategierna söker stävja är ofta taktiska till sin karaktär eftersom brott ofta handlar om att utnyttja de tillfällen som uppstår. En framgångsrik brottslighet handlar på många sätt om att manipulera med det givna, om att utnyttja möjligheter i den materiella och immateriella miljön. Som vi såg i föregående kapitel handlar brottsprevention ofta om att täppa till dessa möjligheter på olika sätt. Samtidigt är det viktigt att påpeka att taktikerna utgör en viktig del av det som man kan kalla stadens kreativitet – det är genom att det givna utmanas som nya innovationer uppträffas och prövas. Det är således lika viktigt att skapa utrymme för invånarnas taktiker i staden som att förhindra det som utmynnar i ren destruktivitet. Här uppstår också en komplexitet därför att en alltför nitisk begränsning av möjligheter också kan påverka staden och dess invånare på ett negativt sätt.

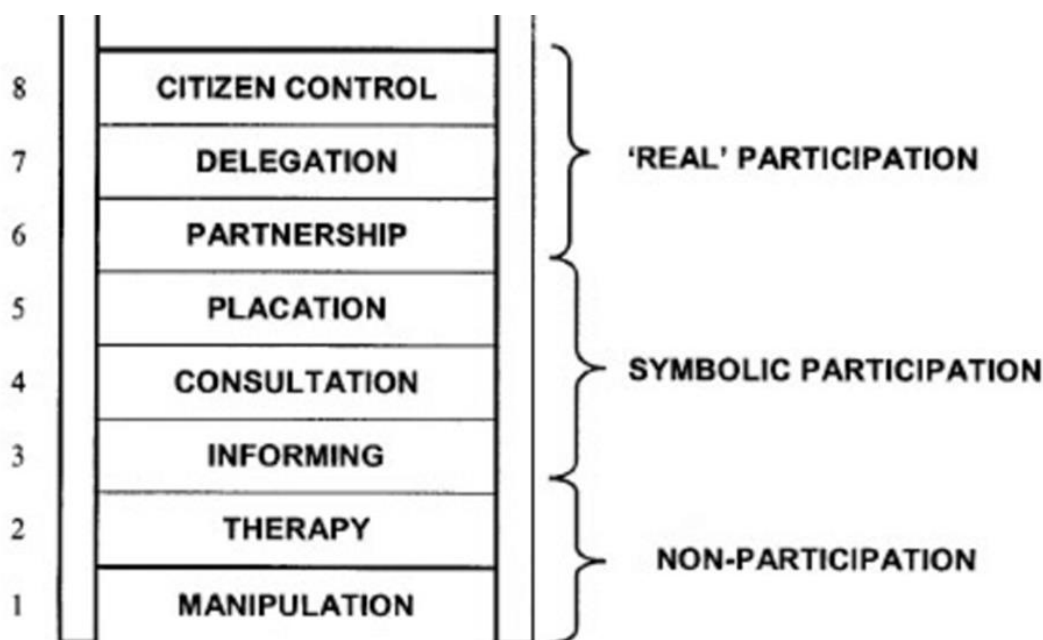
3.3.1 Att vara med och förändra sin plats

Stadsplanering är en känslig del av stadens utveckling eftersom förändringarna får konsekvenser för alla de människor som har en relation till platsen och använder den på olika sätt, och frågan är för vem platserna byggs och utvecklas (Högdahl 2007). Detta är en fråga som varit en central del av den mer kritiska diskussionen kring platsutveckling, och startpunkten anges ofta när sedan modernismens omfattande förändringar av städerna kom att ifrågasättas på allvar under 1960-talet. Central i denna kritiska rörelse är tidigare nämnda arkitektur- och stadsplaneringskritikern Jane Jacobs, som under detta årtionde förde en kamp mot den nästan maskinliknande stadsomvandling som drevs i New York av den inflytelserike stadsplaneraren Robert Moses (Hall 1996:229, jfr Paletta, 2016). Moses ambitioner att nästan helt omvandla New York genom att ersätta miljöer där människor levt och verkat i årtionden av med skrivbordsskapade, storskaliga och ”rationella” boendemiljöer möttes av kraftiga protester. Mot det tydliga top-down-perspektivet lyfte Jacobs vikten av att både förstå och förändra platserna ”nerifrån” – utifrån de behov som människor såg och upplevde i sin vardag. Jacobs idéer (1961; 1984) har haft en avgörande betydelse för exempelvis framväxten av CPTED, som beskrivs i ett tidigare avsnitt. Hon har också haft en avgörande betydelse för förståelsen av medborgarinvolvering i stadsutvecklingen i stort.

Under årens lopp har många studier belyst vikten av deltagande – från de klassiska Hawthorn studierna i 1920-talets Chicago - till nyare försök att utveckla olika projekt som fokuserar på delaktighet (se Roethlisberger & Dickson 1939; Whyte 1989; Berman 2017; Puerari et al. 2018). Co-creation har blivit något av ett ”buzzword” för medborgarinflytande inom platsutveckling, och ses som ett viktigt verktyg för innovation och värdeskapande (t.ex. Hedensted Lund 2017; Scholl & Kemp 2016). Idealet är att olika grupper och idéer möts och att nya idéer skapas. Metoderna som utvecklas syftar till att föra samman olika bakgrunder, kunskaper och idéer till ett fält där deltagarna kan låta dessa perspektiv mötas för att skapa ett ”kreativt laboratorium” där resultatet är samskapat och nytt (Book & Högdahl 2022; Högdahl 2022). Förhoppningen är att detta ska leda ökad demokratisering, inkludering och social hållbarhet. Metoden SafeGrowth kan ses som en del av detta.

Sherry Arnsteins ”ladder of participation” från 1969 har varit ett viktigt verktyg i processer som syftar till att utveckla medborgarinflytande, inte minst för att synliggöra hur medborgarmedverkan ofta bli skenbar. Arnstein definierade medborgardeltagande som ”omfördelningen av makt som gör det möjligt för de som inte har medborgare, för närvarande utestängda från de politiska och ekonomiska processerna, att medvetet inkluderas i framtiden” (Arnstein 1969:216), och ett sådant perspektiv lyfter fram vissa problem i samskapandeprocessen. Att involvera olika grupper och individer på lika villkor kan till exempel vara svårt, och deltagande i praktiken påverkar inte nödvändigtvis vare sig maktförhållanden eller möjligheten att påverka utvecklingen (Arnstein 1969; Hedensted Lund 2017).

Bild 7: Arnsteins delaktighetssteg ¹⁵

Arnstein beskrev delaktighetsstegen som bestående av åtta nivåer av involvering och makt, för att markera att deltagande i praktiken ofta utförs som legitimering, information, manipulation och tokenism, där (ofta annars marginaliserade) grupper och individer mest involveras för att legitimera det som sker. Endast steg sex till åtta rör verkligt medborgarinflytande: olika former av partnerskap utvecklas, en viss kontroll och makt överlämnas eller fullständig kontroll över processerna och deras resultat ges till medborgarna (Arnstein 1969; Book & Högdahl 2022).

Utifrån Arnstein handlar alltså mycket av det som kläs i termer av ”medskapande” egentligen om att gesken av att invånarna påverkar, genom att de får vara med och bestämma om småsaker så blir de lättare att övertyga även om de stora, redan bestämda, förändringarna. Det ökar ”nöjdheten” hos medborgarna, trots att de inte på riktigt haft någon inflytande över beslutsprocesser och dess konsekvenser. De kommer att legitimera platsutvecklingsprocesserna snarare än att de påverkar dem, eller till och med är med och styr dem. Detta är också viktigt att beakta när områden ska utvecklas med metoder som SafeGrowth – frågan är vilket reellt inflytande invånarna får i slutändan. Local governance handlar om att även låta invånarna styra den problematik som ska behandlas och de metoder som används för detta, om att utgå från invånarnas idéer och behov, vilka i sig kan vara komplexa och ibland motstridiga

3.3.2 Medskapande är en maktfråga

Det är därför viktigt att lyfta att medskapande i grund och botten utgör en maktfråga. Makt definieras ofta som en formell position, att någon innehar en maktposition, och knyts också till en förmåga att driva igenom olika beslut. Sociologen Steven Lukes kallar detta för ett endimensionellt perspektiv på makt, som i korthet handlar om att på olika sätt få någon att fatta beslut som denne kanske inte tänkt sig från början (Lukes 2004:28). Utifrån ett tvådimensionellt perspektiv blir maktutövning dock mer komplext och kan också handla om under vilka förutsättningar makt utövas. Det kan exempelvis handla om att ”begränsa beslutsfattande till relativt säkra frågor”, om vad som tillåts hamna på agendan. Det kan

¹⁵https://www.researchgate.net/figure/Arnsteins-Ladder-of-Citizen-Participation-1969-217_fig1_281650116/download

handla om ”icke-beslut” som också befäster den dominerande gruppens position eller att förhindra potentiella frågor att hamna ”på agendan” (Lukes 2004:31). Lukes lyfter också fram mer komplexa perspektiv, där maktutövning handlar om en mer eller mindre omedveten manipulation, där påverkan sker på människors förhållningssätt och vilja (Lukes 2004:35). En sådan manipulation skulle kunna vara att styra invånarna genom olika projekt där de bjuds in att delta och där de ges en särskild betydelse. En form av manipulation skulle i detta sammanhang även kunna vara att man styr invånarnas önskemål i de riktningar som man tycker korresponderar med de beslut som redan fattats av dem som har det formella ansvaret att styra utvecklingen på olika sätt. Att ifrågasätta dessa manipulationer, och kanske formulera alternativa idéer, blir därigenom ett sätt att utöva motmakt (Foucault 1970a; 1970b; Lukes 2004).

Utifrån detta kan medskapande ske både i enlighet med hur stadsutvecklingen bedrivs ”uppifrån”, men medskapandet kan också hamna i ett motsatsförhållande där invånarnas idéer och projekt kommer att upplevas som hotfulla i relation till de inarbetade modeller, metoder och idéer som formellt driver stadsutvecklingen framåt. Då finns också risken att medskapandet stoppas upp av de etablerade föreställningarna och organisationsformerna, eller att medskapandet stoppas i redan uppgjorda spår som bättre motsvarar inarbetade föreställningar om hur stadsutveckling ska gå till (Högdahl 2022). Det kan uppstå i projekt som SafeGrowth, varför detta perspektiv är viktigt att beakta.

3.4 Processen i SafeGrowth – problembaserat lärande

Den process som praktiseras i SafeGrowth bygger på att människor själva ska kunna definiera och undersöka de problem de upplever, för att sedan lösa dem tillsammans med andra. De fem steg som ingår i processen bygger i hög grad på problembaserat lärande (PBL) som används inom många processer, inte minst inom undervisning och utbildning (McKeachie 2002). PBL är en pedagogisk form som tog form inom medicinsk utbildning under 1970- och 1980-talen varifrån den sedan spridit sig till många olika discipliner (Egidius 1999). Det är ett lärande som ”tar sin utgångspunkt i något underligt eller otillfredsställande och som kräver logiskt tänkande och systematisk kunskapssökning för att man ska kunna förklara respektive hantera det” (Egidius 1999:18). Lärandet ska ske utifrån problemet snarare än utifrån traditionell undervisning där läraren eller ledaren definierar kunskapen som ska användas, exempelvis genom traditionella föreläsningar.

Metoden syftar till att öka deltagarnas förmåga att ”söka kunskap och utveckla färdigheter självständigt och att basera förvärvet av kunskaper på aktuella och realistiska problem inom området” (Egidius 1999:5). Processen handlar i utbildningssammanhang om att en grupp gemensamt formulerar ett problem, analyserar detta och sedan skapar en lösning. Det kan också handla om att studenter ges ett verkligt problem som de ska lösa tillsammans (Steinmann 2003). Arbetet enligt PBL-metoden sker ofta enligt en procedur i flera steg, som har visat sig ligga nära ett spontant tillvägagångssätt vid problemlösning (McKeachie 2002). Vanligast är en sjustegsprocess, som innehåller en tydlig procedur, som en checklista för hur arbetet ska gå till och det är viktigt att följa proceduren för att metoden ska fungera (Egidius 1999).

I korthet går processen ut på att identifiera och avgränsa ett problem och att etablera ett mål som ska uppnås genom problemlösningen. I detta arbete ingår då att klargöra termer och begrepp så att alla deltagare och fullt förstår utgångspunkten. Ett ytterligare steg handlar om att analysera och diskutera det fenomen/problem som identifierats och fundera över möjliga lösningar. Sedan handlar det ofta om att sovra bland förklaringar/hypoteser och att sammanställa det som gruppen vill arbeta vidare med. Centralt i metoden är att aktivera den egna kunskapen kring ett fenomen utifrån tidigare erfarenheter (Egidius 1999:33). Det handlar också om att klargöra vad gruppen kan respektive *inte* kan förklara tillfredsställande, det vill säga identifiera vilken kunskap som saknas för att problemet ska kunna lösas, och vilken kunskap som kan behövas och skapa en strategi för hur denna ska inhämtas.

I utbildningssammanhang ingår ofta att genomföra studier och undersökningar för att lösa problemet och uppnå det mål som gruppen fastställt. Det är viktigt att gå också tillbaka till utgångspunkten och stämma av och eventuellt förändra. Det handlar om att diskutera möjliga lösningar utifrån den inhämtade kunskapen och sedan skapa en mer detaljerad strategi som redovisas på ett tydligt och transparent sätt. Processen avslutas med en kritisk granskning/utvärdering av problemlösningsprocessen och gruppens sätt att arbeta (Egidius 1999; McKeachie 2002; Shepherd & Cosgriff 1998).

PBL som metod handlar alltså om att lära exempelvis studenter att utveckla sina egna förmågor till problemlösning, snarare än att en pedagog lär ut den kunskap som behövs för att lösa problemet (Steinman 2003). Det handlar inte bara om att lösa det problem som för tillfället finns för handen, utan att utveckla en förmåga till egen problemlösning som också ska kunna praktiseras i andra sammanhang. Det handlar både om att utveckla förmågor till problemlösning och lärande, och om att detta också skapar motivation och leder till färdigheter som kan vara användbara för dem som deltar i processen. Den som leder processen ska då endast vara en coach och hjälp på vägen. I projektet SafeGrowth utgör detta en viktig del av metodiken, då den i förlängningen kan utveckla invånarnas förmåga att själva definiera, analysera och lösa de problem som de ser i sitt bostadsområde, vilket i sin tur ökar möjligheten att vara med och styra utvecklingen i området, det som SafeGrowth betecknar som local governance.

PBL som metod är alltså grundad i själva görandet och dynamiken som en väsentlig del av lärande (Egidius 1999). Det är en aktörsdriven, samskapande och reflekterande process (jfr Shepherd & Cosgriff 1998). Metoden utgår också från demokratiska principer, där alla ska medverka till resultatet och respekterar varandras åsikter. Deltagarna ska ansvara för sitt eget lärande och lära sig att kritiskt granska och värdera både sina egna utgångspunkter och andras, och därmed är PBL en reflekterande praktik (Egidius 1999). Deltagarna ska få träning i att söka information och kunskap och metoden utgör en form av empowerment då deltagarna ska ”vänja sig vid att de har kraft, förmåga och rätt att ha synpunkter på hur arbetet i gruppen ska gå till” (Egidius 1999:14). För att kunna genomföra dessa processer bör deltagarantalet i en grupp vara begränsat till fem till åtta medlemmar (Egidius 1999).

Metoden ställer också krav på de som är vana vid att sitta i maktposition och styra processerna. Uppgiften är inte att lägga saker och ting till rätta eller att förse med svar, utan att vägleda till ökad autonomi (Egidius 1999). Det förändrar inte bara deltagarnas förhållningssätt till det problem de arbetar med, utan det kan även förändra maktrelationer och kan utmana positioner och föreställningar om hur saker och ting borde gå till.

PBL har inte tidigare explicit använts som en brottsförebyggande metod – även om det brottsförebyggande arbetet i grunden är systematiskt och problemorienterat. Brå:s metodhandbok (u.å) beskriver bland annat vikten av att lokala orsaksanalyser utgår från en systematik (kartläggning, orsaksanalys, åtgärder och uppföljning), vilket kan sägas innehåller vissa drag av PBL. Likadant finns det drag av PBL i 5I-modellen (Ekblom 2011) och i det problemorienterade polisarbetet (POP). Likheter, eller de element av PBL, som finns i det brottsförebyggande arbetet är vikten av kunskapsinhämtning och att utveckla problemlösningens förmågan. Skillnaderna, i sin tur, är att även om samverkan förekommer är den inte explicit samskapande med utgångspunkt i demokrati och problematisering kring maktförhållandena i gruppen.

I arbetet med rapporten har vi inte heller hittat många exempel på att PBL styrt medskapandeprocesser, medborgardialoger och stadsutveckling i stort. Främst har vi hittat exempel på hur metoden använts inom utbildningar av olika slag, och där ingår även utbildningar i stadsplanering och stadsutveckling (jfr t ex Shepherd & Cosgriff 1998, Steinmann 2003). Därför är just processen något som kan skilja SafeGrowth från andra brottspreventiva och trygghetsskapande metoder med utgångspunkt i stadsutveckling.

4. Genomförandet av följeforskningen

För att kunna studera och utvärdera både metoden i sig och implementeringsprocessen under projekttiden har vi utgått från en bred materialinsamling och en kombination av tre metoder:

- Dokumentstudier och re-analys av utvärderingar från utbildningen och feriepraktiken
- Observations- och deltagande observationsstudier
- Intervjuer och samtal

Att arbeta med flera metoder, som ofta benämns som triangulering (Yin 2014), är en fördel i den här typen av följeforskning eftersom det tillåter att studiens problemställning undersöks från flera olika perspektiv. Detta medför i sin tur möjlighet till en mer mångfacetterad diskussion där olika fenomen kan sättas i relation till varandra. Ett exempel på det mångfacetterade förhållande som trianguleringen kan fånga är att om en instruktion utgår från ett dokument, som SafeGrowths kursmaterial, krävs en annan metod för att förstå hur detta tas emot och implementeras. Det handlar, så att säga, om att undersöka både det som sägs och det som görs.

Genomförandet av följeforskningen har varit uppdelad i olika faser, där materialinsamling och analyser har varvats med rapportskrivande (se tabell 1). Vi som följeforskare har arbetat enskilt i vissa faser och samverkat mer i andra, oavsett har vi regelbundet haft avstämningar och kontrasterat våra olika analyser mot varandra för att öka analysernas validitet och hitta likheter/skillnader i materialet jämfört med de teoretiska ingångarna (Allwood 2004).

Tabell 1: Genomförande materialinsamling och analys.

	Hösten 2021	Våren 2022	Hösten 2022
Dokumentanalys och re-analys av utvärderingar	Charlotta Thodelius		
Deltagande observation	Elisabeth Högdahl		
Intervjuer		Elisabeth Högdahl, Charlotta Thodelius och Kristofer Nilsson	
Rapportskrivande		Delrapport till Helsingborgs stad maj-22	Slutrapport
Analysmöten	Elisabeth Högdahl och Charlotta Thodelius		

4.1 Analys av dokument och re-analys av utvärderingar

Dokumentanalysen och re-analysen skiljer sig från det övriga materialet eftersom det har utvecklats och bearbetats för andra syften än en utvärdering av implementeringsprocesserna (så kallat sekundärmaterial). Det insamlade sekundärmaterial bestod av sju dokument och tre genomförda utvärderingar (se bilaga 1 för en sammanställning av materialet). Sekundärmaterial ligger till grund för en analys kring SafeGrowth-metodens innehåll och konkreta tillämpning i Drottninghög samt vilka erfarenheter som finns kring utbildningen inom metoden.

Dokumenterna analyserades med riktad innehållsanalys, där det insamlade materialet kodades i två steg, först i relation till de teman som manifest förekom i materialet (såsom teorihänvisningar, konkreta arbetsprocesser och metoder). Därefter förfinades kodningen genom att bryta ner övergripande teman i underteman för att hitta latenta kopplingar mellan teoretiska anspråk och praktiken, för att identifiera likheter och skillnader mellan det som sägs och det som görs. (jfr. Bergström & Boréus, 2005:45;77).

4.2 Observationer och deltagande observationer

Observation är en etnografisk metod och utgjorde den viktigaste metoden för att följa och analysera processen av implementeringen av SafeGrowth. Syftet med en observation är att kunna följa ett skeende i realtid och studera människors förhållningssätt både till olika fenomen och till varandra. Ofta handlar det om att förstå det som på olika sätt uppstår i vardagen. I detta fall har observationerna handlat om att förstå både hur deltagare i projektet uppfattat kursen och det material som där använts, samt hur det fortsatta arbetet gestaltat sig. Där en observation i mångt och mycket handlar om att utifrån observera olika skeenden, innebär den deltagande observationen att man (ofta under en längre tid) deltar i de sammanhang man undersöker i syfte att förstå dessa.

Vi genomförde observationer av SafeGrowth från sommaren 2021 fram till och med början av oktober 2022. Under denna period deltog Elisabeth Högdahl i kurser, teammöten och olika aktiviteter, vilket innebar att metodiken för att förstå SafeGrowth till stora delar utgjordes av deltagande observation (se bilaga 1). En deltagande observation innebär att man som forskare i vissa lägen deltar mer aktivt i det som sker, exempelvis finns det möjlighet att ställa frågor till dem man observerar, och i vissa lägen kan det också handla om att man mer aktivt påverkar de undersökta sammanhangen, exempelvis genom att komma med ett förslag och se hur detta tas emot (Pripp & Öhlander 2011; jfr Högdahl 2003). Det finns en poäng med att utgå från själva görandet i en studie, eftersom människor ibland har svårt att sätta ord på det de gör, och ibland också i intervjuer berättar något delvis annat än det som sker i praktiken (Pripp & Öhlander 2011).

Att vara deltagande observatör kan också i vissa fall färgas av Participatory Action Research, som nämnts tidigare och som är en metod som bygger på en tät samverkan mellan forskaren och de personer som fungerar som informanter i studien. I PAR formuleras problematik och utgångspunkter för projektet som ett gemensamt projekt, och där har även deltagarna i studien har ett stort inflytande över hela forskningsprocessen (Whyte 1991). Eftersom denna utvärdering initierats av Helsingborgs stad och vi initialt hade mycket diskussioner kring både hur frågeställningar skulle utformas och vilken metodik som kunde vara lämplig, är det självklart att våra uppdragsgivare varit delaktiga i att formulera studiens utgångspunkter samtidigt som de invånare som deltog i arbetet med att utveckla SafeGrowth inte haft de möjligheterna. Å andra sidan har det hänt under projektets gång att ”fältet överraskat” där processen i sig fått oss att utveckla nya perspektiv och hitta nya ingångar i analysen och där har invånarna bidragit i högsta grad (Pripp & Öhlander 2011:114). Vårt deltagande i processen har fått oss att utveckla vissa delar mer än andra, och hjälpt oss att se betydelser som kanske inte var tydliga från början. Denna metodologiska och analytiska lyhörddhet är en del som brukar kallas för ”rörligt sökarljus” vilket är en essentiell del av kvalitativ etnografisk metod (Öhlander 2011:13).

De deltagande observationer som gjorts i studien finns upptagna i referenslistan, dock har vi inte bokfört alla möten vi haft med projektledarna under projektets gång. Under de deltagande observationerna har Elisabeth Högdahl studerat händelseförloppen och på plats skrivit ner intryck och skeenden, och i efterhand har en mer reflekterande text skrivits utifrån detta. Tidvis har de deltagande observationerna utvecklats till små miniintervjuer, och vid några tillfällen har också Högdahl på ett mer aktivt sätt

deltagit i händelseutvecklingen. Vissa observationer har också haft karaktären av det som kan kallas ”walk-about”, då en del av metoden genomförts ute i den offentliga miljön (jfr Hagström & Nylund Skog 2022).

I anslutning till implementeringsprocessen har vi forskare också kunnat följa dialogen mellan företaget SafeGrowth, projektledarna och de team som arbetat med olika projekt i implementeringsprocessen. Detta har ofta handlat om konversationer vida mail, exempelvis instruktioner från SafeGrowth till teamledarna, eller om frågor som dyker upp och som diskuterats. Det har också handlat om ett flertal dokument som lagts upp på en gemensam sida på Teams, där projektledarna lagt ut olika dokument som teamen arbetat vidare med. Det har också lagts upp mallar till undersökningar, rapporter och mycket annat. Teamen har fått tillgång till statistik kring demografi, brott och mycket annat. Teamen har också själva kunnat lägga upp material och information, och Teams har allmänt använts för att samla resurser och utbyta information. Framför allt e-mailkonversationerna har gett en god bild av hur mycket stöd som behövts för att implementera metoden. Det har också tydliggjort vilken information deltagarna haft som utgångspunkt för sitt arbete i de olika teamen.

4.3 Intervjuer och samtal

Intervjustudien i följeforskningen bestod av både enskilda intervjuer och fokusgruppsintervjuer. Syftet med att genomföra intervjuer var för att fånga både kollektiva och specifika erfarenheter hos deltagarna (Dahlin-Ivanoff & Holmgren 2017). Detta möjliggör en jämförelse mellan både likheter och skillnader i erfarenheter hos informanterna av att arbeta med SafeGrowth-metoden.

Urvalet av informanter skedde i samråd med projektledarna, och egentligen var det inte svårt att göra – eftersom SafeGrowth bestod av ett begränsat antal personer så intervjuade vi dem som ville vara med och hade tid. Totalt genomfördes fem intervjuer, med följande representation: fem tjänstepersoner, tre teamledare, tre områdespoliser, en representant för Helsingborgshem samt en representant för SafeGrowth (tabell 2). Intervjuerna har spelats in i överenskommelse med deltagarna och vi upplever att samtalen präglades av ömsesidighet och öppenhet. Vid alla intervjutillfällena var två forskare närvarande, för att kunna fördela ansvaret mellan att ställa frågor och ta fältanteckningar.

Tabell 2: Intervjudeltagare, intervjuform och närvarande följeforskare

Datum	Informanter	Intervjuform	Deltagande följeforskare
2021-12-10	Mateja Mihinjac, representant SafeGrowth	Digital	Elisabeth Högdahl Charlotta Thodelius
2022-09-13	Två tjänstepersoner	Digital	Elisabeth Högdahl Charlotta Thodelius
2022-09-14	Tre teamledare	Digital	Elisabeth Högdahl Charlotta Thodelius
2022-09-14	En representant från Helsingborgshem	Digital	Elisabeth Högdahl Charlotta Thodelius
2022-10-05	Tre tjänstepersoner samt tre områdespoliser	På plats i Drottninghög	Charlotta Thodelius Kristofer Nilsson

Eftersom både företaget SafeGrowth, forskare och invånare delvis befann sig på olika ställen gjordes majoriteten av intervjuerna via digitala medium, Teams och Zoom. Användningen av digitala intervjuer, har för- och nackdelar. Fördelen är att en specifik avsatt tidsram och ett digitalt format gör att fler informanter bli positiva till att delta, eftersom informanterna både före och efter intervjun kan återgå till

ordinarie uppdrag utan att behöva förflytta sig mellan två olika lokaliteter. Nackdelen i sin tur, ligger i att en (upplevd) tidspress kan påverka samtalet negativt och att informanterna valt att inte utveckla vissa resonemang (jfr. Deakin & Wakefield, 2014).

En utmaning var att intervjua de invånare som deltagit i SafeGrowth. Här såg vi det som viktigt att vi gjorde fysiska intervjuer eftersom flera av dem inte uttryckte sig obehindrat på svenska, och det kunde finnas en fördel i att gruppen var samlad då de kunde hjälpa varandra med stöd och översättning. Vi gjorde flera försök, bland annat hade vi en idé att vi skulle kunna samla några invånare och intervjua dem i samband med en skördefest i området. Där var Charlotta Thodelius tillrest från Borås, men det var tyvärr omöjligt att få till intervjuer med de boende under den dagen eftersom de flesta var så engagerade i olika aktiviteter att de hade svårt att gå ifrån. Vi hade också idéer om att göra intervjuer i samband med teamens möten, men då invånarna ofta kom till mötena direkt från arbetet och även hade familjer som väntade hemma efter mötena var det svårt att få till praktiskt. När en tid förlöpt började också arbetet inrikta sig på framtidens aktiviteter vilket gjorde att vissa frågor började kännas inaktuella.

Till vår hjälp har vi även haft tillgång till intervjuer som gjorts i samband med en kandidatuppsats som skrevs på Institutionen för service management och tjänstvetenskap våren 2022, och som behandlade implementeringen av SafeGrowth. Studenterna Simon Silberman och Jesper Lindberg genomförde sex intervjuer under våren 2021 med olika medverkande, och de gjorde också några observationer. Vi fick tillgång till dessa intervjuer och de utgjorde ett viktigt komplement till de intervjuer som vi själva sedan genomförde, inte minst eftersom de också intervjuat några av de invånare som deltog i teamen.

Intervjuerna hade, oavsett fysisk eller digital form, en semi-strukturerad karaktär då vi förberett centrala teman men samtidigt lät de intervjuade styra samtalet i olika riktningar (Hagström & Nylund Skog 2022). Samma sak gällde för studenternas intervjuer. Den intervjuguide vi utformat fick mer karaktären av en tematiserad checklista än att vi ställde frågorna på ett strukturerat sätt (bilaga 2). Genom detta arbetade vi delvis på de intervjuades villkor, och då fick vi också information vi inte frågat efter, vilket vi såg som en fördel för analysen (Hagström & Nylund Skog 2022). Intervjumaterialet transkriberades summativt och de inspelade intervjuerna lyssnades igenom flera gånger för att se hur de olika informanterna förhöll sig och diskuterade utifrån de teman som fanns i intervjumaterialet, vilket handlade om hur personerna kommit i kontakt med SafeGrowth, upplevelse av utbildningen, upplevelser av arbetet och förväntningar på SafeGrowth-metoden i framtiden.

4.4 Etik och förhållningssätt

Forskningsetik handlar om forskarens relation till sitt studieobjekt och det resultat som sedan publiceras. Det handlar om studiens tillförlitlighet, om öppenhet och ärlighet, om respekt för dem man relaterar till i forskningen och om att ta ansvar för den forskning som utförs¹⁶. För att uppfylla dessa forskningsetiska utgångspunkter har vi arbetat med transparens i vår studie, där vi på ett tydligt sätt anger våra problematiseringar, utgångspunkter, metoder och resultat. Vi har skapat öppna relationer både till vår uppdragsgivare Helsingborgs stad och till de invånare som medverkar i studien, där vi har haft en pågående dialog och fortlöpande informerat både uppdragsgivare och invånare om hur studien utvecklats, vilket kan betecknas som informerat samtycke (Cocq & Liljequist 2022).

Vi tillämnar även både konfidentialitet och anonymitet så tillvida att vi inte på ett utlämnande sätt kommunicerat ut diskussioner vi fört med studiens deltagare, och förutom projektledarna är de dessutom helt anonyma.

---

¹⁶ <https://www.vr.se/uppdrag/etik/etik-i-forskningen.html>

Studien har delvis utvecklats i närhet till de människor som ingår i projektet, framför allt när det gäller de deltagande observationerna. Det finns alltid i sådana lägen risk att forskaren på ett omedvetet och olyckligt sätt påverkar det som sker under en utvärderingsprocess. Därför är det viktigt att betona att all forskning är situerad, så tillvida att forskaren inte helt kan frigöra sig från sina personliga preferenser (Bylund & Sehlin Macneil 2022). Detta kan handla om de forskningsmässiga referenser forskaren bär med sig sedan innan, men även om forskarens grundläggande syn på världen "apriori", det vill säga de grundläggande antaganden som finns om världens och människornas beskaffenhet (Huges Tidlund & von Unge 2022). Som forskare inom samhällsvetenskap och humaniora utgår vi från grundläggande humanistiska värderingar och skapar vårt forskningsfält utifrån samhällets möjligheter och utmaningar. Detta har givetvis fått betydelse för hur vi tagit oss an problemet vi ska undersöka.

Under projektets gång har vi även haft en tät interaktion med både invånare och projektledare. Vi har även haft kontinuerliga avstämningar med projektledarna. Charlotta Thodelius har haft viktig kunskap kring de brottspreventiva metoderna, medan Elisabeth Högdahl har delaktighet som en del av sitt forskningsfält. Detta har gjort att vi tidvis också fått karaktären av rådgivare, även om vi gjort vårt yttersta att inte påverka processen. Även invånarna har vid några tillfällen efterfrågat kunskap, exempelvis kring sådant de upptäckt när de arbetat med sina projekt, och de inte kunnat hitta stöd i det kunskapspaket som SafeGrowth erbjuder. Intervjuerna gjordes i ett sent skede, vilket också innebär att deltagarna i projektet var väl bekanta med Elisabeth Högdahl. Högdahl känner även en del av de inblandade sedan innan, då hon arbetat mycket med stadsutvecklingsfrågor i Helsingborg. Vi menar att detta övervägande var till fördel för studien, då de vi intervjuat har varit mycket öppenhjärliga och samtalen präglats av ömsesidig respekt och förtroende. Därför har också konfidentialiteten och att anonymisera informanterna varit viktigt.

Diskussionerna och frågorna som uppstått under projektet har varit viktiga för utvärderingen, för de visar också på vilka oklarheter och brister som kan finnas i metoden, och detta öppna förhållningssätt till deltagarna i projektet har därför gett viktiga analytiska insikter. Det finns dock alltid en möjlighet att man som forskare omedvetet färgas av de önskemål och förhoppningar som alltid finns angående studiens resultat, och att studien kommer att präglas mer av informanternas behov och önskemål än av de perspektiv som utgjorde studiens utgångspunkt. Detta möjliga problem har vi hanterat genom att förhålla oss transparenta mot våra uppdragsgivare och informanter, samtidigt som vi upprätthållit studiens självständighet och integritet genom att hela tiden utgå från de aktuella frågeställningar som ligger till grund för arbetet.

Eftersom alla inblandade i studien; forskare, invånare och projektledare, varit införstådda med vår närvaro och hela tiden sett studien som ett viktigt hjälpmedel för att dels avgöra metodens bärighet i det lokala sammanhanget och dels avgöra hur den i så fall behöver anpassas, så har det varit lätt att uppnå en gemensam målsättning med utvärderingen. Vi har således inte känt att någon aktör försökt att påverka studien eller driva den i andra riktningar än den avsedda, eller att någon av de inblandade aktörerna missförstått vår roll och syftet med arbetet (jfr Huges Tidlund & von Unge 2022). Ett undantag kan utgöras av de aktörer som driver SafeGrowth, eftersom det är en verksamhet som bygger på expansion i Europa. Samtidigt har vi inte arbetat tillsammans med dem på ett sådant sätt att de skulle kunna påverka studiens mål och innehåll. Vi menar således att vi kunnat genomföra detta utan påtryckningar om några speciella resultat mer än dem vi kommit överens om.

5. Resultat

Resultatet kommer att presenteras under fyra övergripande teman. Först kommer vi att studera vad som lärs ut, genom att analysera *innehållet i metoden och dess tillämpning i teamsrapporterna*, det vill säga vad/vilka teoretiska och praktiska frågor adresseras i utbildningen. Därefter kommer vi fördjupa oss i *pedagogiken i utbildningen*, det vill säga förflytta oss från vad som lärs ut till hur det lärs ut. Det tredje temat rör *implementeringsprocessen* och det fjärde temat rör hur *deltagare tog emot metod både i teoretisk, praktisk och pedagogisk mening*. Resultatet kommer sedan ligga till grund för en avslutande analys, samt slutkapitlet där studiens frågeställningar kommer att besvaras och studiens slutsatser presenteras i relation till implementeringen av SafeGrowth-metoden på Drottninghög.

5.1 Innehållet i metodens kursmaterial och dess tillämpning i teams-rapporterna

SafeGrowth-metodens ingång handlar om ett medborgardrivet arbete, där det handlar om att få medborgarna att ta makten över både områdets problem och hitta lösningar där de själva är delaktiga. Detta förhållningssätt manifesteras tydligt i metoden, främst genom att utbildningen och arbetet ska genomföras utifrån tvärssektoriella teams. Paradoxalt är dock att metoden, samtidigt som den beskriver ett underifrånperspektiv, även beskriver organisation i termer av hierarki, det vill säga det finns en struktur som utgår från lokala teams i botten, med projektledare och en överordnad metodstyrgrupp samt ett resource-teams. Detta kan bli problematiskt, inte minst i relation till den tidigare diskussionen kring medskapande och deltaktighetsstegen (Arnstein 1969), eftersom det dels kan segmentera förhållandet mellan invånare och tjänsteperson (hierarkiskt), och dels leda till svårigheter att arbeta kreativt med en lokal anknytning då processen blir vertikal istället för horisontell.

Att arbeta med metoden är även det en formaliserad och iterativ process där det inte går att hoppa över något steg, vilket gör att det går att beskriva metoden som systematisk och går väl i linje med det rekommenderade brottsförebyggande arbetet. Det systematiska anspråket i metoden, kan även ses som stöttande för arbetet eftersom det leder till en enhetlig arbetsprocess oavsett vilken plats de olika teamen valt att arbeta med, men risken är att arbetet blir för standardiserat för att kunna arbeta på djupet med lokala problem eftersom arbetet struktureras på samma mallar, trygghetsinventering etcetera. Som tidigare lyfts är platser komplexa och förankrade i sina lokala sammanhang, vilket kan påverka den problematik som invånarna upplever, och då behövs verktyg som går att anpassa till detta på olika sätt.

SafeGrowth-metoden kan även beskrivas som en lärandeprocess utifrån PBL, det handlar inte bara om brottsförebyggande och trygghetsfrämjande arbete, utan även om jämlikhet, hur goda samtal och dialoger ska genomföras och vikten av att validera sin uppfattning om problem i området. Deltagarna lär sig även hur resultat ska presenteras, och vikten av att kunna framföra sitt arbete framför en mindre publik, vilket troligen både verkar kunskaphöjande och bygger självkänsla för deltagarna.

5.1.1 Teoretiskt stöd och praktiska implikationer

Vid analys av kursmaterialet för utbildningen i metoden, går det att se att kursboken (SafeGrowth and CPTED, okänt årtal) i utbildningen för SafeGrowth-metoden som användes i fas 1 och fas 2 är mycket teoritung, men samtidigt är det en vårdslös genomgång av teorier. Det finns en oklarhet kring hur de olika teoretiska skolorna hör samman och ramverket upplevs som eklektiskt. Detta leder till oklarheter både i begreppsdefinitioner och också svårigheter att se hur de olika delarna hör samman och bidrar till det CPTED-ramverk SafeGrowth sägs utgå ifrån. Kursboken bygger även på gamla referenser, vilket gör att den inte helt rättvist speglar det aktuella forskningsfältet inom CPTED, platskriminologi eller situationell prevention.

I kursmaterialet ingår även dokumentet Application of CPTED (AoC), som beskriver hur SafeGrowth version av CPTED är ”grön nivå”, det vill säga leder till en varaktig förändring och påverkar inte bara på lokal nivå, utan även på en övergripande stadsplanerings nivå i och med appliceringen av CPTED

generation 2 och 3, där den sistnämnda inte omnämns i kursboken. Ytterligare ett dokument som deltagarna arbetar med är ”asset mapping” (kartläggning av områdets tillgångar) med hjälp av ett så kallat ”assessment sheet” (inventeringsmall för tillgångar i området). I det assessment sheet som deltagarna/teamen arbetade med i Drottninghög läggs fokus till viss del på andra teoretiska skolor än de i kursboken, vilket gör att det sker en teoretisk förskjutning. Förskjutning förstärks även i det ”safety audit” (trygghetsinventering) som används, där majoriteteten av begreppen rör den situationella preventionen och broken window teorin. Safety audit finns även i en svensk översättning, vilken i sin tur innehåller ytterligare förskjutningar till följd av att begrepp inte översatts korrekt eller inkluderar andra aspekter jämfört med originaldokumentet.

Tabell 3: Teoretiska och begreppsmässiga hänvisningar i de enskilda utbildningsmaterialen samt totala antalet.

	Kursbok	AoC	Assesment sheet	Safety Audit (engelsk version)	Safety Audit (svensk version)	Totalt antal teoretiska hänvisningar
Broken windows teorin	1	1		7	11	20
CPTED gen 1	3	1		8	1	13
CPTED gen 2	3	1	1	3	1	9
CPTED gen 3		1				1
Crimemapping	1		1			2
Crimepattern theory	1		1			2
Design out crime	2	1				3
Defensible space/Jeffery	1	1			1	3
Hotspot	1		1			2
Jacobs	1			2	2	5
Managment/förvaltning				3	4	7
Proxemics (närhet/distans)	1		1			2
RAT/Brottstriangeln	3		1	5	4	13
Samtalsmetodik			1			1
SCP (situationell prevention)		2			7	9
Secure by design	1					1
Social desorganisationsteori	1			1	8	10
Orienterbarhet/spatial logik				4	4	8
Antal teoretiska hänvisningar (totalt)	20	8	7	33	43	111

I tabell 3 summeras de olika teoretiska skolor som utbildningsmaterialet hänvisar till utifrån antalet hänvisningar i texten. I tabellen framgår det att det sker en förskjutning till från CPTED generation 1 och 2 samt rutinaktivitetsteorin i kursboken, till en kombination av CPTED generation 1, rutinaktivitetsteorin och broken window-teorin i den övergripande totalen av utbildningsmaterialet. Det framgår även att vissa teoretiska skolor bara förekommer i ett av materialen och på så sätt frikopplas från de övriga teorierna/materialen (avsaknad av teoretisk koherens). Till exempel hänvisas det till broken window-teorin en gång i kursboken, en gång i application of CPTED (AoC), men sju gånger i safety audit (engelsk version) samt 11 gånger i det översatta audit, vilket leder till att platsens undersöks främst ur ett broken window-perspektiv, fast deltagarna inte har förankrat den teorin i någon högre utsträckning under kursen. Det motsatta gäller CPTED generation två, som i kursboken hänvisas till tre gånger, men bara återkommer i det svenska safety audit en gång.

Den teoretiska förskjutningen och begreppsglidningen i kursmaterialet kan ha två konsekvenser för tillämpningen av metoden. För det första kan det leda till en otydlighet i utbildningen där deltagarna kan uppleva att materialet är förvirrande, motsägelsefullt eller ologiskt, det blir så att säga svårt att ta till sig teorin och förstå meningen med de olika momenten, För det andra kan förskjutningen påverka åtgärderna som arbetas fram i SafeGrowth-metoden, där dessa kan få en karaktär av situationell brottsprevention än att det är CPTED-strategier som föreslås, vilket gör att metoden på så sätt frikopplar sina teoretiska anspråk i tillämpningen av metoden.

Detta blir främst tydligt i två fall av tillämpningen av SafeGrowth-metoden i Drottninghög. Det första rör själva platsanalysen och trygghetsinventeringen, där den svenska översättningen av safety audit begreppsmässigt först och främst relaterar till begrepp från broken window, rutinaktivitetsteorin och social desorganisationsteori och på så sätt relaterar till den situationella, mer reaktiva, brottsförebyggande traditionen än CPTED. Det andra tydliga exempel på konsekvenser i teoriförskjutningen, återfinns i arbetet med rapporterna och där det finns en svag koppling mellan identifierad problembild i relation till brott samt föreslagen åtgärd.

Fokus ligger på trygghetsfrågan och behov av gemensamma mötesplatser, vilket riktar sig mer till att öka den kollektiva självförmågan och gemenskapen i området än att motverka fordonsrelaterade brott, skadegörelse och inbrott/tillgreppsbrott. CPTED blir även en matris med nyckelbegrepp som information om området ”checkas av emot”, men där själva huvudtemat i CPTED, nämligen design, är något som utgår. Det handlar så att säga mycket lite om hur designen (och en förändring av design) kan påverka territorialitet, åtkomstkontroll, naturlig övervakning, bild och miljö/underhåll samt social sammanhållning, kultur och kapacitet. Fokus i analysen i team-rapporterna ligger snarare på hur nedläggning av verksamheter, stigmatisering av området samt avsaknad av aktivitet leder till en eventuellt upplevd otrygghet på vissa platser.

Detta är, kanske i praktiken, inget problem, eftersom det finns korrelationer negativ bild av platsen samt otrygghet, men metoden kanske då arbetar mer på en röd nivå i AoC (*small scale interventions*) än på den gröna nivå som det skrivs fram (där arbetet beskrivs som stadsutvecklande med en tydlig CPTED-applisering). Den här förskjutningen och fokus på mindre åtgärder, antingen i form av att skapa nya aktiviteter eller mindre situationella åtgärder är inte heller unikt för Drottninghög, utan återfinns även i tidigare SafeGrowth-projekt. Ett exempel är Christchurch, Nya Zeeland, där låg ett starkt fokus på ”re-branding” genom att skapa nya skyltar i områden, åtgärda en busshållplats samt att skapa en mötesplats i form av ett utegym.

SafeGrowth-metoden verkar även tillåta en viss flexibilitet i relation till begreppsanvändningen inom teorierna vilket är på både gott och ont. Förutom att själva designdelen i CPTED saknas i kursmaterialet och teams-rapporterna, finns det även en avsaknad av att problematisera följande aspekter inom CPTED-

traditionen och den situationella preventionen: flöden, konsekvenser av åtgärder, formell social kontroll, normativa aktiviteter samt vikten av att kontextualisera materialet till svenska lagrum och relevanta otrygghetsmekanismer.

I hög grad dras det slutsatser om att höga flöden i området är trygghetsskapande. Men det saknas en diskussion om *varför* flöden skapar trygghet (reducerar anonymitet och ökar känslan av identifikation, vilket också kan kopplas till platsens immateriella värden), vikten av "lagom" flödens samt *risker med* för höga flöden i form av byständer-effekter. Det läggs i kurslitteraturen och i safety audit en stor vikt av att diskutera belysning, och vikten av en korrekt belysning, utan att diskutera konsekvenserna med belysning ur en ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Det finns heller ingen diskussion kring möjliga negativa sociala och kulturella effekter av detta. Likadant verkar lösningarna ibland vara förknippade med ganska enkla SCP-strategier, som att klippa ner buskar och träd, utan att problematisera vad det gör med ekosystemet. Det finns så att säga en avsaknad av konsekvensanalyser både i metoden och i relation till föreslagna åtgärder. Det saknas också en mer djupgående diskussion kring platser och hur dessa fungerar socialt, där exempelvis en trygghetsskapande åtgärd kan skapa trivsel åt en grupp medan en annan grupp upplever negativa effekter.

Det läggs även ett stort fokus i safety audit på formell social kontroll och teknisk övervakning, där det sker en skattning av hur välfungerande denna är utan att kursmaterialet lyfter fram riskerna för falsk trygghet, signalvärde och vilket eventuellt motstånd en för stark formell kontroll kan bidra med. De finns också i safety audit och till viss del i de föreslagna åtgärderna, ett fokus på normativa, organiserade verksamheter och aktiviteter i bostadsområdet, medan det faktum att social instabilitet (in-/utflyttningar) är mer problematiskt i förhållande till trygghetsfrågor adresseras i en relativt låg utsträckning. Detta kan i förlängningen leda till att förslag på aktiviteter eller verksamheter i området skapas för de boende och leder till en instängningseffekt, där aktiviteterna inte leder till en sammankoppling med övriga staden utan bara drivs och besöks av de boende själva. Det kan även vara så att aktiviteterna bara riktar sig till vissa målgrupper, vilket gör att den generella tryggheten enbart ökar för några få, och inte området i sin helhet.

5.2 Pedagogiskt innehåll: Utlärning av SafeGrowthmetoden i FAS 2

Den 25-26 augusti 2021 genomfördes FAS 2, där syftet var att implementera SafeGrowth som metod och testa hur metoden skulle fungera i relation till invånarna på Drottninghög. Som tidigare beskrivits hade då teamledare redan genomgått en utbildning, och nu skulle hela processen med SafeGrowth prövas i praktiken, där de olika faserna bestod av en inledande utbildning med teamledare och invånare, följt av en period på sju veckor där teamledare och invånare skulle arbeta med olika projekt utifrån de fem steg som ingår i SafeGrowth-metoden, samt ett redovisningstillfälle där teamledare och invånare skulle presentera sina resultat och förslag till problemlösningstrategier. Både SafeGrowths grundare Greg Saville och SafeGrowths europeansvarige Matheja Mihinjac medverkade vid utbildning och redovisning, och Matheja Mihinjac var dessutom boende i Helsingborg under hela sjuveckorsfasen då projektarbetena skulle genomföras. Planen var att SafeGrowth sedan skulle fortsätta under våren 2021, då i regi av staden, teamledarna och invånarna. Hela projektet skulle slutföras hösten 2022, då processen även skulle utvärderas och diskuteras inför en eventuell fortsättning.

FAS 2 inleddes med en tvådagarskurs i SafeGrowth som idé, teori och praktisk metod. Kursen leddes av Greg Saville och Mateja Mihinjac, med stöd av Iman Abbas från Helsingborgs stad. Iman Abbas hade i sin roll som säkerhetsstrateg i projektets inledning arbetat med att planera processen, och hennes roll under utbildningen blev till stor del att fungera som en pedagogisk länk mellan Saville/Mihinjac och de teamledare och invånare som deltog i utbildningen. Hon fungerade även som översättare till både

svenska och arabiska, då många deltagare var arabisktalande. Underlaget för utbildningen utgjordes av det arbetsmaterial som analyserats tidigare (se föregående avsnitt).

Första delen av utbildningen, som främst genomfördes dag 1, handlade om att skapa en förståelse för SafeGrowths filosofi och att lära sig den praktiska metoden. Här hade även SafeGrowth ambitionen att skapa en teoretisk och metodologisk ”akademi”, vars innehåll utgick från det kursmaterial som diskuterades i föregående kapitel. Kursens pedagogik och innehåll kan beskrivas utifrån följande teman: den inledande berättelsen om metoden SafeGrowth, utlärande av filosofi och metod, introduktion av CPTED, presentation av problembild, utlärandet av praktiska verktyg, skapa team och process samt CPTED generation 2 (schemat för kursdagarna återfinns i bilaga 3).

5.2.1 Den inledande berättelsen om metoden SafeGrowth

Kursen inleddes genom att Greg Saville presenterade SafeGrowth och innehållet i det tankesätt man menar genomsyrar företagets filosofi, och som också beskrivs på hemsidan som en ”rörelse¹⁷”. Inledningen av kursen byggdes upp som ett slags berättelse som både skulle förklara bakgrunden och bygga upp ett engagemang hos deltagarna. Historien om SafeGrowth förklarades tagit sin form i Toronto, Kanada. Berättelsen handlar om hur metoden utvecklats och bidragit till att kraftigt minska kriminaliteten, ökat tryggheten och stoltheten hos invånarna. Utifrån detta skapades en processbaserad metod som nu utgör grunden i SafeGrowth.

SafeGrowth beskrivs initialt som en metod för att bekämpa kriminalitet, och det görs ingen distinktion mellan den faktiska kriminaliteten och upplevd trygghet eller otrygghet. Det handlar om att lära sig förstå problemen på djupet, och att invånarna själva kan diagnostisera, analysera och förstå brottslighet, samt lösa de problem de upplever. Det handlar då om att skapa sammansatta och representativa grupper, och att också använda expertis och de resurser som finns runtomkring utifrån en PBL-baserad metodik. SafeGrowth beskrivs också som en *rörelse på frammarsch*, det är vid utbildningstillfället i Helsingborg 18 personer som utbildar sig runt om i världen (observation 210825).

En annan berättelse som används under kursen är historien om SafeGrowths arbete i området Hollygrove, New Orleans efter stormen Katrina, då staden delvis låg i spillror och kriminaliteten var skyhögt med ett mycket högt antal skjutningar. Två principer var vägledande, småskalighet och att de arbetade tillsammans med invånarna. Ett lokalt projekt var en busshållplats där de arbetade utan ekonomiska medel och använde sig av lokala resurser. Projektet utvecklade trygghet, ägandeskap och många nya projekt, som utvecklade området under tre år. De våldsamma brotten minskade dramatiskt, förra året var det inga skjutningar alls.

Introduktionen är intressant eftersom den tydligt visar på två saker: dels är introduktionen lika mycket som en introduktion också ett sätt att lyfta fördelarna med SafeGrowth på ett insäljande sätt till både tjänstepersoner och invånare. Metoden påtalas ha mycket goda resultat, och man för fram hur metoden lyckats vända utvecklingen i mycket kriminellt utsatta områden. Genom att man hela tiden påpekar att Helsingborg är först i Europa, framställs Helsingborg som i framkant av en växande och innovativ europeisk rörelse. Den andra reflektionen är att introduktionen i stort sett bara handlar om kriminalitet och brott. Metoden verkar även anknyta till miljöer där det finns en tydligt situerad kriminalitet (exempelvis kriminella gäng) som också kontrollerar och begår brott i miljön där de själva befinner sig.

5.2.2. Utlärandet av SafeGrowths filosofi och metod

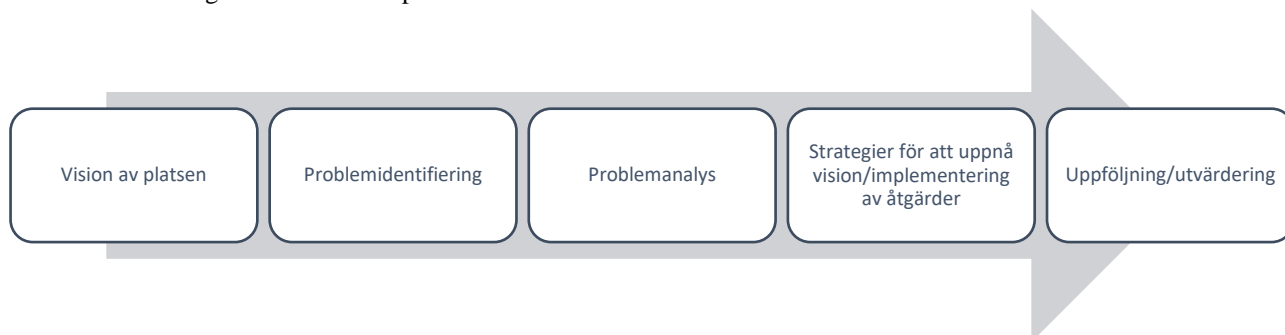
Utlärandet av filosofin och den praktiska metoden sker genom olika anföranden av Greg Saville och Mateja Mihinjac. De sker på engelska och översätts av Iman Abbas. Deltagarna sitter vid olika bord i grupper och delar av pedagogiken går ut på att de ska läsa högt ur kursmaterialet och diskutera, och på

---

¹⁷ <https://www.safegrowth.org/>

det sättet arbeta aktivt med sin inläring. De får också en introduktion i metodens upplägg och hur arbetet ska fortskrida under hösten när det praktiska arbetet börjar efter utbildningen. Utbildningen är första steget i processen och de ska arbeta vidare med de övriga stegen i metoden enligt följande process med start i den pågående kursen och med avslutning i oktober, då de också ska lära sig mer genom feedback och workshop:

Bild 8: De fem stegen i SafeGrowth-processen.

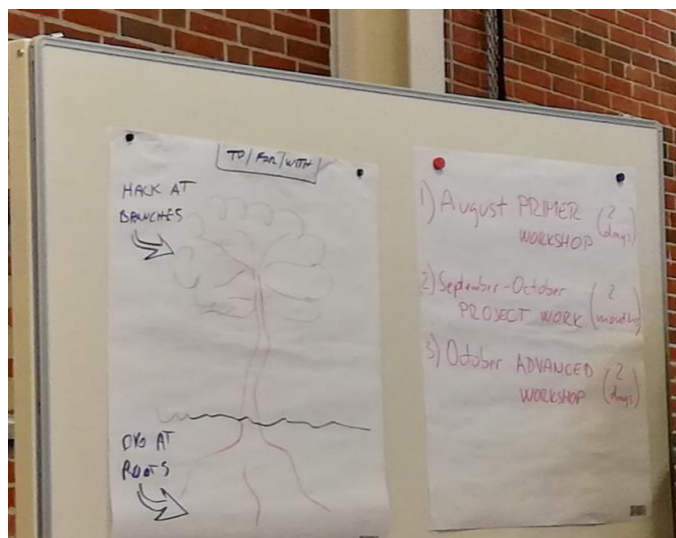

För att komma igång med arbetet får grupperna diskutera olika problem de upplever i sitt område, och de får utbildningsmaterial samt en bok om SafeGrowth författad av Greg Saville. SafeGrowth beskrivs som en teori, men även som en filosofi och ett sätt att tänka, och invånarna får anteckna olika viktiga principer som ska styra arbetet, principer som också lyfts tidigare i denna rapport.

Den första principen handlar om att antingen göra saker to, for or with. Ett problem kan vara ett ytligt bemötande av problem och ett top-down-perspektiv. Problematiken illustreras av ett träd som ritas upp på ett block, och detta ska visa hur man ofta bara friserar bladen medan rötterna till problemet glöms bort. Brottslighet är ett symptom på något, som gör att man måste diagnosticera och förstå den större bilden för att kunna lösa problemet. Detta är en av många metaforer som speglar metoden, vilket kan bidra till att öka förståelse för metodens målsättning.

Den andra principen handlar om närhet, att arbeta i det lokala sammanhanget med så specifika frågor som möjligt. Först då kan man nå rötterna, och åtgärda det lokala problemet. Här beskrivs också Drottninghög ett pilotområde för något som sedan kan göras i andra delar av staden.

Bild 9: Metaforen om rötterna visualiserad. Foto: Elisabeth Högdahl.

5.2.3 Introduktionen av CPTED

Introduktionen och utlärandet av SafeGrowths version av CPTED utgör kärnan i tvådagarskursen, och här har man delat upp materialet i det som kallas för första generationens, respektive andra generationens CPTED. Uppdelningen i första och andra generationens CPTED är tydlig, där första delen ses som ett verktyg som man kan använda sig av, medan andra generationen mer förkroppsligar SafeGrowths filosofi och vägledande principer. Första generationen blir då en grund att stå på när man sedan går vidare och fördjupar kunskapen med hjälp av andra generationen.

Första generationens CPTED handlar främst om territorialitet, access control, image och natural surveillance, som tidigare beskrivits i genomgången av kursmaterialet. Inläringen av dessa principer sker gruppvis, där deltagarna ska läsa och förstå metoden. Upplägget är att de fyra borden lär sig var sin princip, för att sedan gå runt och lära ut den till alla. Man ska då läsa högt vid bordet och säkerställa att alla har förstått metoden. Man ska cirkulera och lära sig metoden av de andra kursdeltagarna. Här blir det tydligt att de olika individerna har olika förutsättningar att genomföra övningen. Vissa har lätt att förstå innehållet, medan andra verkar uppleva det hela för abstrakt och inte hänger med. Greg Saville och Mateja Mihinjac går runt, lyssnar och kommer med input. De teamledare som redan gått utbildningen en gång har det lättare, men det är mycket information att ta till sig, dessutom på engelska.

5.2.4 Presentation av problembilden

Under utbildningsdagarna så görs även en presentation av den grupp ungdomar som gjort sommarens trygghetsmätning. Ungdomarna hade då tre veckors praktik på Helsingborgs stad. De fick en två dagars utbildning i SafeGrowth där de också lärde sig att använda den app som tillhandahållits av SBF (Fulcrum). De frågade om vad som kändes tryggt respektive otryggt hos olika invånare. De var också i olika områden varje dag, och täckte på det sättet in hela Drottninghög. De gjorde en stor och omfattande kartläggning, och de två sista dagarna gjorde de också ett speciellt projekt som handlade om förbättringar utifrån en femårsplan.

Under sin undersökning upptäckte ungdomarna att många inte ser på området så negativt som de hade trott. Många tycker det är mycket bättre än vad de väntade sig, men de vill ha mer aktiviteter för unga. Det var ingen större skillnad mellan män och kvinnor, förutom själva centrum. Detta är ett intressant resultat, eftersom den gjordes av andra aktörer som ställde andra frågor än i de trygghetsmätningar som tidigare gjorts av polisen. Utifrån ungdomarnas undersökning visade sig en mer komplex bild av området som även visade på andra problem än kriminalitet och otrygghet. Under trygghetsmätningen visade det sig att människor bekymrade sig över gemenskapen i området, och att de också såg det som problematiskt att området uppfattades som negativt av omgivningen, ett problem som kan kopplas samman med den inledande teoretiska diskussionen kring platsers stereotypa imagebyggen.

Detta synliggjordes också under kursen, då frågan om gemenskap och det som kallades för andra generationens CPTED egentligen sågs som ett självklart verktyg att använda. Många tänkte att just gemenskap och gemensamma projekt skulle bidra till att öka tryggheten och trivseln, och där det också var viktigt med aktiviteter som kunde hindra ungdomar från att rekryteras till gäng. På många sätt såg problembilden som frammanades under kursen mycket annorlunda ut än berättelsen om det tungt kriminellt belastade området i New Orleans, där människor var rädda för att utsättas för allvarliga våldsbrott. Den rädslan delades inte i någon högre utsträckning av deltagarna från Drottninghög, även om det lyftes att det fanns vissa gäng i området som kunde ställa till det. Men det talades också om hur unga killar sågs som kriminella bara genom sin blotta närvaro, och att detta var ett problem i sig eftersom det byggde på stereotyper.

5.2.5 Utlärandet av praktiska verktyg

En viktig del av tvådagarsutbildningen är också utlärandet av praktiska verktyg utifrån den teoretiska grund som presenteras i kursmaterialet, och SafeGrowths filosofi. För att åskådliggöra problematiken sker också utomhusövningar, där framför allt Saville berättar om olika risker som kan uppstå i den byggda miljön, och vad det kan leda till. Detta sker på platser som valts ut som möjliga otrygga platser av kursledarna. I detta skede av kursen fördjupas också kunskapen kring den PBL-inspirerade femstegsprocess som ska användas i den kommande implementeringsprocessen. En viktig del av att lära sig metoden är att utifrån den tidigare nämnda trädmetaforen utgå från den egna subjektiva upplevelsen och sedan försöka diagnostisera problemet på ett djupare plan, och att också förstå huruvida problemet är rent personligt eller om det delas av andra invånare i området. För att kunna förstå problemet på ett djupare plan ska mer kunskap inhämtas genom sådant som intervjuer och samtal, trygghetsundersökningar och statistik. Detta betonas noga av Saville när han berättar om metoden och det är en mycket viktig del av den problembaserade processen, som också är viktig att de som arbetar med metoden tar till sig. Alla delar inte samma uppfattningar om vad som är tryggt eller otryggt på en plats.

Det är i själva diagnostiserandet som en förståelse för platsens problem tydliggörs, och där man också kan skapa en gemensam uppfattning angående hur problemen ska åtgärdas. Detta är en tydligt PBL-influerad process, där också en respektfull dialog människor emellan är en förutsättning för att metoden ska fungera. Det är alltså viktigt att deltagarna kan lyfta blicken från den egna verklighetsuppfattningen och resonera kring platsen och dess problem gemensamt.

I arbetet med att förstå en plats ur trygghets- och brottssynpunkt används safety audits, som diskuterades i förra kapitlet och som också kommer att få stor plats i processen under hösten. Det är mycket viktigt att platsen är avgränsad och det är också viktigt att man studerar platsen vid olika tider på dygnet, inte minst vid de tidpunkter då området uppfattas som otryggt. Man ska använda ett formulär som tagits från SafeGrowths hemsida som underlag, där det finns frågor formulerade som ska ge svar på hur säker platsen är utifrån SafeGrowths version av CPTED generation 1 (där en teoriglikning kan observeras, som påpekades i förra kapitlet) och fokus ligger i mångt och mycket på den fysiska miljön.

När innehållet i en safety audit lärs ut ligger fokus mycket på faktorer som styr människors beteende och skapar trygghet respektive otrygghet. Det handlar om ljuslära, om potentiella risker med hörn och prång, om skyltar, skräp och att man ska läsa av området genom att titta på hur människor rör sig. Alla observationer ska sedan omvandlas till frågor. Är detta något som påverkar tryggheten på riktigt och för alla, och hur kan vi undersöka och förstå detta? Genomförandet ter sig ganska programmatiskt, vilket är förståeligt då det handlar om att lära sig metoden. I utlärandet av verktygen förs egentligen inga komplicerade diskussioner, utan det handlar om att lära sig hantverket. Invånarna och teamledarna får först testa i grupper, sedan diskuteras resultaten igenom gemensamt.

5.2.6 Skapa team och process

De färdigheter i SafeGrowth-metodiken som lärs ut på kursen blir grundstenar i det arbete som ska genomföras de kommande veckorna, och en del av kurstiden ägnas åt att forma team och skapa problembilder, men också visioner om vad teamen vill uppnå med sina projekt. Allt ska genomföras utifrån femstegsprocessen; visionen av platsen, problemlösningsmetod, problemanalys och strategier för att lösa problemet. I enlighet med PBL ska sedan genomförandet utvärderas.

Vid borden bildas team för att börja välja visioner. För att komma igång så får de uppdrag att diskutera upplevda och potentiella problem på Drottninghög, samt platser som kan upplevas som potentiellt otrygga eller problematiska ur brottssynpunkt. Utifrån detta skapar sedan teamen listor på både möjliga problem och platser. Problematiken som identifieras ter sig komplex; den handlar såväl om möjlig

drogförsäljning och gäng, som om mer vardagsrelaterade irritationsmoment som mopeder som kör för fort, bus och skadegörelse, felparkerade elsparkcyklar och dåliga cykelbanor. Det diskuteras också kring undermålig belysning, sopsorteringsproblem och snatterier. Med på listan hamnar också att det är grupperingar och motsättningar, brist på mötesplatser och att området har dåligt rykte.

Diskussionen handlar alltså endast delvis om kriminalitet, snarare dominerar vardagsrelaterade problem och grupperna lyfter bristande gemenskap som den främsta förklaringen till detta. Eftersom Drottninghög är under stark utveckling så har också mötesplatser stängts i väntan på något nytt och bättre, vilket många upplever som ett problem. Diskussionen svävar ibland ut, och SafeGrowths representanter lyfter två viktiga punkter för att kunna tydliggöra problemen.

- 1) Ett viktigt tips är symptom vs skada. En dålig belysning är t ex ett ytligt symptom, frågan är vilka skador detta orsakar. Vad är skadan i detta? Skapar det brott? Attacker? Rädsla? Mopedåkande är också ett symptom, frågan är vilka skador det orsakar. Det kan exempelvis vara att de som kör kan skada sig och att de stör andra med sitt beteende.
- 2) Det andra är scope/sizing. Det gäller att smalna av problemet till specifika platser.

När det gäller detta arbete vill Saville och Mihinjac att deltagarna ska använda SafeGrowths riskbedömningsmatris som ingår i kursmaterialet. Man ska börja litet och enkelt och undvika problem som innefattar hela området. Då behövs det inte lika mycket kunskap och information för att kunna lösa problemet.

5.2.7 CPTED generation två, ytterligare fyra principer

Under andra dagen utvecklas metoden genom ytterligare fyra principer som ska representera CPTED andra generationen, då de sociala faktorerna står i fokus. Detta menar Saville och Mihinjac är den egentliga kärnan i SafeGrowth-filosofin, att arbeta med de sociala faktorerna. Dessa är då, som redovisas i genomgången av kursmaterialet: Capacity, Cohesion, Connectivity och Culture. Man går igenom detta på samma sätt som de första och teamen vid borden försöker läsa från kursmaterialet och lära från varandra.

Detta innebär att man fortsättningsvis har åtta principer som ska användas i höstens arbete. Alla faktorerna ska övervägas när grupperna arbetar, och för att avgöra vilka som är relevanta ska man använda riskbedömningsmatrisen. Grupperna börjar jobba med sina projekt och idéer under kursen. Det finns många konkreta idéer, men också sådant som det är osäkert om det passar in i konceptet. Flera av deltagarna vill gärna fokusera på gemenskap snarare än otrygghet och brottslighet, exempelvis om att använda unga ambitiösa killar i området som resurser för att nå dem som riskerar att hamna i utanförskap och gäng. Sådana idéer är svåra att omsätta till en specifik plats, och likaväl som det uppstår idéer som passar väl in på SafeGrowths koncept, och som handlar om problem på specifika och avgränsade platser, lyfts problem som skulle passa väl in på en problembaserad modell, men som inte ryms inom den brottspreventiva trygghetsmodell som förs fram i kursmaterialet.

Det ter sig som om SafeGrowth enklast används till en specifik, platsbunden otrygghet eller kriminalitet. Det är också tydligt när invånarna diskuterar att många av dem redan sedan innan är vana vid att lösa problem med gemenskapsaktiviteter och mötesplatser, och mycket av deras idéer baserar sig på sådant de också lärt sig genom att delta i andra projekt i området. När kursen slutar har de flesta teamen kommit igång med att reflektera över projekt som ska utvecklas under de kommande veckorna. Till sin hjälp kommer de att ha Mateja Mihinjac som stannar kvar i Helsingborg under hela projektiden, medan Greg Saville återkommer till redovisningarna några månader senare.

5.3 Beskrivning av processen med den fortsatta implementeringen hösten 2021

Processen med projekten inleddes alltså redan på kursen den 25–26 augusti 2021. Processen skulle fortskrida fram till slutet av oktober enligt de fem steg som är kärnan i SafeGrowth-processen. Huvudsakligen skulle teamen arbeta efter två huvuddokument som beskriver femstegsprocessen och vad som skulle göras under de olika stegen. Syftet var att stegen skulle behandlas successivt, men också att det ska finnas möjlighet att gå tillbaka i processen, i enlighet med PBL. Ett av de två dokumenten var på engelska och presenterade femstegsprocessen överskådligt, medan det svenska dokumentet skulle kunna användas av teamen för att fylla i sina aktiviteter och på det sättet ha kontroll över sin egen process. Utifrån dessa dokument kan man se att processen är tämligen innehållsrik och innehåller flera moment som egentligen kräver olika färdigheter hos deltagarna, de ska:

- kunna diskutera fram en gemensam problembild och vision för hur platsen ska bli när problemet är löst. Man ska kunna definiera ett problem som är anpassat till den specifika SafeGrowth-metodiken, som bygger på att problemet knyts till en specifik plats.
- kunna förstå skillnaden på den egna subjektiva uppfattningen och andras uppfattningar och kunna kompromissa fram en lösning. De olika uppfattningarna måste passas in i en mer homogen plan.
- utifrån problemet/visionen kunna hitta styrkor och stödfunktioner i området.
- kunna genomföra en säkerhetsanalys och förstå den plats man ska arbeta med.
- kunna läsa brottsstatistik och andra dokument som beskriver problembilden.
- kunna genomföra intervjuer som också blir representativa för området och dess invånare.
- kunna systematisera upp problembilden och utifrån den information man samlar in också kunna skapa konkreta lösningar.
- kunna uttrycka sig i tal och skrift.
- kunna arbeta utifrån två dokument som beskriver samma process, men med delvis olika terminologi.

Från dessa punkter framstår processen som relativt innehållsrik, och man kan också konstatera att mycket av de färdigheter som ska användas inte lärs ut under kursen. Deltagarna lär sig inte någon mer djupgående platsförståelse, kursmaterialet saknar grundläggande intervjuteknik och man diskuterar inte frågor kring representation och hur man ska nå ut till nya människor. SafeGrowth-akademien sysslar nästan uteslutande med att utbilda i brottspreventiva metoder och PBL, och de andra färdigheterna får utvecklas under processens gång i samverkan med de aktörer från SafeGrowth och Helsingborgs stad som driver processen. Det är många av färdigheterna som man inte kan förvänta sig att invånarna innehar, vilket också ställer höga krav på de teamledare som ska stötta processerna. Det uppstår också risker att analyser, intervjuer och kunskapsinhämtning inte blir fullständiga. Den process som genomfördes hösten 2021 krävde också ett stort stöd av Mateja Mihinjac som var med på många möten och var i ständig kontakt med teamledare och invånare. Det var många långa och detaljerade email som följde processen där hon förtydligade, stöttade och instruerade de team som skulle arbeta med processen. Därmed kan man säga att det krävs ständig närvaro av SafeGrowths personal för att genomföra processen.

5.3.1 Teamens process hösten 2021

Det bildades tre team under kursen som sedan arbetade med projekt utifrån SafeGrowth-metodiken under hösten 2021. Varje team hade 2-3 teamledare. Några av dem var personer med expertis inom stadsbyggnad och det sociala fältet, medan andra var engagerade i området och också fått mer ledande funktioner inom olika verksamheter. De övriga deltagarna var invånare i olika åldrar och med olika bakgrunder och intressen. Det var inte alla kursdeltagare som fortsatte arbetet i teamen, men relativt

många fortsatte arbetet under hösten. Samtliga grupper arbetade med en problembild som utgick från otrygghet snarare än kriminalitet, och att denna otrygghet ansågs grundad i brist på inkludering och gemenskap. Det är ett synsätt som kan knytas till deras vardag där de alla var engagerade i området på olika sätt, och det korresponderar väl med de aktiviteter som redan pågick området. Jäms med detta arbete arrangerade projektledarna från Helsingborgs stad olika aktiviteter som skulle hjälpa teamen att lära känna varandra bättre, vilket ansågs stärka gemenskapen och skapa god grund för höstens aktiviteter.

Bild 10: IdéA, central mötesplats under implementeringsprocessen. Foto: Elisabeth Högdahl.

Genomförandet av processen skedde i de fem stegen, vilka redovisas och diskuteras nedan. Det är viktigt att säga att gränserna mellan de olika stegen är flytande, och att de överlappar varandra. Det var också meningen att grupperna skulle kunna gå fram och tillbaka i processen. På det sättet hade processen tydliga drag av PBL.

Steg 1: Skapa en vision av platsen. Det första steget utifrån de matriser ovan som låg till grund för arbetet var att skapa visioner för vad de valda platserna skulle kunna utvecklas till. I detta steg ingick

att använda ovanstående matriser för att skapa en process och göra det som ingick i metoden, och för att man skulle kunna förstå problematiken och välja en projektplats. Till sin hjälp hade också grupperna den tidigare nämnda riskbedömningsmatrisen utarbetad av SafeGrowth, som skulle hjälpa till att bedöma risknivån och grad av insats som skulle behövas.

Deltagarna uppmanades att använda en relativt blygsam riskbedömningsnivå enligt riskbedömningsmatrisen för att minska komplikationsgraden i arbetet. Ju mer risker som definierades, ju mer komplext blev arbetet och man skulle kanske också behöva plocka in mer expertis i projektet. Eftersom höstens aktiviteter främst handlade om att lära sig metoden så fanns det en poäng med att göra det hela så lättarbetat och lättförståeligt som möjligt. I detta steg ingick också att skapa en vision för vad man ville uppnå med arbetet på platsen, samt göra en asset mapping med hjälp av tidigare nämnda assement sheet, för att kartlägga vilka tillgångar som fanns på den aktuella platsen och i anslutning till den. Detta för att kunna utveckla åtgärder utifrån de lokala tillgångar som redan fanns på platsen och använda sig av befintliga verksamheter, aktiviteter och kompetens.

Exempel på tillgångar i en asset mapping kunde då vara lokala butiker och andra verksamheter, balkonger där människor kunde se vad som hände och mycket annat. Dessa tillgångar kan hittas via platsbesök, intervjuer, data och mycket annat. Det kunde också vara tillgångar som skulle kunna hjälpa till med att utveckla olika åtgärder. Detta skulle sammanställas i en "vision based asset mapping" (VBAM) och detta arbete leddes av teamledarna (e-mailkonversation 21-09-17). Arbetet ledde också till olika hypoteser, som skulle kunna skapa utgångspunkt för åtgärder. En hypotes var exempelvis att en del av problemen kom sig av att så många verksamheter stängt i anslutning till torget, och i anslutning till detta diskuterades hur torget borde och kunde se ut 3–5 år framåt i tiden (e-mailkonversation 21-09-02).

Redan under kursen hade det skapats tre team som skulle arbeta vidare under hösten, och det hade också förts diskussioner kring vilka problembilder som fanns i området vad gäller brott och trygghet på olika platser, och vilka platser som skulle kunna vara lämpliga att arbeta vidare med. Grupperna kallades samman av teamledarna och mötena ägde rum i olika lokaler i området, som allaktivitetshuset Tryckeriet, kyrkans församlingshus, biblioteket IdéA och växthuset i området, där vissa medlemmar redan var delaktiga i den lokala odlarföreningen. Tanken med arbetet var att det skulle drivas främst av gruppmedlemmarna, och att teamledarna skulle fungera som stöd och vägledare i processen. I praktiken kom dock alla möten att ledas av teamledarna, och även Mateja Mihinjac fick en viktig och fortbildande roll på många möten.

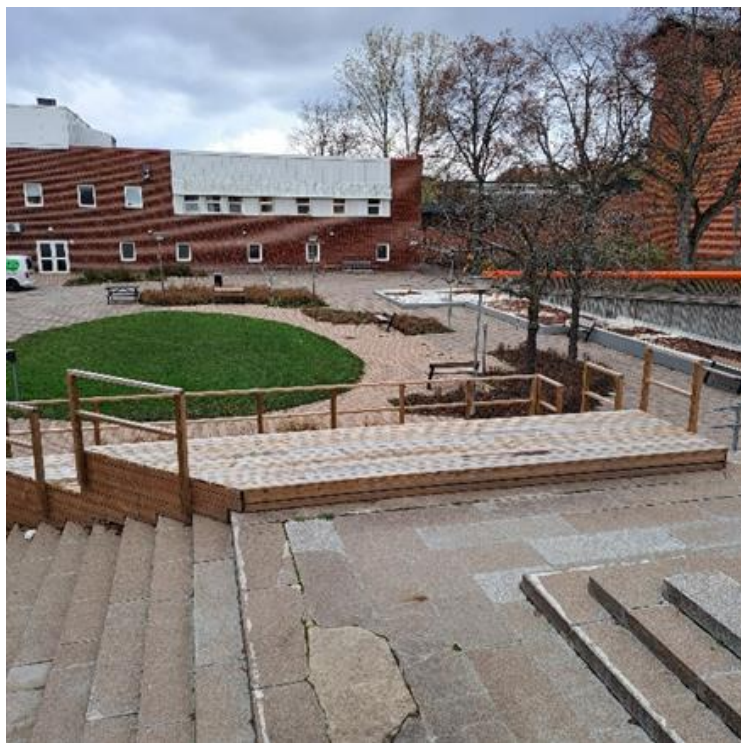
De tre teamen formade sina visioner i dialog, och två av teamen kom att arbeta med det nedre torget på Drottninghög, där visionerna handlade om att göra dessa trygga och välkomnande genom olika åtgärder. Genom att öka flödet av invånare på platsen skulle den osäkerhet som teamen trodde fanns kring platsen kunna minska, och en av grupperna ville också utveckla en gemensamhetslokal på torget där invånarna själva tillsammans skulle kunna utforma innehåll och verksamhet. På många sätt handlade alltså detta om att återskapa funktioner som försvunnit på grund av den pågående ombyggnaden.

Den tredje gruppen valde att arbeta med växthuset där man såg en möjlighet att i högre utsträckning kunna inkludera fler grupper av invånare. Odlarföreningen som höll till där representerade inte riktigt områdets invånare var sig åldersmässigt eller vad gäller bakgrund. De såg också att det ibland förekom bus, och menade på att en större inkludering av exempelvis barn skulle motverka det problemet, att deras engagemang och delaktighet skulle kunna ökas.

Med hjälp av riskbedömningsmatris och asset mapping försökte grupperna skaffa sig överblick över problematiken och vilka resurser som kunde finnas för att utveckla de åtgärder som skulle bli nödvändiga. Bristande aktiviteter för unga blev tidigt en viktig fråga för flera av teamen, inte minst på grund av den pågående ombyggnaden.

Bild 11. Nedre torg. Foto: Elisabeth Högdahl.

Bild 12: Växthuset. Foto: Elisabeth Högdahl.

Steg 2 – 3: Problemidentifiering och problemanalys. Det andra och tredje steget handlar om hur det problem som man definierat i teamen kan förstås och analyseras. Då handlar det om att försöka skapa en bredare och fördjupad bild med hjälp av olika metoder.

Framför allt kom kartläggningar via safety audits att göras utifrån de matriser från SafeGrowths hemsida som också hjälpligt översatts till svenska. Dessa byggde, som tidigare nämnts, på fysisk planering men handlade också om vilka människor som rörde sig i området och om något eventuellt hot fanns. Det handlade om hur ingångarna såg ut, om det fanns skyltar och om det var städat. Syftet var att kartlägga och förstå den mer allmänna otrygghets- och riskbilden.

Man bjöd in människor från området att delta, och allt bokfördes noggrant. Var alla av samma uppfattning som teamet, eller behövde förståelsen breddas? Var det som upplevdes som ett problem för teamet också ett problem för andra i området? Safety audits syftade alltså till att skapa en gemensam bild av problemen, som tecknades ner i protokollet. Det var bra att diskutera gemensamt, men förfaringsättet skapade också en homogenisering av olika perspektiv. Att man förväntades skapa en gemensam bild gjorde att vissa teammedlemmar i vissa fall fick tolkningsföreträdare på bekostnad av andra.

Teammedlemmarna genomförde även intervjuer som också gjordes efter matriser från SafeGrowth. Teammedlemmarna uppmanades att intervjua sin bekantskapskrets och människor de kunde komma i kontakt med i området, men även att exempelvis tala med hemlösa och personer som kanske inte alltid tedde sig självklara att fråga (vilket dock inte genomfördes i praktiken). Safety audits och intervjuer gjordes vid olika tillfällen och de blev också en utgångspunkt för diskussioner om olika möjligheter till förbättringar.

De diskuterades på möten, och teamledarna försökte åskådliggöra genom kartor och annat där synpunkter och förslag sammanställdes. Exempelvis fanns en misstanke om att det såldes droger på torget, vilket genererade obehag och osäkerhet hos många. Då gällde det att minska sådant som skapar oro, samtidigt som förutsättningar för ett ökat flöde av människor skapades. Detta kunde så ske med hjälp av belysning, en bättre miljö och en lokal där de som ville kunde träffas och göra olika aktiviteter tillsammans.

Förutom undersökningarna av platserna med dessa metoder så skulle också annan viktig data samlas in, exempelvis gällande områdets demografi och kriminalitet på den aktuella platsen. Denna data samlades in av projektledarna och lades upp på en gemensam hemsida. Det var svårt för invånarna själva att ta fram statistik kring olika brott, eftersom detta krävde särskilda procedurer, och denna typ av information togs fram genom Helsingborgs stads försorg. Staden ordnade också besök från polisen i området, som också berättade om statistiken och förutsättningarna för att skapa helhetsbilder av kriminaliteten i områden. Denna kunskap skulle också bidra till att förstå problematiken i området, och utgöra en grund för olika åtgärder och förslag. Det var viktigt att i slutanalysen också fundera över om det fattades någon kunskap eller något perspektiv om området, och att stämma av med den vision man arbetat utifrån. Behövdes den modifieras på något sätt inför den kommande handlingsplanen?

Genom möten och diskussioner skapades gemensamma visioner och grupperna svetsades samman. Att besöka en plats tillsammans skapade ytterligare gemenskap, och för några blev det också ett tillfälle att träna på svenska då de fick läsa upp frågorna med stöd av de andra. Det fanns stor respekt i grupperna, och det skapades också kontakter utåt då andra invånare medverkade i undersökningarna. Teamen uppmanades att leta efter allt som de skulle kunna ha nytta av i förståelsen av området och att de som bjöds in skulle få vara med att påverka vision och problemdiskussion.

Grupperna upptäckte sådant som de behövde ändra på, exempelvis upptäckte teamet som arbetade med växthuset att odlarföreningen troligtvis själva bidragit till att exkludera människor som kanske skulle ha velat vara med – utan att de själva förstått det. Teamet funderade mycket över hur man kan minska problemet med att en grupp framstår som alltför homogen och exkluderande för dem som kanske känner att de inte passar in. Denna kunskap blev svår att hitta eftersom det inte ingick i SafeGrowths material – och det fanns heller ingen referensgrupp som skulle kunna bidra till arbetet, exempelvis en socionom eller en forskare inom socialt arbete.

Under denna fas uppstod också en möjlighet att få en lokal, när fastighetsägaren av nedre torget visade intresse för att bidra med en sådan. En av teamledarna tog ledarskap i detta och skapade en power point med visioner och idéer kring en mötesplats, som också diskuterades och utvecklades under ett teammöte. Lokalen skulle kunna bidra till att öka gemenskapen och tryggheten, och det var viktigt att ägandeskapet tillhörde områdets invånare.

I presentationen synliggjordes att gruppen gjort en asset mapping, de kände till verksamheter i området och hade idéer kring stöd och sponsring. Ibland blev det svårt att gå från den mer passiva roll som invånarna vanligtvis hade till att våga ta ett tydligt ägandeskap över den tilltänkte lokalen. De uttryckte förhoppningar men också viss tveksamhet gällande om detta verkligen skulle leda till att de skulle få en lokal, och någon uttryckte att presentationen i alla fall hjälpt dem att vässa visionen. Lokalen kom också att dröja fram till hösten 2022, när det hela slutligen bestämdes till en lokal på framsidan av centrum, en bit från det nedre torg som de egentligen ville arbeta med.

Det var svårt för teamen att hinna göra alla uppgifter inom den relativt begränsade tiden, speciellt för dem som studerade eller arbetade. Det var även en svårighet för teamen att börja tänka att de själva skulle hitta sätt att genomföra åtgärder, de oroade sig ibland för att det inte skulle finnas pengar. Många hade svårt att de utanför de traditionella relationerna där det var tjänstepersoner och ledare som bestämde och de själva som invånare var mer passiva, och ibland var det svårt för invånarna att se sina egna resurser och möjligheter.

Steg 4: Strategier för att uppnå vision/implementering av åtgärd. När teamen skapat sina visioner och gemensamt utfört analyser av platsernas problematik, blev nästa steg att skapa en handlingsplan. Då skulle visionen stämma med den problematik teamen identifierat, och handlingsplanen skulle omfatta åtgärder för att kunna uppnå visionen, utifrån de verktyg teamen fått via SafeGrowths kursmaterial. Handlingsplanerna skulle innefatta både fysiska och sociala strategier. I detta arbete var också gruppernas asset mapping viktiga, att teamen tog tillvara de möjligheter och den kompetens de identifierat i området. Teamen uppmanades att fundera över vem som skulle kunna genomföra olika delprojekt och åtgärder genom ett Gantt diagram som de fått från SafeGrowth, och de uppmuntrades också att använda GIS kartor och andra hjälpmedel.

Innehållet i handlingsplanen skulle diskuteras fram gemensamt. Steg 2 handlade om att utifrån detta göra en rapport och en presentation som skulle kunna visas för SafeGrowths personal, och där de också skulle få feedback. Det fanns en mall och även tidigare rapporter som de kunde titta på. Det skulle också bli en mer offentlig presentation där teamen skulle få visa upp sina handlingsplaner för inbjudna gäster, som kommunala tjänstepersoner, politiker och andra aktörer som varit med i projektet, exempelvis Helsingborgshem. Här uppmuntrades teamen att fundera över hur de skulle presentera sina strategier och att inte förlita sig för mycket på power points, det fick gärna vara bilder och filmer. Det var också viktigt att noggrant förbereda och repetera den presentation som skulle göras.

I teamen påbörjades ett intensivt arbete med att diskutera och skapa olika strategier, och teamledarna fick också kontinuerlig feedback av Mateja Mihinjac och Iman Abbas. Genom e-mailen hade

SafeGrowth ganska specifika förslag om hur presentationerna skulle se ut, exempelvis att det gärna fick vara tre stationer med posters, och teamen fick också tillgång till tidigare rapporter och presentationer som gjorts på andra ställen.

Under det pågående arbetet med att förbereda allt detta sammanställde teamledarna bilder och förslag som skulle visa vad de gemensamt kommit fram till. Det fanns i detta ett fokus på hur invånare själva skulle kunna utföra utvecklingsarbetet, exempelvis att ungdomar kunde måla den lokal de hoppades på själva. Genom att skapa ett projekt kring lokalen kunde också fler bli intresserade av att vara med i arbetet, människor som kanske skulle bli intresserade när de såg att det hände något som de kunde vara med i.

Det pratades om att det skulle vara olika aktiviteter beroende på vilka som för tillfället var aktiva i lokalen, och att fritidssysselsättning skulle kunna varvas med annat som kanske kunde handla om sådant som att skriva jobbansökningar och diskutera kring olika frågor. Det talades om att involvera många olika grupper, om att man kanske skulle kunna återanvända gamla möbler och mycket annat. Som tidigare nämnts låg fokus på gemenskap snarare än brottsprevention som ett uttalat mål. Fortfarande var det ibland svårt att se hur man själv skulle kunna driva projektet framåt, det frågades efter personal från kommunen som skulle hålla i det hela. Det fick ibland påminnas om att det var invånarnas projekt och invånarnas rätt och ansvar.

Torget utanför var viktigt, och här diskuterades utifrån de problem som identifierats i safety audits och i intervjuerna. Här sågs kombinationen mellan en lokal och att rusta upp torget som viktigt, och man tittade på vilka möjligheter och vilken kompetens som fanns i området. Ungdomar ansågs viktiga, hade de inget att göra drev de runt och det fanns en risk att de plockades upp av kriminella gäng eller på annat sätt lockades till kriminella aktiviteter. De behövde förebilder och kontakt med vuxna, inte bara vara för sig själva. Detta var tydligt även i arbetet med växthuset och sammantaget sågs kontakt mellan olika grupper vad gäller ålder, bakgrund och intressen som centralt för projektens målsättning. Alla teamen undvek projekt som nischade sig mot specifika grupper och intressen, utan fokus låg på att överbrygga de gränser som kunde finnas mellan människor.

Även i detta steg fanns en viss osäkerhet hos vissa invånare, teamledarna fick styra och leda arbetet, och det var inte helt säkert att alla helt förstått principerna i kursmaterialet. Flera invånare uttryckte också önskemål att teamledarna skulle ha en ledande funktion också under presentationerna, de kände sig osäkra både på sin egen förmåga och när det gällde språket. Trots teamledarnas viktiga roll var det tydligt att processen stärkte invånarnas självkänsla och självförtroende. Trots att inte alla greppade hela metodiken syntes under projektets gång hur olika teammedlemmar vågade träda fram och berätta om sina idéer. Genom diskussioner i teamen kunde olika medlemmar ges uppdrag utifrån deras kompetens och vad de vågade göra. Vissa var ängsliga att presentera, och de kunde ges uppgifter som inte kändes lika utmanande. Genom den gemenskap som uppstått i teamen stöttade också medlemmarna varandra. Här var teamledarna mycket kompetenta i att se det stöd som de olika medlemmarna kunde behöva.

Steg 5: Presentation med uppföljning/utvärdering: Presentationen och feedbackmomentet ägde rum under två dagar 26–27 oktober 2021. Då finns projektledarna på plats, liksom SafeGrowths grundare Greg Saville, som anlant från USA, och Mateja Mihinjac, som varit bosatt i Helsingborg under hela processen. Den första dagen fick teamen presentera sina handlingsplaner och rapporter för framför allt SafeGrowth, och de fick gruppvis feedback på sina presentationer.

Dagen efter genomfördes det mer publika evenemanget inför inbjudna gäster. De olika teamen hade ställt upp små utställningar i olika delar av de små rum som ställts till förfogande på Idrottens hus i Helsingborg, i en lokal utanför området som bokats enbart för detta. Alla grupper hade satt upp posters

på väggarna, och det hade gjorts bildspel. Teamen fick också göra presentationer av sina projekt vid tre olika stationer. Publiken bestod av människor med anknytning till projektet på olika sätt, Helsingborgshem eller områdets andra projekt. Det upplevdes som viktigt att VD för Helsingborgshem var närvarande, det kanske kunde hjälpa till att få den efterlängta lokalen. Även polisen var representerad.

Det var bara ett av teamen som helt färdigställt sin rapport. Teamledaren hade fått göra mycket stora insatser för att få detta på plats. Det framgår att det främst var teamledarna som tagit ansvar för att skriva rapporterna, precis som de under hela implementeringsprocessen styrt upp arbetet och diskussionerna. Under presentationer kom många frågor från åhörarna och intresset var mycket stort för vad teamen hade att säga. Det tydliggjordes att något har hänt med deltagarna i alla teamen. Om inte alla verkat helt säkra under arbetets gång, så var de mycket fokuserade under presentationerna.

Alla som ville fick prata och alla hade något att säga. Det blev tydligt att de känner ägandeskap över sin idé och stolthet över det arbete de utfört. Efter det att grupperna presenterat avslutades eventet och efter en gemensam lunch fick alla diplom för att de genomgått kursen och nu blivit certifierade i SafeGrowth-metodiken. Det gjordes ingen värdering av hur väl de förstått metoden och dess innebörd. Abbas Iman premierades speciellt, hon hade nu upptagits som representant för SafeGrowth-metodiken och placerades som svensk representant på deras hemsida.

Dagen avslutades med en snabb genomgång i stadsplanering. Greg Saville pratade om detaljplaner och visar hur de kan jobba med sådana i en senare fas där man kan fördjupa sin kunskap. Han lyfte också hur man kan samverka med olika experter för att lösa de problem man identifierar. Då handlar det om att formulera en vision och sedan kunna lösa problemet tillsammans med de experter som behövs. Det är "local governance" att invånarna själv styr över sin plats och styr utvecklingen.

Greg Saville pratade också om hur man skulle kunna utveckla SafeGrowth-arbetet i olika steg. Det handlar om att man först kan göra ett litet, lokalt projekt där olika team jobbar med en idé. Sedan kan dessa idéer länkas ihop till ett så kallat "superteam" som också kan lära ut metoden till invånare på andra platser. Greg visar på en skiss hur SafeGrowth börjar på en plats och sedan successivt utökas till nya platser. Så utvecklar sig det hela, till slut kan det finnas över hela Helsingborg och SafeGrowth kan stoppa in alla resurser som behövs, exempelvis kan man flyga in sociologer, och kulturgeografer från USA

När projekten presenterades var många teammedlemmar kvar i projektet, men det var ibland svårt att få med människor på mötena som skedde med 1–2 veckors mellanrum. Många hade också arbete, familj och andra åtaganden som kunde skapa en viss stress då metoden krävde stort engagemang och närvaro. Även detta var ett argument för att inför våren 2022 skapa ett större "superteam" där de tre grupperna slogs samman. Då skulle man få större kraft att agera. Under tiden hade också teamens olika projekt fått fler och fler beröringspunkter. Steget var således inte långt när det gällde att forma ett gemensamt projekt under våren med fokus på gemenskapsutveckling.

5.3.2 Uppföljning, utvärdering och planering inför våren

Efter eventet med presentationer åkte SafeGrowths personal hem, och arbetet fortsatte med hjälp av de lokala projektledarna. För att få en bild av hur höstens arbete upplevts, gjordes en utvärdering vid nästkommande möte där de som deltagit i teamen fick fylla i en skriftlig utvärdering.

På mötet diskuterades också vilken typ av arbete som skulle kunna komma igång utifrån de rapporter som gjorts och utifrån vad som är möjligt att genomföra. Det sågs som angeläget att de lärdomar som gjorts under kursen skulle omsättas till praktik och att arbetet som påbörjats inte skulle avstanna. Även om teamens arbete av olika anledningar kanske inte kunde komma igång direkt så bedömdes det som

viktigt att ändå genomföra aktiviteter som kändes meningsfulla utifrån teamens målsättningar. I slutet på året bestämdes därför ett antal aktiviteter som superteamet skulle kunna arbeta med under våren och tills det blev mer klart med lokal och andra möjligheter som diskuterats.

Återigen väcktes tanken med ett superteam, där alla teamen ingick. Då skulle det vara en stor grupp där man har kontakt, men sedan små satelliter som kunde jobba med mindre projekt. Det var också detta som blev utgångspunkten när arbetet inleddes i januari 2022. Då fick också grupperna skriftlig feedback på sina nu helt färdiga rapporter. Med på utvärderingsmötet var även en utvecklingsledare från arbetsmarknadsförvaltningen i Helsingborg, som såg möjligheter till samverkan. Staden hade beviljat ett antal miljoner till arbete med inriktning mot ungdomar i områden som sågs i behov av utveckling. Drottninghög var ett av de områden som valts ut, och det diskuterades kring om det var möjligt med samverkan med SafeGrowth-teamet.

Under våren skulle också Drottninghög förberedas för stadsmässan H22 City Expo, som skulle gå av stapeln i Helsingborg den 30 maj – 3 juli 2022, detta eftersom stadsdelen var ett av mässans fokusområden¹⁸. Mässan syftade till att visa upp det arbete som staden bedriver med stadsutveckling, och temat för H22 var innovation. Stadsmässan skulle också främja samverkan och utbyte av erfarenheter med aktörer både inom och utom staden. Från början var det inte alls meningen att SafeGrowth skulle vara en del av stadsmässan, eftersom projektet skulle genomföras under 2021 och vara avslutat i början av 2022. Dock medförde pandemin att projektplanen förändrades och anpassades till de rådande omständigheterna, inte minst de direktiv som utgick från ansvariga myndigheter om restriktioner och annat (se kapitel 2.2).

Det fortsatta arbetet kom med den anpassade projektplanen att drivas parallellt med förberedelserna för och genomförandet av H22 City Expo. Detta medförde vissa problem då det var många aktörer som skulle medverka på stadsmässan och det skapades även ett ökat tryck på lokaler och annat. Samtidigt kunde stadsmässan öppna upp för en möjlighet att presentera metoden och det arbete som gjordes. Därför bestämde Helsingborgs stad tillsammans med företrädarna för SafeGrowth att projektet skulle medverka, och att Greg Saville och Mateja Mihinjac skulle besöka området och hålla föreläsning. Detta kan ses som ett strategiskt beslut, snarare än framsprunget utifrån invånarnas behov av att visa upp sina projekt, samtidigt som det skedde utifrån en vilja att ge invånarna en chans att visa upp sitt arbete. Följden av detta blev att SafeGrowth fördes fram som en viktig och innovativ aktör på H22 City Expos hemsida¹⁹ och att arbetet med stadsmässan kom att bli en stor del av vårens arbete 2022.

5.3.3 Vårens aktiviteter – H22 City Expo

När arbetet inleddes våren 2022 hade smittspridningen återigen ökat, och därför blev de initiala mötena digitala. Detta medförde att det blev nödvändigt att styra mötena på ett annat sätt, vilket kan ha skapat vissa svårigheter när det gäller möjligheten att diskutera fritt i det superteam som skulle inleda arbetet. På första mötet hade projektledarna dels gjort upp en dagordning, dels en lista på aktiviteter som skulle kunna genomföras under våren inom ramen för SafeGrowth utifrån de idéer som diskuterats vid höstens sista möte. Utgångspunkter för detta arbete skulle vara den metodik som lärts ut under hösten, innehållande både SafeGrowths version av CPTED och den PBL-baserade processen (bild 13).

När projektet startades upp igen efter juledigheten hamnade fokus på processen och de fem stegen, och det fördes diskussioner kring vad som gick att göra, och inte minst - var. Invånarna hade önskat sig en lokal vid nedre torg som skulle kunna bli en mötesplats för gemenskap som skulle kunna styras av invånarna. Bostadsbolaget Helsingborgshem, som ägde byggnaderna kring nedre torg hade ställt sig

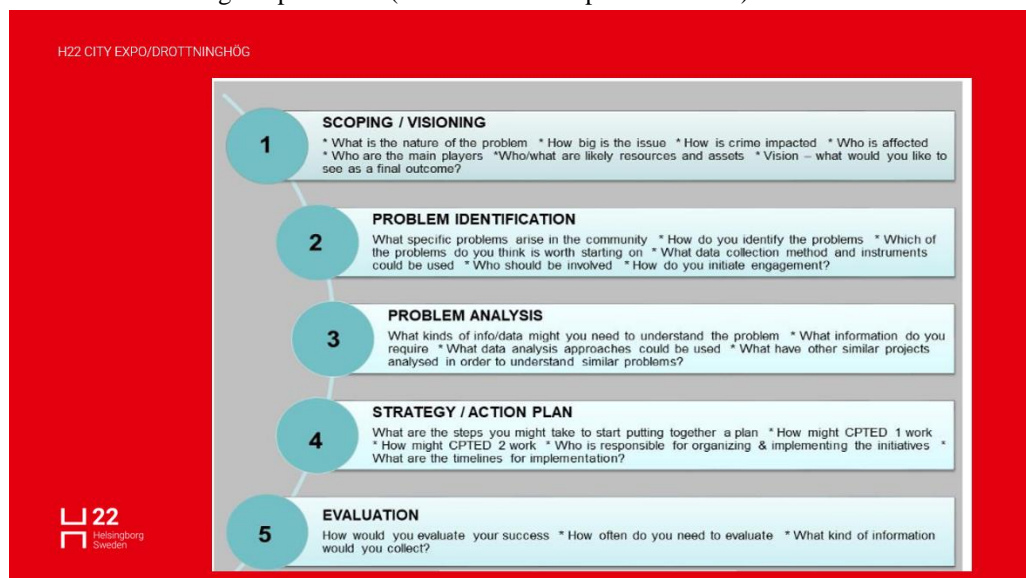
¹⁸ <https://www.h22cityexpo.se/om-h22-city-expo>

¹⁹ <https://www.h22cityexpo.se/program/safegrowth-samskapar-trygghet-och-livskvalitet-i-en-smart-city>

positiva till detta. Dock uppstod svårigheter från Helsingborgs stads perspektiv. Det fanns fortfarande oklarheter kring vem som skulle ta ansvaret för lokalen, och det uppstod byråkratiska hinder av olika slag. Att utveckla en lokal är förknippat med många olika processer, exempelvis kan lagstiftning och regelverk sätta käppar i hjulet, och det är inte alltid enkelt att lämna över sådant till invånare (jfr Högdahl 2022). Staden bestämde sig för att pausa lokalen tills det fanns bättre förutsättningar att genomföra projektet på ett bättre sätt.

Detta gör att idén om mötesplatsen lite hängde i luften och att vissa teammedlemmar kände besvikelse över detta. Projektledarna, som lite hamnat i kläm i det låsta läget, försökte driva på lite för att ändå få igång aktiviteter. Det kanske inte bara måste handla om platsen, kanske kunde man vara på andra ställen? Här gjorde det låsta läget att man delvis började kompromissa med det som skulle vara projektets utgångspunkter – de platser som identifierats som otrygga. Istället kom det att också handla om aktiviteter med delvis oklar fysisk lokalisering. Det diskuterades kring att man kanske skulle kunna göra aktiviteter i olika lokaler i olika delar av området. När det gäller växthuset blev det lättare eftersom detta redan var etablerat sedan länge, och där kunde man gå vidare och hitta olika utvecklingsmöjligheter. I relation till växthuset uppstod också fler lokaliserade idéer.

Bild 13: De fem stegen i processen (hämtad från H22 presentationen).

Det andra digitala mötet präglades i mångt och mycket av de aktiviteter som skulle genomföras under H22 City Expo och där medverkade en kommunikatör som arbetade med att utveckla och marknadsföra evenemanget. Mötet inleddes med en presentation av företrädare för H22 City Expo, och vad staden ville uppnå med en stadsmässa. Det handlade enligt presentationen framför allt om följande:

- Positionering. Helsingborg ska sättas på kartan, man ska prata om Helsingborg i olika sammanhang. Man vill höja värdet på staden för attraktiva och kreativa människor.
- Detta hänger också ihop med att man hoppas att olika samarbeten ska vara ett sätt att utveckla välfärden.
- Man vill också att det ska vara intressant och roligt, att människor ska få roliga upplevelser för livet, på samma sätt som med de tidigare bomässorna.
- Helsingborg ska bli hela Sveriges och hela världens reseanledning. Målet är en miljon besökare, de ska slå sitt gamla rekord som sattes under en tidigare mässa.
- De vill visa att de prövar olika metoder och lösningar.²⁰

²⁰ Presentation av Helsingborgs stad 22-02-01, se även <https://www.h22cityexpo.se/om-h22-city-expo>

Deltagarna fick under presentationen även höra om alla olika aktiviteter som skulle äga rum i staden och på Drottninghög, och hur SafeGrowth på olika sätt ses som viktigt i evenemanget från stadens sida. Det berättades om vad invånarna kan göra, att de skulle få berätta om metoden och delta i aktiviteter. Greg Saville och Mateja Mihinjac skulle också flygas in och vara med några veckor för att hålla föredrag om metoden där invånarna också skulle medverka och berätta om det viktiga arbete de gjort.

I denna fas av implementeringen sker någon intressant och väsentligt med metoden, som också visar på hur processer sällan helt genomförs som det är tänkt från början. En projektprocess präglas av att olika aktörer och händelser träder in i processerna som gör att förutsättningarna delvis ändras under projektets gång (jfr Forsemalm 2007). Pandemin kan ses som en sådan händelse, där projektplanen fick anpassas till rådande omständigheter, och svårigheterna med att påbörja arbetet med lokalen på önskad plats skapade effekter som var svåra att förutsäga från början.

SafeGrowths medverkan i H22 City Expo uppstod som en möjlighet där andra vägar kanske var mer svårframkomliga och detta beslut fick också konsekvenser för hur projektet delvis genomfördes under våren. Projektets målsättning som invånarna i mångt och mycket skapat själva skulle samverka med den målsättning som var satt för stadsmässan och som i mångt och mycket handlade om att marknadsföra Helsingborg som en innovativ och framåtblickande stad.

SafeGrowth blev under våren 2022 därför inte bara ett invånardrivet projekt som syftade till gemenskap, utan också en del i ambitionen med att marknadsföra Helsingborg som en stad i framkant, som ett *smart city*. Detta kan sättas i relation till tidigare diskussioner om platsmarknadsföringens genomslag i städernas utveckling, och även i relation till maktutövning i stadsutvecklingsprocesser. Invånarnas ambitioner med sitt projekt hamnade i ett läge där de skulle samsas och jämkas ihop med projekt med en målsättning de inte själva valt, och där de inte själva deltagit i beslutet om stadsmässans genomförande. Här uppstod en viss risk för tokenism, och SafeGrowth-projektet riskerade att övergå till att mer bli ett verktyg för Helsingborgs stads marknadsföring, än ett medskapandeprojekt på invånarnas villkor (Lukes 2008).

Stadsmässan H22 City Expo kom som en följd av allt detta under våren att uppta en stor del av gruppens aktiviteter, och här kom i stort sett all utvecklingsaktivitet att rikta in sig mot växthuset. Eftersom flera i ”superteamet” redan var involverade i odlarföreningen var detta ganska oproblematiskt, och man utnyttjade därmed en av de ”assets” som redan fanns i området.

Det bestämdes också att SafeGrowth som metod skulle synliggöras dels genom att man kunde besöka en lokal och dels genom att några aktiviteter från metoden skulle genomföras med invånare och besökare. Det handlade dels om att göra olika safety audits med besökarna och dels om att göra en digital asset mapping som skulle kunna visa på tillgångar inte bara på Drottninghög utan i hela staden²¹. SafeGrowth skulle även passas in i det koncept som utarbetats av staden för H22 City Expo, vilket gjorde att arbetet delvis byggde på deras egna idéer och delvis på det koncept som utarbetats av arrangörerna för H22 City Expo.

---

²¹ <https://www.h22cityexpo.se/program/safegrowthr-tillgangskarta-en-del-i-stadsdelsutvecklingen>
<https://www.h22cityexpo.se/program/safegrowthr-trygghetsmatning-mat-den-upplevda-tryggheten>

Bild 14: Foto på H22-logga på Drottninghög. Foto: Elisabeth Högdahl.

Genom flera möten under våren utarbetades flera olika åtgärder som skulle fungera som SafeGrowth-aktiviteter och även kunna bli en del av H22 City Expo. Projektledarna försökte hela tiden skapa utrymme för invånarnas initiativ, och att säkerställa att deras idéer låg till grund för de aktiviteter som utarbetades. Invånarna skulle ha profilkärlar för att göra reklam för metoden och en beachflagga som redan var formgiven skulle användas, samtidigt som invånarna själva fick styra kring aktiviteter och faciliteter vid växthuset. De önskade sig grillar och fick vara med och bestämma vilka som skulle köpas in. Gruppen var inte alltid överens och det blev en hel del diskussioner och förhandlingar när det visade sig att vissa saker inte blev möjliga eller krockade med kommunal praxis och idéer om hur saker och ting skulle genomföras. Exempelvis fanns en bestämmelse i Helsingborgs stad att skyltar måste se ut på ett visst sätt. Det kunde handla om storlek, typsnitt, och vilket material som ska användas och hur de ska fästas.

Här uppstod en viss krock mellan de kommunala regelverken och invånarnas idéer om att själva utforma och göra sina skyltar till växthuset som kom att påverka processen tillfälligt. Frågor och diskussioner uppstod angående vilken rätt invånarna hade att själva utforma sina skyltar, och vem som i så fall ska föra invånarnas talan. Kommer kommunen inte att tillåta att de själva utformar skyltarna om de inte passar in i de kommunala koncepten? Vad blir det då av att invånarna skulle få styra och bestämma? Efter en stunds diskuterade blev alla överens om att de aktörer från staden som bestämmer om detta måste vara med när detta diskuteras. Invånarna måste själva få lägga fram sina förslag och tala för sin sak. Under processen uppstod också situationer när invånarna inte var överens med varandra om hur saker och ting skulle vara och se ut. Även här behövdes förhandlingar för att alla skulle vara överens.

Ovanstående diskussion visar att det inte är lätt att medskapa i alla lägen och att processer sällan går en rak väg mellan start och mål utan att de lätt förskjuts åt olika håll (jfr Forsemalm 2007, Högdahl 2022). Det finns regler och kommunala praxis som skapats utanför gruppen, och ibland måste invånarna får driva på för att få sin vilja igenom. Projektledarna får ofta gå en balansgång mellan sina roller som bärare av olika regelverk och som representanter för invånarnas idéer och behov inom den kommunala organisationen.

Sammantaget skedde flera olika former av förhandlingar under processen våren 2022, som också pekar ut vissa risker som ter sig allmänna till sin karaktär. Exempelvis finns en risk att invånarnas mandat i medskapandeprocesser utmanas av kommunala regelverk, och det finns en tydlig risk att invånarnas initiativ domesticeras och styrs in mot ett mer passivt aktörskap, där de övergår från att driva sina egna projekt till att vara rådgivare till de kommunala processerna, och i värsta fall kommer att legitimera beslut som de egentligen inte fått styra. Detta kan i värsta fall leda till en form av tokenism.

5.3.4 Inledande möten hösten 2022 – var befinner sig projektet och dess framtid?

Den 6 september hade superteamet sin första träff efter sommaren, och det var projektledarna som sammankallat gruppen. Under mötet gjordes också en genomgång av H22 och det som hänt, där det betonades att man totalt pratat med 580 personer om SafeGrowth. Detta inkluderade då den lokal där man haft samtal med besökare, men även de aktiviteter man gjort på H22 i form av presentationer där invånare, teamledare, projektledare samt Greg Saville och Mateja Mihinjac, medverkat. Man hade spridit information om metoden, diskuterat, och två personer hade anmält sitt intresse för att vara med i det fortsatta arbetet. Det hade varit ett omfattande arbete för en del av teamets medlemmar som engagerat sig mycket i olika aktiviteter. Teamet hade under vårens process förhållit sig tämligen intakt, till hösten kvarstod en kärna på 12–15 personer. Det diskuterades olika möjligheter att nå ut för att rekrytera nya medlemmar, och vissa i teamet hoppades på att nyinflyttade till området skulle kunna vara lösningen.

På höstens första möte fanns det fortfarande ingen lokal att använda utan invånarna föreslogs återigen att istället arbeta i olika lokaler under hösten, och att vara verksamma på fler olika platser. I relation till detta uppstod också en del frustration och friktion på mötet.

Under september genomfördes en skördefest och ett 10-årsjubileum i växthuset, och under september kom också ett besked om att den efterlängtrade lokalen skulle realiseras. Det blev inte på nedre torg, utan på framsidan av centrum, och teamet blev lovat att de skulle få utveckla verksamheten på sina egna premisser med stöd av Helsingborgs stad och fastighetsägaren Helsingborgshem. På det sista mötet där forskarna medverkade planerades det fortsatta arbetet med lokalen. Två av teamledarna hade anställts av Helsingborgs stad för att vara projektledare för lokalen och dess utveckling, medan de tidigare projektledarna från Helsingborgs stad skulle dra sig tillbaka. Nu var det invånarna själva som skulle arbeta vidare med detta, och på den power point som en av teamledarna presenterade så fanns det med både upplägg, målsättning och en del utmaningar.

5.4 Hur togs metoden emot av invånare och teamledare?

I den avslutande delen av resultatet kommer vi att fördjupa oss i frågan kring hur metoden togs emot av invånare och teamledare i pilotprojektet. Genomgången bygger på de intervjuer som genomförts med representanter (teamledare, tjänstepersoner och polis) samt de enkäter som genomförts av Helsingborgs stad i samband med utbildningen i fas 1 och fas 2²². Resultatet har tematiserats utifrån fyra olika teman: anledningar till deltagandet, utbildningsfasen, tillämpningen av metoden samt erfarenheter att arbeta med SafeGrowth-metoden.

5.4.1 Anledningar till att engagera sig i SafeGrowth

De teamledare som varit engagerade i SafeGrowth hade omfattande erfarenhet av att arbeta på Drottninghög och ofta också stor kunskap om trygghetsfrämjande arbete. Teamledarna har blivit rekryterade personligen, genom att bli tillfrågade av kommunen och att de har, utifrån sitt områdes engagemang sett det som en självklarhet att vara med. IP5 beskriver bland annat hur ”Iman tog kontakt

---

²² I utvärdering för fas 1 (teamledarutbildningen) deltog 8 stycken respondenter och i utvärderingen för fas 2 deltog 18 st. respondenter, majoriteten var boende (n=9), följt av representanter från Helsingborgs stad (n=6) och samfund/föreningar (n=3).

med mig och frågade om jag ville vara med i SafeGrowth, jag har arbetat länge på området med fokus på trygghetsfrågor, främst sedan droghärvan 2017, jag tyckte det var givet att vara med”. Ett liknande exempel är hur IP6 kom med som teamledare:

Jag kom i kontakt med SafeGrowth första gången genom att jag fick ett mail som frågade om jag ville vara med, jag blev nyfiken – det var ett nytt koncept och blev intresserad av en utbildning som satte invånaren i centrum. Det var det viktigaste syftet för mig.

IP8 beskriver sitt engagemang mer som en naturlig förlängning på sitt verksamhetsuppdrag, eftersom: ”vår verksamhets uppgift är att stärka andra att bli stabila, att bli mer motiverade än andra [vanliga] boende. Myndigheten kan inte kompensera – men stötta, vilket stämmer bra in här”.

När metoden först introducerades, reagerade de intervjuade något negativt på metodens utformning. Både IP6 och IP7 lyfte fram att det var otydligt och svårt att förstå vad metoden gick ut på, den upplevdes vara svår att sätta i kontext och något förvirrande. IP2 var inne på samma spår, men belyste också att:

(...) det kanske skulle bli svårt tillämpa metod utvecklad för extrema miljöer – svårt att förhålla sig till exemplen som gavs eftersom vi har en annan typ av kriminalitet här. Däremot har invånare samma behov av delaktighet här – men kan kanske något annorlunda trots allt. Integration och delaktighet här handlar kanske något mer om hur kan vi binda samman staden och hur kan alla röra sig i hela staden?

Drivkraften bakom engagemanget, beskrivs flera gånger som stöttande och att det är viktigt att lyfta fram teamledarnas och invånarnas perspektiv, det handlar om en vilja att förändra inifrån eller nerifrån och upp.

Även om det fanns en viss tveksamhet kring metoden i början, så sågs metoden som innovativ, och att den kunde bidra till att utveckla medskapandet. Några av de teamledare som rekryterades hade under lång tid haft ett starkt engagemang i området, och de hade ett stort förtroende hos de boende. De gav också uttryck för en oro att detta förtroende skulle kunna rubbas ifall projektet inte blev lyckat. I ett område som Drottninghög finns en relativt stor projekttrötthet, vilket ökar risken för en sådan utveckling. Dessa teamledare poängterade att om de ger av sitt engagemang måste staden och övriga aktörer ge tillbaka.

Det var centralt att så tidigt som möjligt i processen att förankra att de åtgärder som teamen kom upp med skulle realiseras. Trots att det utlovades fullt stöd, upplever en del av informanterna att det ibland brast. IP7 beskriver hur kommunen kunde ha varit tydligare med system och strukturer som ställer till det i genomförandet av åtgärder och aktiviteter. IP5 säger att: För oss blev det också stopp på vägen, främst när det kom till enkla saker som att fixa fram material eller fika till teamen. Detta sågs som särskilt viktigt då invånarna var där på sin fritid och behövde en positiv och uppmuntrande miljö. IP2 lyfter fram att SafeGrowth och idéer från teamen ibland krockade med andra åtgärder och initiativ från till exempel Helsingborgshem, vilka kanske inte hade kommunicerats tydligt i processen. Detta visade sig exempelvis när det gällde att få en lokal – det var helt enkelt många andra som hade samma önskemål och behov. Det framkom också tydligt att olika typer av lägesbilder eller problembeskrivningar krockade, kommunen och polisens lägesbild – där narkotikahandeln beskrevs som den dominerande problembilden, delades inte fullt ut av invånarna där det istället handlade om avsaknad av gemenskap och aktiviteter i området (som bidrog till en känsla av anonymitet och otrygghet).

Invånarnas engagemang beskrivs också i mycket positiva termer, IP7 säger att ”invånarna var intresserade och vi hade bra möten med många förslag. Det fanns också höga förväntningar.” IP10 kompletterar den positiva bilden genom att lyfta fram att ”majoriteten av team-medlemmar är kvar efter ett år, det känns som ett bra utfall bara det”. Samtidigt finns det en osäkerhet om Drottninghög verkligen var rätt område för att implementera SafeGrowth. IP11 säger att Drottninghög kanske är ett strategiskt

val av område för att lyckas, för att lyckas på andra ställen måste kapaciteten stärkas. I det vidare resonemanget utvecklar hen att det på Drottninghög sedan länge har bedrivits ett aktivt arbete för att ändra bilden av området, bland annat har det arbetats aktivt med lekplatserna, vilket drar tills sig folk från alla delar av Helsingborg. Sådana åtgärder leder till en förändrad bild av platsen. Liknande tankar om val av plats har även IP6 och IP7 när de får frågan under intervjun:

Valet av område var nog fel, Drottninghög växer och kommer att bli bra om 20 år, skulle ha tagit ett område som inte har lika mycket insatser och utveckling på gång (IP7).

Jag håller med om att det är fel område, det (SafeGrowth) skulle ha prövats på Dalhem eller Fredriksdal istället (IP6).

Ja, Drottninghög är ett projektätt område och ibland behöver boende bara vara boende. På Drottninghög krockar projekten och det är samma personer med i flera olika projekt (IP7).

Detta korresponderar med den intervju som gjordes med tjänstepersoner från stadsbyggnadsförvaltningen. När det gäller val av område att testa metoden i. Drottninghög ansågs vara en bra stadsdel för att testa metoden då det redan fanns pågående utveckling, det fanns färdiga stödfunktioner och personer som kunde rekryteras. Detta hänger ihop med projektet DrottningH och det arbete som gjorts genom åren med att både utveckla stadsdelen och medskapandet. Mot valet av Drottninghög talade att det fanns en risk för krockar mellan olika projekt, och det fanns även andra faktorer som övervägdes. Från stadsbyggnadsförvaltningens sida såg man ändå fördelarna med området, och därför fattades detta beslut.

5.4.2 Utbildning i och tillämpning av SafeGrowth-metoden

Under intervjuerna framkom att utbildningen var intressant men mycket utmanande. I alla intervjuer framkom att det fanns stora utmaningar med att ta till sig metoden ”på riktigt”, vilket också synliggjordes under de observationer som gjordes av kursen och implementeringsprocessen. Samma mönster återfanns också i genomgången av den enkät som Helsingborgs stad skickade ut i samband med utbildningen i Fas 1 och 2. I enkäten tillfrågades respondenterna om vilka utmaningar som fanns i utbildningssammanhanget. Som framgår i tabell 4, är de två största utmaningarna förknippade med språket i utbildningsmaterialet samt utbildningsmaterialet i sin helhet.

Tabell 4: Utmaningar i utbildningen

	FAS 1	FAS 2		Totalt (n=26)	
	Teamledare (n=8)	Boende (n=9)	Representanter Helsingborgs stad (n=6)		Samfund/föreningar (n=3)
Språk i utbildningsmaterial	2	1	2	2	7
Utbildningsmaterial	2	3	2	-	7
Övrigt	2	2	-	-	4
Deltog ej i utbildning	-	-	1	-	1
Ej svar/positiva	2	3	1	1	7

Respondenterna i fas 1 beskrev i enkäten att det fanns utmaningarna med att läsa materialet, både till följd av terminologin och till följd av layout på webbsidan, det fanns även svårigheter att förstå koncept och få en djupare förståelse för deras användning/tillämpning.

Liknande utfall fanns även för respondenterna i fas 2, där samma utmaning fanns kring koncept och terminologi i metoden, men det beskrivs även utmaningar angående hur respondenterna skulle förhålla sig till information – även om det fanns stöd av tolk. Utbildningsmaterialet, beskrivs som komplext och omfattande, vilket i kombination med att det var skrivet på engelska kan ha lett till en förstärkt utmaning.

Dessa aspekter lyftes även i intervjuerna, men med tillägg kring att ”metoden behöver förenklas, vara på svenska och kontextualiseras, problembilden måste vara lokalt förankrad och att nuvarande exempel kan vara svåra att förhålla sig till” (IP5). Även IP8 lyfter fram förenkling som nyckeln i det fortsatta arbetet, ”utmaning gällande språket är stor, vi måste göra saker tillgängliga – det handlar ju om att inte avskräcka från engagemang”.

Utbildningsmaterialet, beskrivs alltså som komplext och svårt att riktigt få grepp om, både i intervjuerna och i enkäten. Samtidigt svarade dock majoriteteten av respondenterna att utbildningens längd var lagom lång (Fas 1, n=4; Fas 2, n=14), vilket kan verka något paradoxalt. Däremot fanns det en önskan om längre tid i själva arbetet med kartläggning, trygghetsinventering och rapportskrivande. Arbetet med SafeGrowth beskrivs som mycket resurskrävande. Främst lyfts projektarbete/rapportskrivande fram som extremt resurskrävande, IP4 säger att: ”som teamledare hade vi tidsbrist, fått jobba på fritiden med att koordinera och skriva fram rapporten”.

Att arbetet med SafeGrowth-metoden var tidskrävande bekräftas även av enkäten från Helsingborgs stad (tabell 5). I tabellen framkommer att de utmaningar som funnits under processen i första hand rört genomförandet av de praktiska momenten, att få till samverkan inom teamen samt att arbetet överlag uppfattats som tidskrävande. Som framgår i tabell 5, så är det en viss skillnad om vilka utmaningar som var förknippade med det praktiska arbetet med metoden beroende på om respondenterna genomgick utbildningen i fas 1 eller fas 2.

Tabell 5: Utmaningar i det praktiska arbetet med SafeGrowth-metoden.

	FAS 1 Teamledare (n=7)	FAS 2 Boende (n=5)	Representanter Helsingborgs stad (n=5)	Samfund/föreningar (n=1)	Totalt (n=18)
Praktiska moment (Trygghetsmätningar, intervjuer etcetera)	3	2	-	-	5
Tidskrävande	4	1	2	-	7
Samverkansprocessen	-	2	3	-	5
Att tillämpa utbildningsmaterialet	-	-	-	1	1

I fas 1 beskrevs den största utmaningen relaterad till att hitta tid för det konkreta arbetet med metoden (tidskrävande att arbeta med). I fas 2 var den största utmaningen kopplad till samverkansprocessen och att arbeta som ett team. I enkäten beskrivs samverkansutmaningar i termer om att det var svårt att få ett grepp om helheten av arbetet och arbetsprocesser, språkliga barriärer och svårigheter att nå konsensus om vad de olika begreppen inom metoden innefattar.

Fem av respondenterna beskriver även vissa svårigheter med de praktiska momenten i metodens kartläggande del, där både de i fas 1 och fas 2 tyckte att det var utmanande att ta kontakt med andra boende i samband med intervjuer och trygghetsmätningar.

Även i intervjuerna framkommer det att arbetet utifrån SafeGrowth-metoden ibland har varit svårt att tillämpa och att det funnits behov av att göra vissa avvikelser. IP4 lyfter i intervjun fram att det tog lång tid att förstå metoden, och beskriver SafeGrowth som något resurskrävande. IP2 lyfter fram att ”språket var också varit en barriär och det blir lätt maktobalans i situationer – teorin är för svår och metoden komplicerad – det krävs en förenkling”.

IP5 beskriver också en upplevelse om att projektet haft för bråttom och att [initiativtagarna] ”borde ha ansvarat mer för en anpassning av metoden och översatt materialet till svenska. I nuvarande upplägg är det inte riktigt lämpligt för – det var inte riktigt lämpligt för svensk kontext” (IP5).

IP4 berättar att de i sitt team till viss del gjorde om upplägget när de skulle lära ut metoden till invånarna. ”Vi arbetade med en annan prioritering och vi stannade upp i vissa moment och vände på en del processer – det gäller att förstå slutprodukten först för att förstå nyttan med alla steg/moment” (IP4).

IP6 är inne på samma sak, nämligen att metoden skulle behöva bli tydligare och mer direkt tillämpbar. Hen säger att: ”Om vi skulle börja i visionen istället för med inventering, skulle metoden vara bättre, och kanske jobba med checklistor – då skulle vi kunna nå ut bättre” (IP6).

Ytterligare ett tecken på att metoden är svår att ta till sig både under utbildningen och i tillämpningen, är att den blir personbunden och en av initiativtagarna till metoden omnämns synonymt med SafeGrowth, att ha mandat eller vara styrande i projektet. Detta gör att det kan finnas en förskjutning från projekt till person. Detta blir tydligt i de sex studentintervjuerna, där personen omnämns totalt 119 gånger.

Förutom ovanstående identifierade utmaningar i utbildningen och tillämpningen av SafeGrowth-metoden verkar det även finnas en viss skepsis gentemot CPTED-tillämpningen i metoden. IP7 säger bland annat att:

CPTED handlar om att förstå platsen i analysen i SafeGrowth, men det perspektivet glöms sen bort. Jag tror det perspektivet bara komplicerar saker och kanske inte fullt ut behövs. Här behöver metoden anpassas och hålla fast vid det [perspektiv] som gör att arbetet håller igång.

IP3 i sin tur säger att ”CPTED generation 2 är en bra grundidé, men det är ett långsiktigt arbete. I implementering, skyndades alla processer på, på så kort tid – vad har man då lärt sig”? IP5 är däremot inne på om CPTED är rätt koncept för området, när hen menar att området har större behov av sociala åtgärder än fysiska åtgärder.

Trots invändningarna så verkar det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande inslaget vara mycket värdefullt. Dels för att medborgarna får arbeta utifrån sin lägesbild, dels för att det höjer kunskapsnivån och visar att brottsförebyggande- och trygghetsfrämjandefrågor tar tid att arbeta med – det finns inga quick-fix. IP8 tar bland annat upp att:

Medborgares och polisens lägesbild krockar, men här [i SG] måste medborgarnas lägesbild få dominera. Narkotikabrott, som är ett spaningsbrott, kan ses som symtom på andra samhällsproblem. Där kan SG vara en motvikt och ta vara på de goda krafterna i stadsdelen.

IP11 fyller under intervjun på med att hen tror att ”de boende har fått en större förståelse för trygghetsarbete, man har lärt känna vissa metoder, (...) och att känna metoder kan skapa ett tålmod, förståelse för att saker tar tid”.

5.4.3 Upplevelse av metodens syfte- och måluppfyllelse

SafeGrowth-metodens fokus på de lokala problembilderna, att utgå från invånarperspektivet och arbeta nerifrån och upp verkar vara en styrka i metoden. IP5 lyfter fram hur SafeGrowth-metoden förtydligar förhållandet mellan orsak och verkan i lokalsamhället när det kommer till otrygghet:

SafeGrowth utmanar sättet vi tänker på, det gäller att ta reda på hur det verkligen är. I början av projektet 80–90% otrygga på nedre torget, intressant att veta hur det är nu och vilka orsakerna var. Det finns ju inga verksamheter där, det påverkar upplevelsen av platsen.

Men fokus på brott- och otrygghet, är inte odelat positivt, IP6 lyfter fram att det på Drottninghög också ”finns en trötthet att prata (o)trygghet och omvärldsbild av området”. Hen fortsätter med att säga att ”även om vi knyter åtgärder till lokala eller fastighetsrelaterade problem så kommer vi nog inte åt grundproblemet med segregation och annat.” Samtidigt ser hen att det finns något mycket positivt med att börja prata om problemen lokalt, nämligen att det möjliggörs en” dialog om problem och om problemet är subjektivt och sticker hål på alla vet-devisen”. IP8 i sin tur, lyfter fram att ”även om det är för tidigt att prata om effekter, så märker vi att det finns en stolthet över området nu, att arbetet [i SafeGrowth] skapat en motvikt mot mediabilden”.

Som tidigare beskrivits i rapporten så blev fokus för SafeGrowth i Drottninghög i första hand på att skapa plats för aktiviteter och gemenskap i området, istället för konkreta brottsförebyggande och trygghetsfrämjande åtgärder. Det handlade dels om att få en lokal, dels att arbeta med växthuset på området. Arbetet med SafeGrowth-metoden presenterades även på H22 under sommaren 2022.

I intervjuerna diskuterade informanterna ganska mycket om vad projektet lett fram till och vad de såg som för- och nackdelar med utvecklingen av arbetsprocessen. IP4 tog bland annat upp att önskan om en lokal är något som måste lösas för att projektet inte ska tappa legitimitet:

det har varit mycket fokus på växthuset, och att det är något som invånarna önskar, men växthuset tillgodoser inte allas behov – det hör jag i andra sammanhang. Här måste kommunen tänka mindre, en liten lokal först och sedan aktiviteter – vi måste ha nånstans att utgå ifrån för att kunna bygga upp aktiviteter. (...) en lokal kan inte kosta mycket (...) Det är viktigt att något görs, invånare måste känna att de har makt över platsen, annars är det kontraproduktivt. Risker är att allt rinner ut i sanden, eldsjälarna kommer att vara kvar, men resten kommer att backa ur. Jag känner ju själv att jag inte riktigt vill ge 120% nu.

IP7 är inne på att lokalen också är viktig för att visa på förtroende från kommun till medborgare, nämligen ”när det kommer till lokalen är kanske inte bostadsbolaget eller kommunens pigga på att lämna ut, det finns en risk för påtryckningar och att lokalen används för fel ändamål. Medborgardrivet är nog okej, men det krävs någon form av kontroll”.

IP6 lyfter också fram att det i fråga om lokalen är viktigt med ”ansvar och ansvarsfördelning är viktigt, det finns en risk annars att hela projektet dör ut Kommunen har lätt att ta täten i medborgarprojekt, men svårt att hålla igång dem, vilket gör att det finns risk för att vi biter oss i svansen här.” IP5 lägger till i diskussionen kring lokalen att just det visar på att invånarnas bestämmande kanske blivit sekundärt, hen säger att ”planering och genomförande kring lokalen verkar gå uppifrån och ner, vilket är tvärtemot SafeGrowths principer”. IP4 säger beskriver också hur:

Lokalen är viktig och de boende har förväntningarna på den, de tycker att de gjort sin del nu och att kommunen borde göra sitt. Det är en risk att invånarna lämnat ifrån sig makten och blivit rådgivare och att man inte uppnår local governance och istället skapas [mer] tillitsbrist. (...) Risker är att gruppen splittras om inget händer

IP7 säger även att hen tror att de i området nu:

(...) kommer behålla odlingarna, men nedre torget blir svårare att arbeta med. Vi har bara haft ett möte efter H22, men vi ska ha med oss det att det är viktigt att inte lova något – då tappar vi engagemanget om det inte uppfylls. Lokalen och förväntningarna på den, är problematiska – det skapar förvirring i teamen när inget händer.

IP6 trycker också på att ”det är fel att lova något, vi ska inte säga något vi inte håller – vi behöver tydlighet. Det som har hänt är ingens fel, men nu är det förändrade villkor i arbetet”. Att det har blivit så här, med höga förväntningar kan, enligt IP7 hänga samman med metodens uppbyggnad. Hen säger att ”det är normalt att man tappar lite i processer, det här är något nytt, men samtidigt behöver metoden anpassas – tänk om vi kunde arbeta bakifrån och börja med behoven – sedan hur löser vi det, vem ska driva arbetet”? IP6 säger att ”på så sätt kan vi sluta lämna över saker till kommunen och visa oss vara kapabla att över ansvaret”.

IP11 säger lyfter fram att kommunen och Helsingborgshem måste våga ta ansvar, eftersom ”det finns ju lite skepsis mot att lämna över saker till boende. Vi måste fundera på vad som kan överlåtas och räkna med att bli ifrågasatta av staden, men boende är ju alltid experter på sitt område”. IP8 trycker på samma sak och säger att hen ”tror att vi [kommunen] måste låta dem ta ansvar och ge dem [boende] en möjlighet att påverka”. IP10 reflekterar något kort kring betydelsen av att det blir något av lokalen för att skapa engagemang i hela området, hen säger att: ”enskilda individer eller eldsjälur driver SafeGrowth och jag tror att fler är intresserade [av att delta] om det blir något”.

I intervjuerna framkommer att det upplevs som en självklarhet att SafeGrowth skulle vara en del av H22, men att det kan ha stört processerna i området. IP4 ställer en retorisk fråga kring H22: ”vad var syftet och vad händer sen? Vad var vinsten med att visa upp stadens pilot”? IP5 säger i relation till H22 att det var mer arbete [i teamen] inför H22 än efter, men det centrala borde ha varit SafeGrowth och den lokala processen. Vi är flera som arbetar ideellt och vi vill ju få ut något av det”.

IP6 pratar även om att SafeGrowth-metoden är långsiktig, hen säger att ”processer och arbetet här tar längre tid än vad man räknat med, gäller att hålla i och hålla ut. Risk för att saker hamnar mellan stolarna i processerna. Men det är bra med ökad delaktighet, så länge ingen part känner sig bakbunden”. IP7 pekar också på vikten av att någon tar ansvar och koordinerar arbetet, hen påpekar ” (...) jag tror att det är viktigt att ha med sig någon som håller i arbetet hela vägen, typ Iman, så det inte rinner ut i sanden, det får man ha med sig om det ska användas på andra områden”.

Dock för att få till en spridning av metoden, lyfter flera informanter fram behovet av en förenkling av metoden och tydliga strategier för att hantera utmaningar som kan uppstå på vägen. IP5 lyfter fram vikten av att ”metoden behöver förenklas, vara på svenska och kontextualiseras, problembilden måste vara lokal och inte kommunens eller polisens och det måste hända något för att inte förlora tilliten till processen och kommunen”. IP11 belyser i stort sett samma sak, det gäller att hantera utmaningarna gällande språket och förenkla, för att inte avskräcka från engagemang. IP8 lyfter fram behovet av en koordinator och hur en enskild tjänsteperson har varit fördel i projektet, eftersom en större skara av boende skulle ha upplevt sig diskvalificerade annars från att delta. Hen avslutar också genom att trycka på behovet av förväntningar på metoden, där det gäller att ha rimliga förväntningar och inte att det är en universallösning.

6. Analys

Processen med att implementera SafeGrowth utgörs av de delar som beskrivits i detta resultatkapitel. Vi har dels metodens utformning, som bygger på CPTED men som också har en viss teoriglidning mot andra brottspreventiva metoder, som exempelvis situationell brottsprevention och broken windows också kommit att spela in i metodens utformning. Vår genomgång av metoden har visat att det som blivit viktigast i invånarnas process är den fokus på gemenskap som utvecklats genom CPTED generation 2, och det är tydligt att denna del av metoden varit lätt att ta till sig för invånarna. Detta kan knytas till att det redan innan varit fokus på sådana perspektiv i området. Det har alltså för invånarna på Drottninghög varit ett förhållningssätt som korresponderar med sådant de intresserat sig för och sysslat med innan.

6.1 Tillämpning av SafeGrowth-metoden

Ett problem som har synliggjorts med metoden är att den är tämligen teoritung och abstrakt och att den innehåller många svåra moment att ta till sig, inte minst när de ska sammanfogas i en process. Detta gjorde att invånarnas förmåga att ta till sig metoden varierade, och detta gjorde att teamledarna fick en mycket viktig roll i det fortsatta arbetet under hösten 2021. Samtidigt som den metod som lärdes ut under kursen var avancerad så fokuserade den på ett ganska snävt innehåll/koncept som bygger på brottsprevention. Under kursen väcktes många idéer som inte gick i linje med SafeGrowth-metoden, men som hade kunnat vara användbara ändå.

De dokument som skulle användas överensstämde inte alltid, vilket var förvirrande. Metoden innehåller också många olika delmetoder som ska användas i de PBL-inspirerade processerna, varav safety audits, asset mapping och riskbedömningsmatrisen varit de viktigaste. Det finns fördelar med att använda dokument som skapats i förväg, då dessa ger vägledning och struktur, men dessa kan också krocka med den problembaserade metodiken eftersom de bygger mer på förförståelsen hos dem som skapat dokumenten än de problem som deltagarna upplever och identifierar.

Därtill är frågorna i safety audit är även svagt kontextualiserade till det svenska lagrummet i plan- och bygglagen, samt tillgänglighetslagstiftning. Detta gör att mallen behöver justeras till svenska förhållanden och inte adressera frågor som inte är aktuella eller problematiska här, eftersom det riskerar att leda till merarbete i själva trygghetsinventeringen. Dokumentet bör även utgå från lokala förhållanden och den problematik som där finns. Det finns även en strävan efter konsensus i arbetet med platsanalyserna utifrån safety audit, vilket gör att metoden missar de olika aspekter av otrygghet av otrygghet som kan finnas hos de enskilda individerna. Det verkar även finnas en risk för att amplifiera eller förstärka av otrygghet, eftersom fokus ligger på otrygga platser, stråk, gömställen etcetera och inte en diskussion om vad som gör platsen otrygg (mekanismer) eller varför vissa platser upplevs som trygga och välfungerande. Det kan också leda till att man skapar otrygghet som inte funnits där tidigare, genom att man ”lär” invånarna vad som är potentiellt farligt.

SafeGrowth-metoden saknar också ett fördjupat platsperspektiv. I teorikapitlet diskuterades platsperspektivet i olika sammanhang, där platsen lyftes som något mer än ett fysiskt rum. En plats innehåller en mängd immateriella aspekter som rörelse, minnen och berättelser, som alla bygger på invånarnas relationer till både platserna och varandra (jfr. de Certeau 1984, Massey 1999). Att platser kan vara både förutsägbara och svårgripbara, visar på vikten av medborgarinvolvering i det trygghetsskapande arbetet – det är svårt att helt förstå en plats. I relation till detta är det viktigt att lyfta grannskapskontexten, den formella och informella sociala kontrollen och hur de förhållanden som inte i första hand har med brott att göra – som fattigdom, olikheter och motsättningar och en hög mobilitet – också kommer att påverka invånarnas tillit och den sociala förmågan (Bannister, O’Sullivan & Bates 2019; Braga & Clarke 2014; Gerell & Kronkvist 2017).

En plats identitet bygger utifrån detta resonemang inte i första hand på vad vi önskar att platsen ska vara (image), utan i första hand på dessa relationer, samtidigt som platsen utifrån tillskrivs en mängd olika egenskaper samtidigt som invånarna kategoriseras, och i vissa fall kan detta också leda till olika former av stigma (jfr Ericsson, Molina & Ristilampi 2002, Högdahl 2007).

Det visade sig både under kursen och under implementeringen att invånarna på Drottninghög kände sig stigmatiserade på ett sätt som överskuggade deras eventuella rädsla att utsättas för brott. Här fanns alltså en skillnad när det gäller problembilden jämfört med den som Helsingborgs stad sett när de beslutat om att projektet skulle genomföras. Där Helsingborgs stad såg otrygghet och brott som de stora utmaningarna, såg invånarna brist på gemenskap och omgivningens negativa image av området som minst lika problematiska, om inte värre. Detta syntes också i ungdomarnas kartläggning av otryggheten i området, där både bristande gemenskap och den negativa ryktesspridningen lyftes som problematiska. Det blir så att säga, krockande lägesbilder mellan invånarnas bild av situationen på Drottninghög och den kommunala och polisiära bilden, vilket i sin tur kommer att påverka de förväntningar som finns på ett utfall av metoden. Här fanns alltså en problematik som också kunde kopplas till resten av staden, och där inte CPTED kanske utgör det mest självklara verktyget att använda. Normer och hierarkier i staden kan kanske inte förändras med hjälp av de verktyg som tillhandahölls på kursen.

Något som även kunnat bidra till svårigheterna med att tillämpa SafeGrowth-metoden i det praktiska arbetet kan bero på den teoriförskjutning och begreppsglidning som genomsyrat kursmaterialet. I det assessment sheet som deltagarna/teamen arbetade med i Drottninghög läggs fokus till viss del på andra teoretiska skolor, än de i kursboken, vilket gör att det sker en teoretisk förskjutning. Förskjutning förstärks även i det safety audit (trygghetsinventering) som används, där majoriteteten av begreppen rör den situationella preventionen, och broken window-teorin. Safety audit, finns även i en svensk översättning, vilken i sin tur innehåller ytterligare förskjutningar till följd av att begrepp inte översatts korrekt eller inkluderar andra aspekter jämfört med originaldokumentet. Detta förhållande påvisar också att metoden är för komplex och begreppstätt, vilket gör att metodens teoretiska anslag måste reduceras och kondenseras för att vara tillämpbart (jfr. Wikström 2007). Under implementeringen ser vi asset mapping varit den mest användbara matrisen, eftersom den kunde användas på ett mer öppet sätt i relation till de visioner och problem som identifierades. Den skapade möjligheter att utöka gruppen med resurser direkt från området som kan delta i arbetet. Att arbeta med safety audits är värdefullt när olika problem i ett område ska identifieras, men då bör frågorna som ska diskuteras bygga på det lokala sammanhanget, vilket inte var fallet när metoden implementerades hösten 2021.

Inför redovisningarna uppmanades teamen att använda sig av olika redovisningsmetoder som krävde en relativt hög kunskapsnivå, vilket ökade pressen på teamledarna som fick göra en stor del av detta arbete. SafeGrowth var på plats under hela implementeringsprocessen, och Mateja Mihinjac fungerade som handledare på plats. Hon stöttade och hjälpte grupperna, vilket var till stor hjälp när de skulle forma sina projekt, utveckla dem och redovisa. Konversationen mellan Mihinjac och teamledarna var intensiv och informationsrik, och SafeGrowth lade ner ett stort arbete med att understödja processen. Detta visar på ett stort engagemang, men kan samtidigt visa på den något komplexa metodens problematik – den krävde närvaron av metodens grundare för att fungera. Här ser vi att en något enklare metodik skulle kunna ge teamen och Helsingborgs stad större möjligheter att utforma projekten på sina egna premisser. Nu gick mycket av tiden åt till att förstå hur processen skulle genomföras.

Ett exempel på svårigheterna med teorigliidningen återfinns i Teamsrapporterna. I dessa blir CPTED generation två i första hand ett analytiskt verktyg eller en checklista (teamen gör en CPTED-granskning av platsen), men det blir ingen CPTED- praktik i åtgärdsförslagen. Ett annat exempel är att ungdomarna, som arbetade med en förenklad version av utbildningen och ramverket verkar ha fått en större förståelse

för konceptet i samband med sin trygghetsmätning och det beskrivs i intervjuerna hur det finns en upplevelse av att ungdomarna verkade ”greppa allt direkt”.

6.2 Processen i SafeGrowth

Utifrån ovanstående diskussion ser vi flera problem med SafeGrowth-metoden, som främst handlar om komplikationsgraden, teoriglikning, om bristen på lokal anpassning, samt bristen på djup i platsförståelsen. Ändå ser vi att SafeGrowth tillhandahåller många intressanta perspektiv och ingångar. När det gäller den PBL-inspirerade process som används för att implementera metoden, ser vi många fördelar, inte minst då PBL sedan tidigare inte på ett uttalat sätt använts i stadsutveckling och medskapandeprocesser utan främst varit ett utbildningsverktyg. När det gäller processen anknyter metoden till PBL-metodikens ambition att expandera deltagarnas färdigheter på ett sätt som kan gagna deras förmåga att lösa andra problem i framtiden. Metoden utgår ifrån ett bottom-up-perspektiv där man går utöver de traditionella kommunala arbetssätten där dialogen ofta handlar om att invånarna-tycker-och-kommunen-fixar. Detta bidrar till att utveckla empowerment och kan leda till att invånarna själva kan driva processen när de lärt sig metoden. Arbetssättet kan också öka säkerheten hos invånarna, att de känner att de behärskar uppgiften och att de själva kan bidra till förbättringar.

Vi ser också att processen främjar samarbete och kreativitet, och att detta kan skapa stort värde i framtida trygghets- och stadsutvecklingsprojekt. Här vill vi återknyta till de tidigare nämnda teorier som handlar om strategi och taktik (de Certeau 1984), och ser PBL-processen som en möjlighet för både invånare och en stad att synliggöra de vardagstaktiska kunskaperna som också kan tas tillvara på ett bättre sätt när framtida trygghets- och platsutvecklingsstrategier ska skapas. Det står tydligt att brott ofta är taktiska till sin karaktär, men att vardagstaktikerna samtidigt utgör en viktig del av det som man kan kalla stadens kreativitet – det är genom att det givna utmanas som nya innovationer uppfinns och prövas. Som tidigare sagts är det således lika viktigt att skapa utrymme för taktiker i staden som att förhindra det som utmynnar i ren destruktivitet. Därför är det viktigt att lämna så mycket manöverutrymme som möjligt för invånarna och deras initiativ, och då gäller det att balansera upp dessa aspekter.

SafeGrowths femstegsprocess är fördelaktig på flera sätt. Att arbeta med en vision skapar en tydlig målsättning, där den problembild som växer fram också blir till konkreta moment att arbeta med. Det uppstod även stor gemenskap när teamen arbetade tillsammans, man hjälpte varandra med eventuella språksvårigheter och stöttade varandra när olika delprojekt skulle genomföras. Arbetet delades upp så att alla kunde göra något de kände sig bekväma med och maktade med tidsmässigt. Teamledarna var mycket kompetenta när det gällde att lyssna på gruppen och få alla deltagare att våga prata och bidra på olika sätt. Det var ingen som lämnades utanför samtalen och alla tillfrågades, vilket öppnade upp för dialoger.

På detta sätt lärde sig invånarna att identifiera problem på platsen och att se bredare bilder av de problem man eventuellt upplever i området där man bor. Det är kunskapshöjande att man gemensamt diskuterar kring den problematik man upplever och hittar olika perspektiv. Det är också bra att man uppmanas att växla mellan de olika stegen för att modifiera visionen där det behövs och det är också bra att få insikt i hur olika fysiska åtgärder kan påverka en plats. Det fanns också en bred ambition att skapa förståelse för platserna genom andra perspektiv, där invånarna uppmanades att exempelvis tala med hemlösa och personer som kanske inte alltid tedde sig självklara att fråga. Teamen uppmanades att leta efter allt som de skulle kunna ha nytta av i förståelsen av området.

Det är i själva diagnostiserandet som en förståelse för platsens problem tydliggörs, och där man också kan skapa en gemensam uppfattning angående hur problemen ska åtgärdas. Detta är en tydligt PBL-influerad process, där också en respektfull dialog människor emellan är en förutsättning för att metoden ska fungera. När vi följde projektet så var grupperna mycket fokuserade på att problemen ska lösas och

att hinder kan undanröjas. Samtidigt är det uppenbart att de är vana vid att det är någon annan som utför saker, de är osäkra när det gäller att själva driva processen framåt. Här behövs mycket stöd och uppmuntran från de aktörer som ingår i den grupp som vanligtvis styr processer, som kommunen, politiker och fastighetsbolag, för att uppmuntra invånarna att gå vidare i processen

Genom att ge invånarna mandat att själva skapa handlingsplaner och åtgärder utmanar både politikernas och tjänstepersoners maktpositioner. Detta är mycket positivt, men kräver samtidigt en insikt om att projektets sätt att arbeta kan få återverkningar på hela den kommunala organisationen. Det krävs att de aktörer som har mandat att utöva makt tar detta på allvar och lyssnar på förslagen. Det krävs också att invånarna får möjlighet att pröva sina idéer, trots att de kanske inte ingår i de detaljplaner som finns kring ett område, eller i en projektplan. Det kräver ett flexibelt och lyssnande förhållningssätt från kommunal och politisk sida.

Processen bygger på att man sätter igång och gör saker och ting ganska omgående. Detta stärker teammedlemmarna i det att de arbetar mycket ute i det offentliga rummet och får skapa kontakt med andra invånare. Det är också ett arbetssätt som kan göra att man rekryterar nya medlemmar. Att man ser att något är på gång och vill vara med är en bättre rekryteringsmetod än att syssla med marknadsföring på mer traditionellt sett, eller genom att skapa event som inte visar metodens kärna. Det är bättre att visa hur det fungerar än att berätta om det.

När slutligen de tre projekten presenterades var det tydligt att även om processen präglats av viss tidspress och flera hade svårt att medverka på alla möten var de flesta teammedlemmarna kvar i projektet och hade bibehållit engagemang. Snarare hade engagemanget växt under projektets gång i takt med att de förstod hur det hela fungerade och vad de själva kunde bidra med. Det blev tydligt att det var teamen som fått tolkningsföreträde och möjlighet att formulera det som behövs göras. Teamen fick mycket konstruktiv och positiv feedback av SafeGrowths personal. Det finns även ett stort förtroende för SafeGrowths personal, såväl som för projektledare och teamledare. Teammedlemmarna kände sig trygga med att de kunde bidra med det de själva kände att det maktade med och vågade – och många teammedlemmar klev fram och presenterade med stort självförtroende.

Teams-rapporterna var välarbetade och blir ett tydligt exempel på att åtminstone teamledarna förstått systematiken och lyckats arbeta utefter den specifika PBL-metodiken, men att det finns svårigheter att tillämpa teorierna och begreppen. Nackdelarna med SafeGrowth-metoden som blir tydliga i det här steget av processen är att det har varit en process under tidspress. Det har varit för kort tid för att grupperna skulle bli färdiga. Det kan ändå konstateras att gruppen från tidigt i våras fortfarande är tämligen intakt, det har uppstått gemenskap i gruppen. Arbetet hade uppenbarligen stor betydelse för de invånare som deltagit, de hade hittat en fin gemenskap med varandra och med projektledarna. De var mycket inriktade på att fortsätta arbetet med växthuset och den lokal de skulle börja utveckla under hösten 2022.

6.3 Utmaningar med implementeringsprocessen under hösten 2021

Det visade sig trots allt en del utmaningar i arbetet med att implementera metoden, och den process som genomfördes. Det fanns en viss osäkerhet i teamen som både kan härledas till metodens komplicerade karaktär, språksvårigheter och det faktum att inte alla var vana att framföra sina åsikter. I praktiken blev det teamledarna som drog arbetet framåt, dessa var mer ledande i vissa grupper än i andra. Alla deltagarna verkade inte helt förstått vare sig CPTED eller processens upplägg, och de fick lotsas steg för steg, inte minst av SafeGrowths representanter. SafeGrowths närvaro var en förutsättning för att få processen att fungera. Projekten hade en tendens att fokusera på gemenskap enbart och glömma CPTED

i inledningen av processen. Det är svårt att säga om teamen hade klarat att genomföra projektet på egen hand.

Det finns alltid en risk att några får tolkningsföreträde, speciellt när en grupp ska forma en gemensam idé. Tolkningsföreträde kan bygga på vana att prata i grupp, språkkunskaper eller någons enskilda expertis i en fråga. Detta syntes ibland under processen, där personer med avvikande uppfattningar kring platsernas trygghet eller otrygghet vid något tillfälle motades in i mer kollektiva uppfattningar. Här bidrog utformningen på den safety audit som tidigare diskuterats, och även instruktionerna att dessa skulle fyllas i kollektivt. Detta kan bidra till att skapa alltför homogena berättelser och att komplexiteten ”tvättas bort”.

Det finns alltid ett maktförhållande i grupper, vilket också visade sig på flera sätt under höstens arbete. Det kan exempelvis vara svårt med det individuella vs det kollektiva. Här är det inte säkert att alla är vana att se skillnaden på sina egna åsikter och kollektiva uppfattningar. Det är heller inte säkert att de ser när det uppstår kollektiva påtryckningar för att en speciell berättelse ska skapas kring en plats. Detta behöver diskuteras och synliggöras mer för de invånare som deltar i processen.

Några teamledare hade speciell expertkompetens när det gäller fysisk planering och åtgärder. Det var en fördel i vissa sammanhang, för de kunde hjälpa till att exempelvis svara på frågor, men negativt i andra sammanhang. Det kan vara svårt att förhålla sig neutral när invånare tar sina första trevande steg för att förstå trygghetsproblem kopplade till fysisk planering när man ”vet” vad som behövs göras. På det sättet finns en risk att en teamledare börjar utöva ”mjuk makt” och styra blicken på teammedlemmarna i riktning mot de förhållningssätt som tycks självklara för egen del. För en invånare kan det vara svårt att hävda sig mot en expert.

Det kan också bli bekymmersamt om ett team blir inbjudna att göra en presentation i förhoppning om att få en lokal, och sedan inte detta inte kan genomföras. Det är ett exempel på hur svårt det kan vara att styra en process i önskad riktning både från stadens och invånarnas sida, och där faktorer som är omöjliga att styra från projektet påverkar (som pandemi och en stadsmässa). Då finns också risken att olika aktörer utifrån sin välvilja att kompensera omedvetet styr projekten i riktningar som teammedlemmarna inte själva väljer. Denna risk lyftes också av flera invånare, vilket visade sig bland annat i intervjuerna.

Det är tydligt att regelverk och byråkrati ibland sätter upp hinder för arbetet. Ibland handlar det om mer komplicerade faktorer som lagstiftning och säkerhet, men ibland handlar det om olika policys som egentligen inte är så viktiga. Här behövs en stor lyhördhet från stadens sida, inte bara när det gäller detta projekt. Man kan inte be invånarna ta initiativet att själva driva processer för att sedan sätta upp hinder av relativt meningslös karaktär.

Det uppstod också under processens gång situationer där olika intressenter utifrån försöker mota in sina egna intressefält i projektet, exempelvis att arbeta med arbetsmarknadsfrågor eller med andra platser än de valda, som de själva tycker behöver ”åtgärdas”. Det finns en risk att teamen ”puttas in” i andra projekt eller att projektet bänds och töjs åt olika håll som inte invånarna själva får styra. Där finns en risk att teamen övergår till att bli en rådgivande referensgrupp till andra projekt, eller att andra börjar styra projekten åt olika håll så att teamen inte längre bestämmer själva vad de ska göra.

En utmaning med den PBL-influerade processen är alltså att behålla fokus på det som är metodens kärna – att det är invånarna som ska driva och genomföra processen, och att de ska använda sig av de möjligheter som finns i områdena. Om kommunen eller andra aktörer lägger sig i för mycket, försöker styra eller ta över uppstår den risk som Sherry R Arnstein en gång identifierade - att mycket av det som beskrivs som ”medskapande” egentligen handlar om att ge *sken* av att invånarna påverkar, och att det

handlar om att legitimera processer snarare än verkligt medborgarinflytande (Arnstein 1969). PBL är en process som kräver mycket mer av en kommunal aktör än vad man kanske tror – det handlar om att kunna kliva åt sidan och tillåta invånarnas egna idéer att ta plats och ändå fungera som stöttepelare. Det innebär också att medskapandet kan hamna i ett motsatsförhållande till inarbetade paradigmer. Det handlar om att se de möjligheter som finns i dessa processer, och att de kommunala aktörerna inte är experterna i alla lägen.

För att kunna genomföra en process som SafeGrowth krävs alltså en platt hierarki i praktiken (jfr Högdahl 2022). Det är i processen viktigt att ställa sig frågan om hur invånarna egentligen får medverka och vad de egentligen får bestämma om. Får de vara med där besluten fattas, får de själva fatta beslut eller är det någon annan som fattar besluten åt dem? När inkluderas de och exkluderas i diskussioner och beslutsfattande? Får de själva föra sin talan, eller gör någon annan det åt dem? Det kan vara en utmaning att stötta på rätt sätt.

6.4 SafeGrowth och H22

Att få delta i stadsmässan H22 City Expo kan ses som positivt på flera sätt. Det signalerade att invånarnas arbete var viktigt och de blev lyssnade på i ett större sammanhang, vilket skulle bli en win-win situation: staden skulle lyssna på invånarna och invånarna kände att de bidrog med något viktigt när de fick vara med på H22. Nackdelen var att det plötsligt blev mycket fokus på marknadsföring, både för att marknadsföra metoden på H22 och inåt mot området för att locka nya medlemmar. Under vårens gång flyttades initiativet SafeGrowth alltmer över till projektledarna och H22 City Expo. När olika produkter skulle tas fram användes inte någon lokal kompetens, det beställdes in utifrån och formgavs av andra aktörer.

I relation till H22 City Expo skedde en viss maktförskjutning där invånarna, trots att de var delaktiga, inte bestämde formerna för sin medverkan, och medskapandeprocessen riskerade att få drag av tokenism (Arnstein 1969). H22 innehöll aktiviteter som redan var bestämda, och stadsmässan byggde inte i första hand på invånarnas preferenser, även om de tillfrågades och fick vara med. Detta innebar att SafeGrowths arbete pressades in i en ny kostym och att vissa verktyg plötsligt fyllde en annan funktion och bändes i en riktning som mer passar in på H22 än på SafeGrowth-processen.

Det uppstod en krock när SafeGrowth snarare än att medverka på sina egna premisser skulle få en betydelse för stadens imagebygge (jfr Eskilsson & Högdahl 2007; Kotler et al 1993, Thufvesson 2009). Det är en målsättning som inte invånarna (eller projektledarna) själva fick vara med att forma, utan det kom i praktiken att implementeras uppifrån, och visar på vikten av att beakta olika former av krockande målbilder.

6.5 Paradoxen i SafeGrowth-metoden

En viktig fråga när det gäller utvärderingen av SafeGrowth och implementeringen i Helsingborg gäller relationen mellan PBL och CPTED/andra brottspreventiva metoder. Eftersom SafeGrowth handlar om brottsprevention och trygghet, och att social gemenskap är ett sätt att nå dit, så är inte processen självklar utifrån ett PBL-perspektiv. Upplägget med akademien bygger mer på traditionell undervisning, kanske case-pedagogik, än pbl. Innehållet i kursen styr vilka problem invånarna kan identifiera, och det finns en viss motsättning mellan att på ett ensidigt sätt låta brottspreventiva metoder vara utgångspunkt för en PBL-process, speciellt när dessa lärs ut genom en relativt traditionell pedagogik.

Här visar sig en paradox i metoden, då SafeGrowth är en trygghetsmetod som bygger på brottsprevention begränsas problemformulering och kunskapsinhämtning till detta. En mer öppen PBL-process hade låtit

deltagarna i gruppen fastställa problemet, och låtit detta vägleda kunskapsinhämtning och metoder. Då hade man kanske börjat med en diskussion kring problemen i området Drottninghög snarare än att ha en kurs i brottspreventiva metoder. Här ser vi att det hade varit en fördel om invånarna hade kunnat få skapa en problembild som inte helt var styrd av de brottspreventiva metoder som utgör metodens innehåll. Diskussionen kring platsers identitet och image, och hur detta skapar olika föreställningar om både platsen och dess människor visar på vikten av att gå bakom de mest vedertagna berättelserna i ett trygghetsarbete och se vilka olika berättelser en plats innehåller, och hur människor kan förhålla sig till dessa på olika sätt, och det gäller att skapa en form av medskapande som inte förstärker kategoriseringsproblematiken och platsernas positioneringar.

Trots ambitionen att invånarna skulle styra styrdes de till viss del både av teorierna, ledarna och Helsingborgs stad. Tydligast blev detta under våren 2022 då SafeGrowth-processen i mångt och mycket styrdes av H22 och det man där hoppades uppnå i form av innovation och marknadsföring. Sådant kan vara problematiskt eftersom det dels kan segmentera förhållandet mellan invånare och tjänsteperson (hierarkiskt), och dels leda till svårigheter att arbeta kreativt med en lokal anknytning då processen blir vertikal istället för horisontell. Risker finns då också, som tidigare nämnts, att det brottsförebyggande- och trygghetsfrämjande arbetet blir statiskt, och att det inte reflekteras i tillräckligt hög grad kring vilka konsekvenser de olika förhållningssätten kan få (jfr. Thodelius & Ceccato 2022).

6.6 SafeGrowth i relation till Helsingborg

Det är också viktigt att avslutningsvis lyfta relationen mellan SafeGrowth och Helsingborgs stad. Helsingborgs stad och implementeringsprojektet är viktigt för företaget SafeGrowth – Helsingborg kan ses som en ingång till den europeiska marknaden. Här är det viktigt att Helsingborg förhåller sig självständig till metoden och också granskar processerna kritiskt.

Det är också bekymmersamt om representanter för SafeGrowth ser återkoppling och summering av en överenskommen testperiod som ett sätt att ytterligare sälja in sin metod. Här vände sig företagets ägare direkt till invånarna och förespeglade dem att de skulle bli del av en hel rörelse där deras insatser också skulle få stor betydelse. Detta agerande kan sätta kommunen i en svår sits då de riskerar att göra sina invånare besvikna, och det är att sätta invånarnas förtroende på det hala – om kommunen bestämmer sig för att inte fortsätta kan detta skapa reaktioner som gör det svårt att arbeta med dialog och medskapande i framtiden. Det är också olämpligt innan utvärderingen är gjord och det finns en poäng med att invånarna får utveckla sina projekt mer och får se att något verkligen händer, innan metoden ska spridas.

En annan aspekt som bör lyftas är valet av att genomföra projektet på Drottninghög. Som framgått i intervjuerna så var det något som diskuterades fram mellan de kommunala aktörerna, och därför var själva beslutet att testa SafeGrowth på Drottninghög ett top-downbeslut. Det är viktigt att fundera över varför ett visst (utsatt) område väljs ut för ett sådant projekt, och vilka konsekvenser detta får. I detta fall måste projektet relateras till alla de andra projekt som pågår i stadsdelen, och utifrån detta är det i stort sett omöjligt att avgöra den eventuellt brottspreventiva effekten av SafeGrowth – de positiva effekterna kan i så fall lika gärna bero på något annat projekt, eller kombinationen av olika projekt.

En annan viktig fråga att fundera över är varför man satsar på medskapandeprojekt i just utsatta områden – dessa invånare har ju knappast ett större ansvar för eventuell brottslighet i sitt bostadsområde än vad invånare i andra områden har. Det finns en risk att man cementerar negativa diskurser om ett område och betraktar alla invånare i ett utsatt område som kollektivt ansvariga för att motverka den brottsliga aktivitet som eventuellt pågår (jfr Book & Högdahl 2018). Därför är det viktigt att fundera över vilka konsekvenserna blir när man genom en metod som SafeGrowth lokaliserar brottsliga aktiviteter som kanske åtminstone delvis berör en hel stad till ett specifikt område och säger att dessa problem ska lösas lokalt. Risker finns att man friskriver resten av staden från ansvar och bortser från de strukturella

problem som kan ligga bakom de problem som uppstår (jfr Cassinger, Ledendal, Högdahl & Willim 2022).

Här krävs det en noggrann analys av varför vissa platser och invånare ska bidra till att lösa vissa problem, och vilka konsekvenser dessa satsningar får. Det är således viktigt att fundera över varför SafeGrowth genomförts på just Drottninghög, och vad som hade hänt om man istället testat metoden i ett annat, kanske mer välbärgat område. Givetvis är det också viktigt att se att ett projekt som SafeGrowth kan skapa positiva effekter i stadens maktrelationer, exempelvis att människor i ett utsatt område vågar ta ett större tolkningsföreträde gällande sitt eget bostadsområde. Det är alltså viktigt att noga analysera olika motiv och möjliga effekter innan man genomför projekt som SafeGrowth på en plats.

7. Diskussion och slutsatser

Följeforskningen har syftat till att analysera både SafeGrowth-metoden i sig och implementeringsprocessen på Drottninghög under åren 2021–2022. I resultat och analys framkommer både för- och nackdelar med metoden och implementeringen, vilket kommer att diskuteras i detta kapitel. Kapitlet kommer att struktureras utifrån de inledande frågeställningar och avslutas med att följeforskningens slutsatser och rekommendationer för vidare arbete.

7.1 SafeGrowth-metodens uppbyggnad gällande innehåll och pedagogik

I analysen av kursmaterialet SafeGrowth-metoden explicit utgår från ett CPTED-inspirerat platskriminologiskt ramverk. Däremot är det teoretiska ramverket eklektiskt och det uppstår både teoretiska förskjutningar och begreppsglidningar, mellan de olika kursdokumenten som används i processen. Bilden av CPTED som lärs ut i kursmaterialet, kan beskrivas som bitvis förlegad och förenklad. Ett av de stora problemen är att det i kursmaterialet ingår element av flera brottspreventiva metoder som inte synliggörs och förklaras varken i materialet eller under utbildningen.

Innehållet i kursmaterialet drar också mot en standardisering, eftersom deltagarna arbetar med olika typer av safety audits och andra standardiserade underlag, vilket dels kan kväsa kreativiteteten, dels ge ett intryck av att vara det enda sättet att arbeta med en plats utifrån CPTED-strategierna. Detta blir som tydligast i de åtgärdsförslag som formulerats i teamsrapporterna, där det görs CPTED-genomlysningar av platserna, men med en svag koppling mellan dessa och åtgärdsförslagen. CPTED blir så att säga bara ett medel på vägen för att arbeta med social desorganisationsteori och kollektiv förmåga. Det förmedlas alltså en bild till deltagarna av att de lär sig och arbetar utifrån CPTED, vilket inte stämmer fullt ut (bland annat finns det ingen teams-rapport som adresserat design-delen i CPTED i samband med sina förslag).

Det är även ett mycket kompakt och innehållsrikt kursmaterial, det är många dokument som ska användas, varav de flesta på engelska. Alla deltagare hänger inte med i de delvis abstrakta resonemangen, de ”tappas bort” under kursen, eller försvinner successivt i den fortsatta processen. Metodens innehåll verkar komplicerat även för teamledarna som ändå gått igenom den en gång innan. Det saknas också reflektion och djup i metoden, exempelvis att sådant som ”naturlig övervakning” också kan bli ett problem.

Ytterligare en sak som rör innehållet är att det lärs ut perspektiv i metoden som sedan inte tillämpas i det praktiska arbetet, där det finns ett stort behov av att reducera och förenkla innehållet till de centrala delarna (göra skillnad på need to know och good to know). Det kan behövas skäras ner på CPTED-inslagen och istället integrera perspektiv som rör den lokala problembilden, till exempel andra teoretiska aspekter som kan vara betydelsefulla för tryggheten. Det är också viktigt med lokal expertis och ett kompetent resursteam.

I metoden förmedlas ett ensidigt fokus på CPTED, vilket ger en bild av att metoden är lösningen och att de lokala problemen ska passas in i det teoretiska ramverket, istället för tvärtom. I såväl PBL som det traditionella brottsförebyggande arbetet identifieras problemet först och avgör metod för att undersöka det, teori och åtgärd.

Upplägget på kursen är linjärt med syfte att utbilda i (1) CPTED generation 1, som följs av (2) CPTED generation 2 och sedan (3) process, vilket leder till att kunskapen som ska läras in (brottspreventiva metoder) blir abstrakta, eftersom deltagarna inte har något att hänga upp kunskapen på. Det hade troligen varit bättre att ha en tydligare PBL-process genom att låta deltagarna berätta om sitt område mer allmänt och sedan utveckla kursen utifrån den problematik de så småningom identifierar. Som det fungerar nu lär man ut en metod som verkar bygga på PBL utan att man helt tar tillvara dess möjligheter.

Det saknas även moment i utbildningen som är centrala för SafeGrowth-metoden, det lärs bland annat inte ut tekniker för att genomföra intervjuer eller observationer. Det lärs inte heller ut något moment kring platskunskap, eller vilka faktorer/element som utgör platsers måndimensionalitet. Det saknas resonemang kring de olika (analytiska) nivåer som en plats innefattar i form av: fysisk miljö, upplevd miljö, identitet, image och diskursiva föreställningar. Därtill saknas det även en diskussion kring trygghetsbegreppet, hur trygghet och otrygghet kan förstås samt skillnaden mellan upplevd trygghet versus reell risk. Det gavs inte heller något utrymme för att diskutera skillnader mellan egna, subjektiva, upplevelser och en mer kollektiv nivå, där det med utgångspunkt i ungdomarnas trygghetsmätning faktiskt fanns ett bra underlag för en kritisk diskussion kring vad otrygghet är och för vem är platsen otrygg?

Ytterligare ett problem som rör förmedlingen av innehållet och metoden, är att kursen tidvis framstår som säljmöten, vilket ger ett egendomligt intryck. SafeGrowth framställs som en renodlad framgångssaga fast detta inte kan beläggas. Man säger också att metoden är utvärderad fast detta enbart handlar om SafeGrowths egna utvärderingar av sina processer.

Det finns dock, med ovanstående sagt även många positiva aspekter med SafeGrowth-metoden, då den bygger på en stark och positiv ambition att ta tillvara på alla deltagares kompetens och resurser, samt att det praktiska åtgärdsarbetet utgår från de lokala resurser som finns i området. Det finns även en inbyggd progression i processen, där insikter och problem som upptäcks under kursens gång lägger grunden för det fortsatta arbetet.

Teamperspektivet i arbetet är mycket positivt, det möjliggör att deltagarna kan stötta och hjälpa varandra. Det finns även en tydlig relationsskapande process i arbetet, eftersom teamledarna lyssnar på deltagarna och skapar goda relationer inför det fortsatta arbetet. Det finns även ett tydligt inslag av underifrånperspektiv och empowerment i processen som helhet. Det verkar även vara värdefullt för deltagarna att de ingår i en "akademi" där de certifieras och får diplom för sin medverkan, vilket ökar självförtroendet i det fortsatta arbetet.

Det är även mycket positivt att flera olika metoder för att förstå platsens problematik lärs ut, såsom egna upplevelser, intervjuer för att förstå det kollektiva perspektivet, observationer, statistik och data, och det är bra att platsens föränderlighet ingår i denna metodik. Vi ser det även som en stark fördel att deltagarnas subjektiva upplevelse är utgångspunkten i platsanalysen, för att sedan lyfta det hela till en mer kollektiv nivå där olika aspekter på samma problem ska analyseras och förstås. Detta förhållningssätt kan skapa insikter om den egna upplevelsen i relation till andras upplevelse och skillnader i trygghetsupplevelsen.

Metoden framhåller även en tydlig hållning till de fyra C:na i CPTED generation 2, vilket gör att metoden framhåller vikten av sociala aktiviteter och gemenskap som ett sätt att skapa trygghet, vilket är positivt för området i sin helhet – däremot kanske det mer skapas en kollektiv förmåga än en konkret CPTED-strategi och har kanske än större effekt på trivsel, gemenskap och trygghet än en brottsförebyggande effekt.

Det är också mycket bra att metoden utgår från avgränsade ytor, vilket bidrar till en tydlighet och gör projekten överblickbara. Det leder även till att metoden blir lättare att förstå för deltagarna. Samtidigt ställer detta också krav på följsamhet från de kommunala aktörerna. I vissa fall måste kanske också processerna lyftas till en mer generellt omfattande nivå, då viss identifierad problematik kan handla om området övergripande, eller om platsens relationer och positionering till resten av staden.

7.2 Det lokala och behovet av anpassningar

SafeGrowth-metoden har alltså många fördelar i den lokala kontexten, främst utifrån att den tar sin utgångspunkt i det lokala perspektivet, med fokus på att ta till vara på de lokala resurser och kompetenser som redan finns. Arbetet tar sin utgångspunkt i det lokala hela vägen, vilket både bidrar till en ökad självständighet, ett stärkt självförtroende och empowerment. SafeGrowth-metoden bidrar även till en ökad gemenskap, i och med det strukturerade teamarbetet och ger deltagarna nya insikter, ökar deras problemlösningsförmåga och eventuellt också deras ansvarskänsla inför området.

Däremot gäller det att ha rätt ställda förväntningar på SafeGrowth-metodens resultat i Drottninghög. Det kommer i första hand att handla om aktiviteter som gynnar gemenskap och i förlängningen trygghetsupplevelsen och det kommer inte att handla om några omedelbart brottsförebyggande effekter i stadsdelen. SafeGrowth har i första hand lett till att deltagarna identifierat vad som saknas i området och hur det kan kompenseras för att stärka gemenskapen. Detta är i sig ingen nackdel, utan tvärtom något mycket positivt eftersom det perspektivet ofta saknas eller blir sekundärt i det trygghetsfrämjande arbetet. Det går att konstatera att på Drottninghög ter sig sammanhållning och gemenskap som ett bra angreppssätt för att tränga bort de problem som finns i området.

Metoden tar sin utgångspunkt i den problembild som deltagarna identifierar, vilket gör att det alltid kommer att finnas en diskrepans mellan kommunen och polisens lägesbild i relation till deltagarnas. Detta är i och för sig positivt, men måste göras med en viss vaksamhet på vilka förväntningar det går att ha på projekten i form av minskning av brottsproblemen. Det behöver även finnas strategier för att hantera risken att det kan uppstå en glidning av perspektiv om Helsingborgs stad försöker adressera sina identifierade problem i processen samt att staden inte tar över ansvaret för att implementera åtgärder. Det är viktigt att invånarna behåller tolkningsföreträdet. Det får heller inte hamna i en situation där invånarna blir rådgivande – där de kanske äger problemen, men ger bort ansvaret för lösningen. Det är också viktigt att inte informella målsättningar, som stadens övergripande imagebygge, blir överordnat de målsättningar som projektet bygger på.

Det handlar även om att förbereda förvaltningar och staden på vad det innebär att lämna över ansvaret till medborgarna och verka för local governance, vad det innebär i form av juridik, medbestämmande och ansvarsfördelning. Hur går det även att minimera risken för att SafeGrowths struktur, i form av teams, metodstyrgrupp och resource-teams inte blir en hierarkisk organisation utan fortsätter vara en platt organisation i förlängningen. SafeGrowths grundambition med det lokala perspektivet och de medborgardrivna processerna (to-for with-by), får inte tappas bort utan behöver fortsätta att manifesteras genom att utgå från tvärssektoriella teams som arbetar med metoden.

Förutom ovanstående behöver metoden även anpassas i relation till två punkter, metodens innehåll behöver reduceras och metoden behöver kontextualiseras till lokala förhållanden. Genomgående under hela följeforskningen framkom flertalet gånger att metoden var för omfattande, främst i relation till teorier och begrepp, samt en avsaknad av att utgå från de lokala problemen först och sedan leta lämpliga teoretiska förklaringsmodeller. Innehållet och utformningen är både komplex och omfattande, vilket gör metoden svår att förhålla sig till och tillämpa. Den behöver även öppnas upp något, och ge möjlighet till att inkludera fler perspektiv, som är viktiga för de lokala problembilderna – så utmaningen i anpassningen ligger i att dels reducera, dels komplettera med fler relevanta perspektiv.

Ett exempel på ovanstående är att den utbildningen ungdomarna fick, var något reducerad, men verkade trots det ha fallit mycket väl ut i genomförandet av trygghetsundersökningen. Däremot, när ungdomarnas undersökning presenteras under kursen verkade inte resultatet av den ha påverkat utgångspunkterna för kursen, vilket är en stor brist. Anledningen till detta kan antas höra samman med

att undersökningen pekar på perspektiv som ligger utanför det kriminologiska ramverket SafeGrowth bygger på och tillhandahåller.

Ett annat exempel på vikten av att reducera återfinns i Teamsrapporterna, där CPTED mer blir ett analytiskt verktyg eller en checklista (teamen gör en CPTED-granskning av platsen), men CPTED blir inte någon praktik. Det uppstår en stor risk här att teori, och framför allt CPTED, blir ett standardiserat verktyg för att bedöma miljön och inte en ingång till åtgärderna. Genomgående i kursen behöver CPTED-applisering få en tydlig funktion (om det ska vara med), där det även krävs att CPTED anpassas i relation till det svenska lagrummet, Boverkets rekommendationer och plan- och bygglagen.

Detta förhållande är tydligt i de skriftliga rapporterna som teamen skrev, där åtgärdsförslagen i rapporterna är ganska löst kopplade till CPTED-traditionen överlag. Däremot har förslagen en större likhet med en applicering av med ORCA-modellen jämfört med CPTED. Främst eftersom rapporterna kombinerar element från CPTED-traditionen med situationell prevention samt har ett starkt fokus på gemenskap och kollektiv förmåga (jfr. Weisburd m.fl. 2016:48–49). ORCA-modellen som används för att identifiera, analysera och åtgärda brotts- och otrygghetsproblem på en välvärdad plats genom att förhålla sig till fyra faktorer, vilka alla adresseras i teamensrapporter:

- Den första faktorn är *organisering av rum och rumslighet*, där både den konkreta fysiska designen/utformningen analyseras samt hur designen kan stötta informell och formell social kontroll i området. Fokus hamnar i den här faktorn på den rent rumsliga organiseringen och vilken funktion platsen har (vilka verksamheter som finns samt hur platsen används).
- Den andra faktorn rör *reglering av beteende*, eller rättare sagt platsens kollektiva förmåga och grad av informell kontroll i området. Här handlar det i stor utsträckning om att identifiera normer och värderingar på platsen, vilka som använder den och hur den används samt hur det skapas tillit och gemenskap i området.
- Den tredje faktorn, rör *kontroll av tillträde* till platsen och tillgång till så kallade ”heta produkter” (stöldbegärliga föremål, narkotikahandling eller närheten i rummet mellan potentiella förövare och offer), vilket är den faktorn som i störst utsträckning adresserar brottsproblem.
- *Anskaffning av resurser*, anges som den sista faktorn i modellen, där det sker en inventering av vilka resurser som krävs för att hålla platsen trygg och säker, vilka resurser som finns i området, vem/vilka ansvarar för anskaffningen av resurserna och vem ansvarar för att vidmakthålla arbetet med platsen.

Det skulle gå att säga, även om orsakssambanden inte riktigt är framskrivna i teamsrapporterna, att deltagarnas applicering av SafeGrowth-metoden lett till att de identifierat avsaknaden av *hanterare* (någon som kan ingripa vid brott) och en avsaknad av aktiv platsförvaltning (genom avsaknad av aktivitet) som en otrygghetsskapande mekanism.

Därtill behöver metoden även kontextualiseras till den aktuella platsen och de lokala förhållanden som finns på platsen. De exempel som används under utbildningen översätts direkt till Drottninghög, vilket är mycket olyckligt – eftersom de problem och lösningar som presenteras inte nödvändigtvis är relevanta för Drottninghög.

7.3 Urval av område och deltagare

Urvalet av både område (Drottninghög) och deltagare kan diskuteras i relation till hur representativa de är för den här typen av miljöer. Även om Drottninghög är ett område som definieras som ett riskområde rent polisiärt är det ett område där det sker en stor expansion, nybyggen och renoveringar, vilket gör att området är under en relativt stor förändring både i relation till demografi (förändringar i samband med

inflyttningar), stabilitet (möjliggörande av boendekarriär inom området) samt en långsiktighet i tidigare invånardialoger. Drottninghög är helt enkelt ett område där mycket är på gång och har flera fördelar när det kommer till en implementering av SafeGrowth-metoden jämfört med andra risk- och utsatta områden nationellt sett.

Urvalet av deltagare i SafeGrowth-processen bygger, som tidigare nämnts, på en så jämn fördelning av ålder och kön som möjligt, och staden har också vidtagit åtgärder för att involvera ungdomar. Utifrån andra aspekter har inte urvalet varit helt representativt, eftersom deltagarna valts ut genom olika kommunala kontakter. Detta gör att flera av de individer och grupper som har låg delaktighet i sin närmiljö, och som kanske skulle ha mest nytta av SafeGrowth-utbildningen och metoden, inte varit med. Urvalet kan också ha påverkat resultatet av teamens arbete i stor utsträckning, där teamen definierade gemenskap och inkludering som värdefullt. Drottninghög är ett område där man sedan tio år tillbaka fokuserat på just gemenskap och medskapande, vilket gör det svårt att säga om de visioner som skapades helt utgick från kursen, eller om de snarare förankrades i hur invånarna redan innan förstått området och dess problematik.

Utifrån detta kan man säga att teamen redan hade en förförståelse om området och dess problematik som påverkade processen. Detta bidrog möjligen till att de ofta ville gå direkt på lösningarna, de ”visste” redan vad som behövs. Här hade det varit intressant med någon deltagare som aldrig tidigare varit engagerad i området, eller som mer ville fokusera på ”CPTED generation 1” som i högre grad innehåller element av fysisk planering, säkerhetsattribut och annat. Då hade projekten kunnat ta annan form och det hade blivit mer diskussioner. Det går heller inte att testa vad som händer med en sådan här metod när den praktiseras av en grupp som inte premierar gemenskap.

7.4 SafeGrowth-metoden i relation till andra liknande metoder

Det som gör SafeGrowth-metoden unik i jämförelse med andra brottsförebyggande och trygghetsfrämjande koncept är den tydliga ambitionen att få till ett medskapandeperspektiv i processerna med hjälp av PBL. Det framkommer tydligt att metoden har en ambition att öka medskapandet, och att pedagogiken främjar detta. Bland annat läggs stor vikt på tvärspektoriella och mångfaldiga team, principen to-for-with-by ökar medskapandet och ligger i linje med exempelvis Arnsteins stege samt att inslaget av PBL är värdefullt eftersom detta medför att invånarna lär sig att själva diagnostisera och fördjupa kunskapen om de problem som kan finnas i ett område och lösa dessa tillsammans.

Metoden och utbildningen ger också en grundläggande utbildning i hur olika brottspreventiva tekniker kan användas i ett område, vilket underlättar diskussionerna och tillämpningen av metoden i teamen eftersom alla deltagare har ett gemensamt ramverk att förhålla sig till.

Att arbeta med vision, kartläggning, åtgärd och uppföljning är inte unikt inom traditionellt brottsförebyggande arbete, men det nya är att arbetet struktureras som en PBL-process där deltagarna på egen hand ska skapa en vision av platsen, arbeta med problemformulering och lösa sina gemensamt definierade problem. Detta bidrar till en lokal och invånarförankrad problembild som definierar det som invånarna själva vill åtgärda – istället för att de ska arbeta med en på förhand bestämd bild av platsen eller på förhand givna åtgärdsmodeller.

Metoden utgår också så att säga från både kriminologiska metoder och ett problembaserat förhållningssätt (PBL) som redan används i Sverige i olika sammanhang, PBL framför allt inom utbildning. Det nya i SafeGrowth-metoden är dock hur dessa två aspekter kombineras till en helhet i metodens uppbyggnad.

Utifrån det som tidigare diskuterats i relation till att SafeGrowth-metodens teoretiska ramverk är för komplext samt att fokus ligger mer på de trygghetsfrämjande aspekterna, jämfört med de brottsförebyggande, går det kanske att diskutera att en reducering och omorientering av innehållet är lämpligt, men att själva uppbyggnaden av metoden (kombinationen av metod och PBL) ska kvarstå i en vidare implementering – men det leder även till frågan om SafeGrowth då skulle vara SafeGrowth eller något annat?

En annan tydlig skillnad, jämfört med andra koncept, är SafeGrowths fokus på marknadsföringen av sin egen metod under arbetet, där det dels handlar om att uttryckligen handlar om att saluföra metoden som en rörelse där deltagarna är potentiella ambassadörer eller representanter för en vidare spridning, dels genom att legitimera en kommersiell produkt genom att använda akademiska begrepp som CPTED-akademien samt certifiera deltagarna som CPTED-kunniga.

Om vi utgår från det arbete som gjorts på Drottninghög, så är det inga CPTED-strategier som egentligen har applicerats, även om gemenskapen stärkts genom initiativet är den helt frikopplad från förändringar i den fysiska miljön, utan har istället en tydligare koppling till ett utvecklande och stärkande av den kollektiva förmågan. Detta gör att arbetet på Drottninghög har en större likhet med ORCA-modellen jämfört med CPTED. Troligen är detta till följd av att koncepten delar vissa nyckelkomponenter, men där ORCA har en större tydlighet och reducerad begreppsanvändning relaterad till i rutinaktivitetsteorin, social desorganisationsteorin och kombinationen av CPTED och situationell prevention utifrån den lokala problembilden (jfr. Eck & Madsen 2018; Weisburd m.fl. 2016).

7.5 Slutsatser

Som framgått i rapporten så finns det både för- och nackdelar med metoden, fördelen ligger i att metoden utgår från en tydlig PBL-process och med en ambition att stärka deltagarna, stärka medskapande processer samt att metoden verkar för både local governance och empowerment. Metodens PBL-process är mycket central och dessutom verkar den inte vara så välanvänd inom vare sig platsutveckling eller brottsprevention - där ligger ju det verkligt innovativa i metoden. Häri ligger metodens styrka överlag.

Nackdelarna rör främst det teoretiska innehållet som är onödigt komplicerat och svårt att ta till sig för människor som inte är vana eller har svårt med språket som används. Detta gör att projektledare och teamledare får en omotiverat stor roll i processerna. Detta blir betungande för dem, och invånarna blir osäkra på sin egen kapacitet och lämnar gärna över ansvaret. Det finns också en risk att kommunen styr och ställer med invånarnas förslag i en riktning som passar dem själva vilket är kontraproduktivt i relation till delaktighetsambitionen. Metoden bygger även på brottspreventiva åtgärder kopplat till plats, men den saknar mer djupgående resonemang kring platsens immateriella aspekter, vilka är viktiga för att fördjupa invånarnas förståelse av sin plats och det som händer där.

Utifrån detta går det att dra en generell slutsats, nämligen att SafeGrowth innehåller mycket som kan vara värdefullt att arbeta vidare med, men att metoden inte riktigt är det "blueprint" den säger sig vara. Metoden styrs av modeller som till sin karaktär är ganska olika, och den är komplicerad och svåröverblickbar. Dock finns det mycket viktigt i metoden att arbeta vidare med, och där får Helsingborgs stad fundera på vad de vill utveckla och vad som ska tas bort, för att sedan diskutera detta med SafeGrowth, eftersom det kan hända att avvikelserna i slutändan blir så stora att det hela blir en annan metod.

Vi kommer att avsluta rapporten med åtta rekommendationer som vi anser kommer att gynna det arbete som startats på Drottninghög med SafeGrowth och som vi anser vara gynnsamma om metoden ska implementeras i andra områden:

1. Utforma en mer förenklad process som på ett tydligt sätt tar avstamp i området och den problematik som identifieras av invånarna (utnyttja styrkan med att arbeta PBL-baserat).
2. Utveckla introduktionen i konceptet, det är bra med en introduktion i brottspreventiva teorier och metoder, men även annat är viktigt i introduktionen såsom begreppet trygghet, kunskap om platsens mångfacettering etcetera. I introduktionen bör invånarnas egna berättelser som sitt område och de problem de upplever vara utgångspunkt för vilken kunskap som behövs, samtidigt som ett resursteam kan lyfta in sådant som de från experthåll ser kan vara viktigt för att stötta invånarna. Reducera alltså det teoretiska ramverket och se till det lokala problemet först, innan ett välanpassat teoretiskt perspektiv presenteras i processen.
3. Dokument (exempelvis trygghetsmätningar och intervjufrågor) som används ska vara utformade utifrån den problematik som invånarna identifierat och de ska ha inflytande över dess utformning (tillsammans med experter).
4. Det är viktigt att teamens aktiviteter utformas som öppna processer, snarare än att man sitter i stängda smågrupper och sedan presenterar något "färdigt" som man hoppas att folk ska vilja vara med på²³.
5. Det kan vara klokt att skapa en "supergrupp" då man kan samla krafterna. Fördelen är att man kan ta hjälp av varandra och skapa övergripande strategier samtidigt som smågrupperna kan jobba vidare med olika projekt.
6. Ett lokalt resursteam är viktigt för att det hela ska fungera. Invånarna ska också ha access till dem, det ska inte gå via mellanhänder. Det är lite svårt att förstå varför SafeGrowth ska utbilda invånarna till experter på brottsförebyggande/trygghetskapande arbete och stadsutveckling, när det finns så många i staden som kan detta bättre än företaget och dessutom är lokala. Det har dessutom redan gjorts projekt i Helsingborg där barn lärt sig stadsplanering och arkitektur, så detta sätt att arbeta är inte helt nytt för kommunens tjänstepersoner.
7. Det är viktigt att inte SafeGrowth-teamet ses som en allmän resurs för området och att de plötsligt ska vara med och tycka om allt möjligt. Detta är ganska vanligt - att en engagerad grupp blir "ihjälkramade" samtidigt som andra invånare inte får vara med och bidra. Det är lätt att en engagerad grupp som detta plötsligt börjar betraktas som någon typ av "stadsdelsråd". och det är varken demokratiskt eller önskvärt. SafeGrowth-teamet bör få möjlighet att fokusera på det som ska göras, och det som de själva ser som viktigt. Annars finns en risk att medlemmarna inte orkar, Det är också viktigt att inte invånardrivna projekt får synliggöra sig på sina egna villkor.
8. Till sist gäller det även att deltagare och tjänstepersoner kan hantera de krockande lägesbilder som projektet innebär, ha förståelse för (och rimliga förväntningar på) metoden samt att kanske, i en svensk kontext, ta tillvara på det goda i att arbeta trygghetsfrämjande och stärka gemenskapen i området, istället för att förvänta sig en kraftig nedgång i brottsstatistiken.

---

²³ Detta är högst relevant i relation till det kommande arbetet med lokalen. I processen vill man att invånarna själva ska driva arbetet vidare med hjälp av lokala projektledare. Då är det viktigt att man bedriver detta arbete på ett sätt så att det syns ute i området, och som kan attrahera nya medlemmar att successivt träda in i processen. Exempelvis kan man söka efter lokal kompetens när lokalen ska målas, när man ska ha möbler, grillar med mera och på så sätt ta tillvara lokal kompetens och de tillgångar som finns i området. I det fortsatta arbetet får det inte bli önskelistor som kommunen ska utföra.

Referenser

- Agnidakis, P. (2013) *Rätten till platsen. Tillhörighet och samhörighet i två lokala industrisamhällen under omvandling*. Hör: Symposion.
- Allwood, C.M. (2004). *Perspektiv på kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Andresen, M.A. (2019). *Environmental Criminology: Evolution, Theory, and Practice*. London: Routledge.
- Arendt, H. (1988). *Människans villkor. Vita Activa*. Göteborg: Daidalos.
- Armitage, C. J., & Ekblom, P. (2019). *Rebuilding Crime Prevention Through Environmental Design: Strengthening the Links with Crime Science*. London and New York: Routledge.
- Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 35: (4):216-224.
- Backlund, G. (2018). "Fyra områden särskilt utsatta i Skåne", SVT.
<https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/fyra-omraden-i-skane-sarskilt-utsatta>, hämtad 2022-03-09.
- Bannister, J., O'Sullivan, A. & Bates, E. (2019). Place and time in the Criminology of Place. *Theoretical Criminology*, 23(3):315-332.
- Bauman, Z (2000). *Globalisering*. Lund: Studentlitteratur.
- Berman, Tal (2017): *Public Participation as a Tool for Intergration Local Knowledge into Spatial Planning*. Cham: Springer.
- Bergström, G. & Boréus, K. (2005). *Textens mening och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Björk, C. & Reppen, L. (2000). *Så byggdes staden*. Stockholm: Svensk Byggtjänst.
- Book, K & Högdahl, E. (2018). Att ge grönt ljus till tjejer. En metoddiskussion utifrån projektet Equalizer för jämställda och inkluderande aktivitetsplatser. *Plan* 4-5 2018.
- Book, K. & Högdahl, E. (2022). Equalizer: Breaking down the barriers at informal outdoor sport and recreational spaces. *Lesiure Studies*, publicerad som open access
<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/02614367.2022.2088833?src=>.
- Braga, A. & Clarke, R. (2014). Explaining high-risk concentrations of crime in the city: Social disorganization, crime opportunities, and important next steps. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 51(4): 480-498.
- Brantingham, P., & Brantingham, P. (1995). Criminality of place - Crime generators and crime attractors. *European Journal on Criminal Policy and Research*, 3(3): 5-26.
- Brantingham, P.J. & Brantingham, P.L. (1984). *Patterns in Crime*. New York: MacMillan.
- Brantingham, P.J. & Brantingham, P.L. (1993). Nodes, paths, and edges: considerations of the complexity of crime and the physical environment. *J. Environ. Psychol.* 13:3-28.
- Brown, A. L. & Au, W. (2015). Race, Memory and Master Narratives. A Critical Essay on U.S. Curriculum History. *Curriculum Inquiry*, 44(3): 368-389.
- Bylund, C. & Sehlin Macneil, K. (2022). Att forska med, inte på – två former av kritisk metod. Silow Kallenberg, K., von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red). *Etnologiskt fältarbete: Nya fält och former*. Lund: Studentlitteratur. s 85-104.

- Cassinger, C., Ledendal, M., Högdahl, E. & Willim, R. (2022) *Konst för en stad i förändring – en förstudie*. Helsingborg: Institutionen för strategisk kommunikation, Lunds universitet.
- de Certeau, M. (1984). *The Practice of Everyday Life*. Los Angeles: University of California Press.
- Clarke, R. V. (2009). Situational crime prevention: theoretical background and current practice. Ur: M. D. Krohn, A. J. Lizotte and G. P. Hall (red.), *Handbook on crime and deviance*. Dordrecht, Heidelberg, London, New York: Springer. S.259-276.
- Clarke, R. V., & Eck, J. E. (2005). *Bli en problemlösande brottsanalytiker i 55 steg*. Solna: Polishögskolan, Vidareutbildning.
- Cohen, L. E., & Felson, M. (1979). Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach. *American Sociological Review*, 44(4):588-608.
- Cocq, C. & Liljequist, E. (2022). Digitala fältarbeten. Silow Kallenberg, K., von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red). *Etnologiskt fältarbete: Nya fält och former*. Lund: Studentlitteratur. s 193-212.
- Cornish, D. & Clarke, R.V. (2003). Opportunities, precipitators, and criminal decisions: A reply to Wortley's critique of situational crime prevention. Ur: M.J. Smith & D. Cornish (red.) *Theory for Practice in Situational Crime Prevention, Vol. 16*. Monsey, N.Y.: Criminal Justice Press. s.41-96.
- Cornish, D. & Clarke, R.V. (2016). The rational choice perspective. Ur: Wortley, R. & Townsley, M. (red.) *Environmental Criminology and Crime Analysis*. London: Routledge.
- Cozens, P. & Love, T. (2015). A Review and Current Status of Crime Prevention through Environmental Design (CPTED). *Journal of Planning Literature* 30(4):393-412.
- Cozens, P.M., Saville, G. & Hillier, D. (2005). Crime Prevention through Environmental Design (CPTED): A Review and Modern Bibliography. *Property Management* 23(5):328-356.
- Crowe, T.D. (2000). *Crime Prevention Through Environmental Design: Applications of architectural design and space management concepts*. Boston, M.A.: Butterworth-Heinman.
- Dahlin-Ivanoff, S. & Holmgren, K. (2017). *Fokusgrupper*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Deakin, H., & Wakefield, K. (2014). Skype interviewing: Reflections of two PhD researchers. *Qualitative research*, 14(5), 603-616.
- Eck, J.E. & Clarke, R.V. (2019). Situational Crime Prevention Theory, Practice and Evidence. Ur: Krohn, M., Hendrix, Penly Hall, G. & Lizette, A. (red). *Handbook on Crime and Deviance, Handbooks of Sociology and Social Research*. Springer: Charm.
- Eck, J.E. & Madsen Herold, T. (2018). Place management. Ur: Bruinsma, G.J.N., Johnson, S.D. (red.). *Oxford Handbook of Environmental Criminology*. New York: Oxford University Press. s.626-663.
- Edling, C. & Liljeros, F. (2010). *Ett delat samhälle: Makt, intersektionalitet och social skiktning*. Stockholm: Liber.
- Egidius, H. (1999). *Problembaserat lärande – en introduktion för lärare och lärande*. Lund: Studentlitteratur.
- Ek, R. & Hultman, J. (red) (2007) *Plats som produkt*. Lund: Studentlitteratur.
- Ekblom, P. (2011). *Crime Prevention, Security and Community Safety Using the 5Is Framework*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Ericsson, U., Molina, I. & Ristilampi, P-M. (2002). *Miljonprogram och media*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.

- Eriksson Zetterqvist, U & Styhre, A. (2007). *Organisering och intersektionalitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Eskilsson, L. & Högdahl, E. (2009). Cultural Heritage Across Borders? Framing and Challenging the Snapphane Story in Southern Sweden. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*. 9(1): 65-80.
- Espersson, M & Högdahl, E. (2011). Alla dessa grupper. *MiHngel*. nr 4: 26-28.
- Felson, M. (1986). Routine Activities, Social Controls, Rational Decisions, and Criminal Outcomes. Ur: Cornish, D. & Clarke, R.V.G. (red.) *The Reasoning Criminal*. New York: Springer s. 302-327.
- Forsell, H. (2013). *Bebodda platser. Studier av vår urbana samtidshistoria*. Stockholm: Arkitektur förlag.
- Forsemalm, Joakim (2007). *Bodies, Bricks and Black Boxes. Power practices in City Conversion*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Foucault, M. (1970a). *The Order of Things: An archeology of the human sciences*. London: Tavistock.
- Foucault, M.(1970b). *The Archeology of Knowledge*. New York: Pantheon Books.
- Gerell, M. & Kronkvist, K. (2017). Violent crime, collective efficacy and city-center effects in Malmö. *Brit. J. Criminol.*, 57:1185-1207.
- Gretter, R. & Bowers, K.J. (2009). Assessing the extent of crime displacement and diffusion of benefits: a review of situational crime prevention evaluations. *Criminology* 47(4):1331-1368.
- Hagström, C. & Nylund Skog, S. (2022). Intervjuer. Silow Kallenberg, K., von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red). *Etnologiskt fältarbete: Nya fält och former*. Lund: Studentlitteratur. s 127-152.
- Hall, P. (1996). *Cities of Tomorrow*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Hedensted Lund, D. (2017): Co-creation in Urban Governance: From Inclusion to Innovation. I: *Scandinavian Journal of Public Administration*, 22(2), 27-41.
- <https://drottabladet.se/>, hämtad 2022-03-09.
- <https://drottningh.helsingborg.se/>, hämtad 2022-03-09.
- <https://helsingborg.se/bo-bygga-och-miljo/bostader/bostadsomraden-och-samhallen/drottninghog-fredriksdal-dalhem/>, hämtad 2022-04-19.
- <https://helsingborg.se/kommun-och-politik/helsingborg-2035/>, hämtad 2022-03-09.
- <https://helsingborg.se/kommun-och-politik/sa-styrs-helsingborg/tillitsbaserad-styrning/>, hämtad 22-05-13.
- <https://helsingborg.se/trafik-och-stadsplanering/planering-och-utveckling/tryggare-platser/planeringen/>, hämtad 22-11-06.
- <https://hplus.helsingborg.se/etapper/gaseback/>, hämtad 22-11-06.
- <https://www.h22cityexpo.se/om-h22-city-expo>, hämtad 22-11-06.
- <https://www.h22cityexpo.se/program/safegrowth-samskapar-trygghet-och-livskvalitet-i-en-smart-city>, hämtad 22-11-06.

<https://www.h22cityexpo.se/program/safegrowthr-tillgangskarta-en-del-i-stadsdelsutvecklingen>, hämtad 22-11-06.

https://www.researchgate.net/figure/Arnsteins-Ladder-of-Citizen-Participation-1969-217_fig1_281650116/download

<https://www.bibliotekfh.se/sv/library-page/id%C3%A9-a-drottningh%C3%B6g>, hämtad 2022-03-09.

<https://www.helsingborgshem.se/byggprojekt/stadsdelsutveckling-pa-drottninghog>, hämtad 2022-03-09.

<https://skr.se/skr/demokratiledningstyrning/medborgardialogdelaktighet/medborgardialog.372.html>, hämtad 2022-03-09.

<https://stadslexikon.helsingborg.se/drottninghg/>, hämtad 22-05-13.

<https://tillitsdelegationen.se/>, hämtad 2022-03-09.

<https://www.boverket.se/sv/PBLkunskapsbanken/planering/detaljplan/detaljplaneprocessen/standardförfarande/samrad/>, hämtad 2022-03-09.

Huges Tidlund, X. & von Unge, E. (2022). Etik och kvalitativa metoder. Silow Kallenberg, K., von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red). *Etnologiskt fältarbete: Nya fält och former*. Lund: Studentlitteratur. S 47-68.

Högdahl, E. (2003). *Göra gata. Om gränser och kryphål på Möllevången och i Kapstaden*. Hedemora: Gidlunds.

Högdahl, E. (2007). *På andra sidan Trädgårdsgatan. Om Norr och Söder i förändringens Helsingborg*. Helsingborg: Helsingborgs stad.

Högdahl, E. (2022). Vem bestämmer hur staden ska bli? I Pripp, O., Zachariasson, M. & Öhlander, M. (red). *Polarisering och samexistens. Kulturella förändringar i vår tid*. Umeå: Borea förlag.

Högdahl, E. & Petersen, A. (2019). Vem tar plats? Normkritiska perspektiv på lokalhistoria. I: Brunnström, P. & Claesson, R. (red): *Creating the city: Identity, memory and participation*. Malmö: Malmö universitet.

Jacobs, J. (2004 [1961]). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Vintage.

Jacobs, J. (1984). *Cities and the wealth of nations*. London: Penguin Books.

Jeffery, C.R. (1971). *Crime Prevention through Environmental Design*. Beverley Hills: Sage.

Kavaratzis, Mihalis, Giovanardi, Massimo & Lichrou, Maria (2018). *Inclusive Place Branding. Critical Perspective on Theory and Practice*. London & New York: Routledge.

Kotler, P., Haider, D. H.: & Rein, I. (1993). *Marketing Places. Attracting Investment, Industry, and Tourism to Cities, States, and Nations*. New York: The Free Press.

Landzelius, M. & Thodelius, C. (2017). *Gothenburg Case Study: Processes and Partnerships for Safety and Security in Urban Places*. COST Action TU1203 Crime Prevention through Urban Design and Planning (CP-UDP).

Lukes, S. (2008). *Maktens ansikten*. Göteborg: Daidalos.

Massey, D. (2005). *For Space*. London: SAGE.

Massey, D., Allen, J. & Pile, S. (1999). *City Worlds*. London: Routledge.

- McKeachie, W. J. (2002) *McKeachie's Teaching Tips. Strategies, Research, and Theory for College and University Teachers*. Boston/New York: Houghton Mifflin Company.
- Newman, O. (1972). *Defensible Space*. New York: MacMillan.
- O'Grady, W. (2011). *Crime in Canadian Context*. Don Mills: Oxford University Press.
- Paletta, Anthony (2016) Story of Cities #32: Jane Jacobs v Robert Moses, battle of New York's urban titans. I: *The Guardian*, 28 april.
- Polismyndigheten (2021) *Lägesbild över utsatta områden – regeringsuppdrag 2021* Nationella Operativa Avdelningen, dec 2021
- Pripp, O. & Öhlander, M. (2011). Observation. Kaiser, L. & Öhlander, M. (red) *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur. S 113-146.
- Processen Söder i förändring – så här gick det till. Slutrapport, november 2006. Helsingborg: Helsingborgs stad.
- Puerari, E., de Koning, J, I. J. C., von Wirth, T., Karré, P. M., Mulder, I. J. & Loorbach, D. A. (2018): Co-Creation Dynamics in Urban Living Labs. I: *Sustainability*, 10(6):1893.
- Reynald, M.D. & Mihinjac, M. (2019). Using guardianship & SCP to strengthen CPTED. Ur: Armitage, R. och Ekblom, P. (red), *Rebuilding crime prevention through environmental design. Strengthen the links to crime science*. New York: Routledge. s. 58-74.
- Ristilammi, P-M. (1994). *Rosengård och den svarta poesin. En studie av modern annorlundahet*. Stockholm/Stehag: Symposion.
- Roethlisberger F. J. & Dickson, W. J. (1939) *Management and the worker*. Cambridge: Harvard University Press.
- Roelofs, Kim & Salonen, Tapio (2019) Insatser I "utsatta" områden. En analys av 20 års områdesutveckling och lärdomar inför framtiden. Malmö universitet, <http://mau.diva-portal.org/smash/get/diva2:1410165/FULLTEXT01.pdf>.
- Said, E. (1978). *Orientalism*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Sampson, R. J. & Raudenbush, S. W. (1999). Systematic Social Observation of Public Spaces: A New Look at Disorder in Urban Neighborhoods. *American Journal of Sociology*, 105: 603–51.
- Sampson, R. J., Raudenbush, S. W. & Earls, F. (1997). Neighborhoods and Violent Crime: A Multilevel Study of Collective Efficacy. *Science*, 277: 918–24.
- Scholl, C. & Kemp, R. (2016): City Labs as Vehicles for Innovation in Urban Planning Processes. I: *Urban Planning*, 1(4):89-102.
- Shaw, C. R. & McKay, H. D. (1942/1967). *Juvenile Delinquency and Urban Areas*. Chicago: Chicago University Press.
- Shepherd, A. & Cosgriff, B. (1998) Problem-Based Learning: A Bridge Between Planning Education and Planning Practice. *Journal of Planning Education and Research*, 17:348-357.
- Steinmann, A: (2003) Implementing Sustainable Development through Problem-Based Learning: Pedagogy and Practice. *Journal of Professional Issues in Engineering Education and Practice*, October 2003, 216-224.
- Silow Kallenberg, K., von Unge, E. & Wiklund Moreira, L. (red). *Etnologiskt fältarbete: Nya fält och former*. Lund: Studentlitteratur.

- Thodelius, C. & Ceccato, V. (2022). *Kriminologiska perspektiv på situationsbaserad prevention*. Stockholm: Liber.
- Thodelius, C. (2018). *Rethinking Injury Events. Exploration in Spatial Aspects and Situational Prevention Strategies*. Göteborg: Chalmers Tekniska Högskola. [Doktorsavhandling]
- Thufvesson, O. (2007). *Fjärde staden. Placemarketing Helsingborg*. Helsingborg: Helsingborgs stad.
- Thufvesson, Ola (2009). *Platsutveckling*. Helsingborg: Helsingborg stad.
- Trigg, D. (2012). *The Memory of Place. A Phenomenology of the Uncanny*. Ohio: Ohio University Press.
- Weisburd, D., Eck, J.E., Braga, A.A., Telep, C.W., Cave, B., m.fl. (2016). *Place matters. Criminology for the twenty-first century*. U.K.: Cambridge University Press.
- Werner, K. (1991). *Stadens som livsrum. Stockholmare om staden*. Stockholm: Statens råd för byggforskning.
- Whyte, William F (1989): Advancing Scientific Knowledge Through Participatory Action Research. *Sociological Forum*, 4(3):367-385.
- Wikström, P-O. (2007). Doing without Knowing. Common Pitfalls in Crime Prevention. Ur: Farrell G., Bowers K. Johnson S. & Townsley M. (red). *Imagination for Crime Prevention*. Crime Prevention Studies Series. Monsey, New York: Criminal Justice Press. s. 59-80.
- Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (1982). Broken windows. *Atlantic Monthly*, 249:29-38.
- Yin, R.K. (2014). *Case study research: design and methods*. (5. ed.) London: SAGE.
- Öhlander, M. (2011). Utgångspunkter. Kaiser, L. & Öhlander, M. (red). *Etnologiskt fältarbete*. Lund: Studentlitteratur. s 11-36.

Bilagor

Bilaga 1: Insamlade dokument, observationer och övrigt

Utvärderingar:

Utvärdering sommarpraktik [Helsingborgs stad]

Utvärdering utbildning fas 1 [Helsingborgs stad]

Utvärdering utbildning fas 2 [Helsingborgs stad]

Kurs- och arbetsmaterial i SafeGrowth-metoden

SafeGrowth and CPTED (kursbok) (okänt årtal). Utgiven av Alter Nation Consulting & SafeGrowth.

Application of CPTED (AoC)

Assesment sheet

Safetyaudit (engelsk utgåva)

Safetyaudit (svensk översättning)

Teamrapporter:

Team 1: Mötesplats Framtiden

Team 2: Connect

Deltagande observationer

Observation av SafeGrowth introducerande kurs för teamen 210825 – 210826.

Observationer av teamens projektarbete och möten i samband med dessa: 210916, 210921, 210930, 211005, 211006, 211007, 211011, 211013, 211020, 211111.

Observationer av superteamets möten: 220118 (digitalt), 220201 (digitalt), 220215, 220906.

Besök H22, SafeGrowths lokal juni 2022.

Deltagande i digitala avstämningar mellan projektledare och teamledare: 2109?, 211011, 211015, 2110?.

Observation från teamens presentation och avslutning på kursen 211027.

Intervjuerna är redovisade i metodkapitlet

Övrigt

Mailkorrespondens mellan deltagare, teamledare och projektledare, samt SafeGrowths personal.

Arbetsmaterial som tagits fram av teamen, såsom power points, kartor och annat digitalt material.

Bilaga 2: Intervjumall

TEMA 1: Tidigare erfarenhet och skäl till engagemang

- Hur arbetar ni med trygghets- och inkluderingsfrågor i Helsingborg? Drottninghög?
- Hur kom ni med i projektet?

TEMA 2: Metoden

- Har ni båda gjort utbildningen?
- Hur upplevde ni utbildningen av SG-metoden?
- Hur vill ni beskriva metoden?
- Vad är målet med metoden, som ni ser det?
- Vad var det bästa med metoden?
- Svårigheter (tidsaspekt, terminologi etc, är det för stort/för stora moment?)

TEMA 3: Action plan och praktiskt teamarbete (rapporter)

- Hur fungerade höstens arbete?
- Hur fungerade de olika stegen? Invånarna, hålla ihop det hela, engagemang, tidsåtgång, invånarnas förmåga att ta till sig metoden
- Hur fungerade de stöd ni fick från SafeGrowth? Dokumenten (processen, safety audits, asset mapping, riskbedömningsmatris, rapport etc) Mycket instruktioner från M?
- Hur fungerade kopplingen mellan problembild och åtgärd?
- Hur gjorde ni rapporten? Vilka var med?
- Lade ni fokus på sociala eller fysiska (byggnadsmässiga) frågor i er analys/förslag?
- Hur gick presentationerna till? Vilken feedback fick ni och vilken betydelse hade den?
- Varför slutade det i ett superteam?
- Hade något behövts göras annorlunda?

TEMA 4: Dialog och arbete

- Hur fungerar dialogarbetet med trygghetsfrågor annars i HBG?
- Vilken roll brukar ni ha i detta?
- När och hur kommunicerar ni med invånarna?
- På vilket sätt får de vara med och bestämma?
- Har invånarna drivit egna frågor i Helsingborg och hur? Med stöd av er?
- SafeGrowth i anslutning till det arbete som annars görs i Helsingborg (kring exempelvis trygghet, inkludering, medborgardialog och CPTED).
- Hur skiljer sig SG från ert vanliga arbetssätt? Likheter och skillnader?
- Används PBL i Helsingborg?
- Hur används CPTED i Helsingborg?
- Vilka möjligheter har metoden – vad ger den för mervärde?
- Fungerar det att ta in en metod från USA?
- Vad kommer att krävas för att fortsätta arbetet med SG i Helsingborg?
- Vilka problem och hinder kan finnas?

TEMA 5: H22

- Varför tror ni SG var med på H22? Var ni involverade och hur? Hur påverkade H22 projektet?

TEMA 6: Framtidsspaning

- Vilken bild av DH hade ni i början av implementeringen? Har den förändrats över tid?
- Vad skulle kunnat göras annorlunda?
- Vad tror ni händer nu? Hur kommer ni att vara involverade?
- Skulle ni rekommendera SG till andra områden – i så fall varför?
- Om ni fick ändra en sak i konceptet, vad skulle det vara?

Bilaga 3: Schema utbildningsdagarna i FAS 2, 25-26/8 2021

PRIMER WORKSHOP SCHEDULE

DAY 1	WEDNESDAY 25 AUGUST 2021	
12.30 – 13.30	LUNCH / PARTICIPANTS ARRIVE	60 MIN
13.30 – 14.00	INTRODUCTIONS & EXPECTATIONS	30 MIN
14.00 – 14.45	OVERVIEW OF SAFEGROWTH	45 MIN
14.45 – 15.30	PROXEMICS, OPPORTUNITY FOR CRIME DEMO	45 MIN
15.30 – 15.45	FIKA BREAK	15 MIN
15.45 – 16.45	CPTED 1 ST GENERATION – COOPERATIVE LEARNING GROUPS	60 MIN
16.45 – 17.45	DAYTIME WALKABOUT OUTSIDE	60 MIN
17.45 – 18.30	CPTED 1 QUIZ	45 MIN
18.30 – 19.30	<u>GROUP SESSION #1: BREAK INTO SAFEGROWTH TEAMS – SELECT AREAS AND PROJECT TOPICS</u>	60 MIN
19.30 – 21.00	GROUP DINNER (DELIVERED)	90 MIN
21.00 – 22.00	EVENING WALKABOUT OUTSIDE	60 MIN
22.00	DAY CONCLUDES	

DAY 2	THURSDAY 26 AUGUST 2021	
8.15 – 8.30	PARTICIPANTS ARRIVE / COFFEE	15 MIN
8.30 – 9.00	REVIEW OF DAY 1 TOPICS	30 MIN
9.00 – 10.00	CPTED 2 ND GENERATION – COOPERATIVE LEARNING GROUPS	60 MIN
10.00 – 10.15	FIKA BREAK	15 MIN
10.15 – 10.45	RISK ASSESSMENT MATRIX – HOW TO SELECT AREA AND PROJECT SIZES & SAFEGROWTH TOOLKIT PAGE	30 MIN
10.45 – 11.45	<u>GROUP SESSION #2: SAFEGROWTH TEAMS – REASSESS PROJECT TOPICS AND LIST KNOWN FACTS</u>	60 MIN
11.45 – 12.45	LUNCH (DELIVERED)	60 MIN
12.45 – 13.35	OUTSIDE PRACTICE EXERCISE – CONDUCTING SAFETY AUDITS	50 MIN
13.35 – 13.45	FIKA BREAK	10 MIN
13.45 – 14.30	SAFETY AUDIT REVIEW	45 MIN
14.30 – 15.30	<u>GROUP SESSION #3: SAFEGROWTH TEAMS – LIST NEED TO KNOWS AND ASSIGN NEXT MEETING TIME/DATE</u>	60 MIN
15.30 – 16.00	REPORT BACKS – EACH SAFEGROWTH TEAM PRESENTS PROJECT TOPICS AND AREAS TO WHOLE PLENARY	30 MIN
16.00 – 16.15	FINAL ASSIGNMENTS AND INSTRUCTIONS	15 MIN
16.15	DAY CONCLUDES	